

In hoofdstuk 1 wordt de organisatie waar het onderzoek gedaan is en het praktijkprobleem beschreven vanuit micro-, meso- en macroniveau. Hierbij worden verschillende relevante bronnen gebruikt. Vanuit de gevonden informatie wordt een conclusie getrokken.

In hoofdstuk 2 worden de hoofdvraag en deelvragen benoemd. Per vraag worden de verwachtingen, belangrijke betrokkenen en de methode van onderzoek zorgvuldig uitgelicht. Er wordt toegelicht hoe er wordt samengewerkt met verschillende jongeren en professionals uit diverse werkvelden.

In hoofdstuk 3 wordt beschreven hoeveel tijd er beschikbaar is per onderdeel, hoe er gecommuniceerd wordt met betrokkenen en welke middelen er nodig zijn om de doelen te realiseren. Daarnaast worden kwaliteitseisen en ethische afwegingen toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt aangegeven hoe de gegeven feedback is verwerkt in het plan van aanpak.

In hoofdstuk 5 worden de behandelde bronnen uiteengezet.

In hoofdstuk 6 staan alle bijlagen van het plan van aanpak weergegeven.

In hoofdstuk 7 wordt een overzicht van de resultaten van het onderzoek geboden. Dit wordt per deelvraag uitgelicht. Het resultaat is dat de hoofdvraag vanuit een meervoudig perspectief is beantwoord. Hierbij is gebruik gemaakt van theorie en kennis die uit de praktijk naar voren komt. Aan de resultaten worden conclusies verbonden voor de deelvragen en de hoofdvraag.

In hoofdstuk 8 komt de discussie aan bod, waarin de verwachtingen van het onderzoek en de resultaten naast elkaar worden gelegd en de limitaties en implicaties van het onderzoek worden besproken.

In hoofdstuk 9 worden de keuzes die zijn gemaakt in het onderzoek en de punten waar is afgeweken van het plan van aanpak verantwoord. Al deze keuzes worden onderbouwd aan de hand van praktijkkennis en theorie.

In hoofdstuk 10 komt het innovatieve product aan bod. Er wordt benoemd wat het product inhoudt en op welke manier het bijdraagt aan de innovatie van pedagogisch beleid.

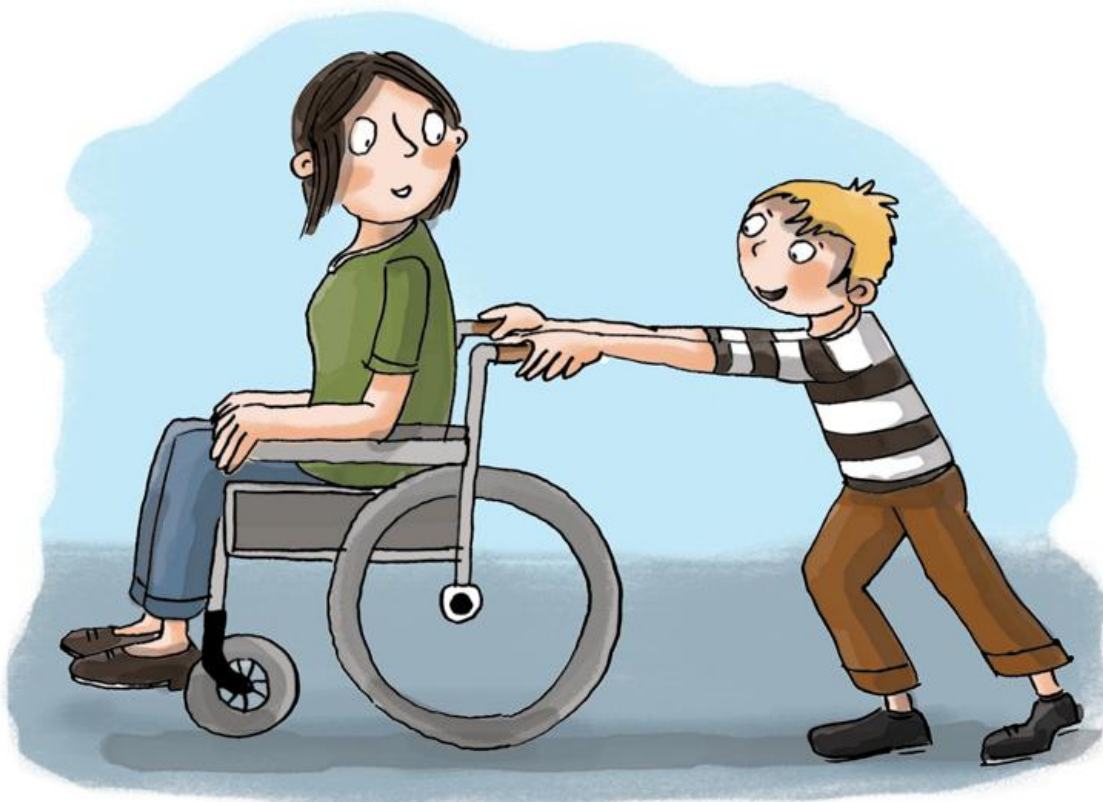
In hoofdstuk 11 wordt het innovatieve product onderbouwd en worden de gemaakte keuzes verantwoord. Dit wordt gedaan aan de hand van praktijkkennis en theorie.

In hoofdstuk 12 worden de behandelde bronnen weergegeven.

In hoofdstuk 13 staan alle bijlagen van het hoofdonderzoek weergegeven.

Plan van aanpak

JONGE MANTELZORGERS OP DE BASISCHOOL

MSkidsweb, 2021

Eva Winters en Gido Schonenberg

Leeratelier Jongeren Inclusie & Participatie

Onderstaand plan van aanpak en onderzoek is geschreven naar aanleiding van de afstudeeropdracht van de opleiding pedagogiek aan de HAN. Dit onderzoek wordt uitgevoerd bij het leeratelier Jongeren Inclusie en Participatie (JIP). JIP is onderdeel van de werkplaats Sociaal Domein Arnhem en Nijmegen en is gevestigd in de HAN op de locatie Kapittelweg 33 in Nijmegen.

“In dit leeratelier zijn veel partijen betrokken. Het leeratelier stelt onderzoekend leren centraal in het netwerk van al deze partijen die betrokken zijn bij jongeren die het niet redden zelfstandig een plek in de samenleving te krijgen.” (Werkplaats sociaal domein Arnhem en Nijmegen, 2021).

Op dit moment staan er drie projecten centraal bij JIP. Een daarvan is ‘Vroegsignalering jonge mantelzorgers’ (Werkplaats sociaal domein Arnhem en Nijmegen, 2021). In onderstaand onderzoek wordt de focus gelegd op mantelzorgers op de basisschool en het netwerk eromheen. Het doel van dit onderzoek is om het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen te vergroten. Dit wordt gedaan aan de hand van een ontwerpend onderzoek. Door interviews met betrokkenen en professionals en een literatuuronderzoek wordt antwoord gegeven op de hoofd- en deelvragen. Op basis van de verkregen informatie wordt er een innovatief product ontworpen dat ingezet kan worden als antwoord op de hoofdvraag.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	1
1. Aanleiding	4
1.1 Organisatieomschrijving	4
1.2 Probleemstelling	5
Micro	6
Meso	7
Macro	9
1.3 Conclusie	10
2. Analyse praktijkverbetering	11
2.1 Vraag en doelstelling	11
Hoofdvraag	11
Deelvragen	11
2.2 Resultaat	12
2.3 Belanghebbenden	12
2.4 Afbakening van de praktijkverbetering	13
2.5 Uitwerken van de praktijkverbetering	14
2.6 Uitgangspunten en randvoorwaarden	18
2.7 Relatie met andere projecten/initiatieven	19
2.8 Risico's	19
3. Uitvoering	20
3.1. Kwaliteit	20
3.2 Organisatie	20
3.3 Tijd	21
3.4 Communicatie	21
3.5. Investerings	22
3.6 Ethische afwegingen	23
4. Verwerking feedback	24
Feedback beoordelaars	24
Feedback opdrachtgever	24
5. Literatuurlijst	25
6. Bijlagen	29
Bijlage 1. Mindmap Bronnenonderzoek	29
Bijlage 2. Volgorde benadering scholen	30
Bijlage 3. Belplan scholen	32
Bijlage 4. Mail naar scholen	33

Bijlage 5. Interviewguide basisschool.....	34
Bijlage 6. Interviewguide organisatie	37
Bijlage 7. Interviewguide ervaringsdeskundige.....	39
Bijlage 8. Feedbackformulier beoordelaars	42
Bijlage 9. Feedbackformulier Opdrachtgever.....	48

1. AANLEIDING

1.1 ORGANISATIEOMSCHRIJVING

Zoals hierboven staat beschreven is JIP een onderdeel van een Werkplaats Sociaal Domein. Er zijn in Nederland vijftien Werkplaatsen Sociaal Domeinen, allemaal in een andere regio. Een Werkplaats Sociaal Domein is een samenwerkingsverband tussen hogescholen, zorg- en welzijnsinstellingen, cliëntenorganisaties, kennisinstellingen en gemeenten. De werkplaatsen worden gefinancierd door het ministerie van gezondheid, welzijn en sport en worden ondersteund door Movisie (Werkplaatsen Sociaal Domein, z.d.).

Werkplaats Sociaal Domein Arnhem en Nijmegen is verbonden aan een lectoraat 'Versterken van Sociale Kwaliteit'. Dit is een lectoraat van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen. Het doel van de Werkplaats Sociaal Domein is het bevorderen van inclusie en het vergroten van de mogelijkheden tot participatie van kwetsbare burgers (Werkplaatsen Sociaal Domein, z.d.). Volgens Verharen (z.d.) werkt de werkplaats aan sociale kwesties aan de hand van vraagstukken en signalen uit het werkveld. Aan de ene kant zijn ze bezig met de concrete vraagstukken, aan de andere kant kijken ze ook op een overstijgend niveau. Ze doen onderzoek naar wat er nodig is om iedereen tot zijn of haar recht te laten komen in de samenleving.

JIP is een leeratelier dat is opgezet door Werkplaats Sociaal Domein Arnhem en Nijmegen en dus ook verbonden is aan het lectoraat 'Versterken van Sociale Kwaliteit'. JIP ondersteunt jongeren met een ondersteuningsbehoefte. Denk hierbij aan jongeren met fysieke of psychische problemen of leer- of gedragsproblematiek. Deze problematieken kunnen zorgen voor belemmeringen om mee te doen in de maatschappij (Werkplaats sociaal domein Arnhem en Nijmegen, 2021). Volgens Verharen (z.d.) zijn er in de regio verschillende organisaties en personen die zich daar hard voor willen maken; samen vormen zij de 'arena'. Er wordt van elkaar geleerd en er wordt bekeken welke stappen er moeten worden gemaakt om het beoogde doel te behalen.

Vanuit JIP zijn er verschillende projecten opgezet, waaronder 'Vroegsignalering jonge mantelzorgers' (Werkplaats sociaal domein Arnhem en Nijmegen, 2021). Dit project is de aanleiding voor onderstaand onderzoek.

1.2 PROBLEEMSTELLING

De afgelopen jaren is er steeds meer aandacht voor mantelzorgers. Uit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (2019) blijkt dat er in Nederland 5.5 miljoen mensen boven de zestien jaar mantelzorg verlenen. Daar komt bij dat één op de vijf scholieren ook een mantelzorger is.

De meest gebruikte begrippen uit het onderzoek worden hieronder toegelicht:

Begrip	Betekenis
Jonge Mantelzorger	'Jonge mantelzorgers zijn kinderen en jongeren t/m 24 jaar die opgroeien met een familielid dat chronisch ziek of gehandicapt is of een psychische aandoening heeft.' (Ministerie van volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2021). In dit onderzoek gaat het om jonge mantelzorgers die op de basisschool zitten. Dat houdt dus in dat het om kinderen en jongeren gaat in de leeftijd van ongeveer vier tot dertien jaar.
Mantelzorgtaken	Mantelzorgtaken kunnen verdeeld worden in drie categorieën, namelijk: - Huishoudelijke taken. Denk hierbij aan boodschappen doen, de was opvouwen, opruimen en schoonmaken; - Persoonlijke verzorging. Voorbeelden hiervan zijn helpen bij het wassen, helpen bij het aan- en uitkleden en het verplaatsen; - Psychosociale ondersteuning. Dit is bijvoorbeeld gezelschap houden, een luisterend oor bieden, troosten en toezicht houden (De Zorgzaak, 2022).
Bewustzijn	In dit onderzoek wordt er met bewustzijn bedoeld: beseffen dat er een probleem is.

Professionals op de basisschool	Leerkrachten, intern begeleiders, directeuren, onderwijsassistentes en andere medewerkers met een relevante opleiding binnen de school.
--	---

MICRO

Volgens Booijnck & De Haan (2020) is het zijn van een mantelzorger voor de meeste leerlingen een positieve ervaring. Ze leren behulpzaam zijn, hebben een grote loyaliteit en hebben vaak sterke banden binnen het gezin. Voor sommigen is de thuissituatie echter zwaar. Bij deze scholieren is extra hulp en begeleiding nodig, zodat sociaal-emotionele en fysieke problemen voorkomen kunnen worden. Zo hebben jonge mantelzorgers vaker last van depressieve gevoelens, slaapproblemen en extreme gevoelens van onmacht. Daarnaast is het belangrijk om te voorkomen dat hun schooltaken lijden onder de mantelzorgtaken (Booijnck & De Haan, 2020).

Het lastige aan dit onderwerp is dat jonge mantelzorgers vaak moeilijk te bereiken zijn. Ze hebben bijvoorbeeld niet door dat ze mantelzorger zijn, schamen zich of ze voelen een sterke loyaliteit naar ouders (Vanthuyne et al., 2015). In veel onderzoeken wordt geconstateerd dat er verschillende problemen zijn rondom jonge mantelzorgers: ze worden vaak niet opgemerkt en kunnen daardoor ook niet ondersteund worden (Vanthuyne et al., 2015).

Zoals in de begrippenlijst wordt beschreven zijn jonge mantelzorgers kinderen en jongeren tot 24 jaar die samenwonen met iemand met een beperking, chronisch zieke of iemand met een psychische aandoening (Ministerie van volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2021). Denk bijvoorbeeld aan een kind met een vader met een bipolaire stoornis, een kind met zorgen over zijn moeder met een auto-immuun ziekte waardoor hij huishoudelijke taken moet doen of een kind met een zus met een verstandelijke beperking (Booijnck & De Haan, 2020). In dit onderzoek komt de focus te liggen op jonge mantelzorgers op de basisschool, dus tot ongeveer dertien jaar.

In gesprekken met jonge mantelzorgers komt vaak dezelfde informatie naar voren. Ze geven aan dat ze het fijn zouden vinden om over de dingen te praten waar ze tegenaan lopen. Op die manier kunnen ze aangeven waar ze behoefte aan hebben. Het liefst is dit iemand die ze al kennen en vertrouwen (Verheul et al., 2018).

In 2021 is er naar aanleiding van een opdracht van leeratelier JIP en de jonge mantelzorgconsulent in Heumen een praktijkonderzoek uitgevoerd. In dit onderzoek is onderzocht hoe kinderen en jongeren zich kunnen identificeren met hun zorgtaak. Daarnaast is onderzocht wat er nodig is voor de erkenning van deze rol en welke ondersteuningsbehoeftes daarbij komen kijken. De conclusie uit het onderzoek is dat vroegsignalering belangrijk is om te waarborgen dat kinderen en jongeren de juiste ondersteuning ontvangen (A. de Veld, persoonlijke communicatie, 22 november 2021).

Er zijn vanuit Movisie (2014) vier aandachtspunten opgesteld om mantelzorgers te ondersteunen. Het gaat om vinden, versterken, verlichten en verbinden. Volgens Vanthuyne et al. (2015) is bewustwording essentieel bij het vinden en dus helpen van jonge mantelzorgers. Door bewustwording te creëren krijgen de jonge mantelzorgers meer begrip vanuit hun netwerk. Op die manier kan er meer ondersteuning worden geboden. Uit een onderzoek van Kavanaugh (2014) blijkt dat jonge mantelzorgers op die manier minder vatbaar zijn voor de negatieve gevolgen.

Daarnaast is er afgelopen jaar een onderzoek geweest binnen JIP naar de rol van huisartsen bij de signalering van jonge mantelzorgers. De huisartsen gaven aan dat ze vonden dat zij de juiste personen waren voor de signalering. Een vroegtijdige signalering van jonge mantelzorgers zou zorgen voor een betere doorverwijzing. Uit het onderzoek bleek echter ook dat er weinig jonge mensen op het spreekuur kwamen. De signaalfunctie van de huisartsen was dus vooral gericht op ouders (L. Birker, Persoonlijke communicatie, 25 januari 2022).

Veel onderzoeken die te vinden zijn richten zich op jonge mantelzorgers op de middelbare school. Er is beperkt onderzoek gedaan naar jonge mantelzorgers op de basisschool. In één van die onderzoeken over jonge mantelzorgers op de basisschool van de universiteit van Huddersfield beschrijft Lauren hoe ze school heeft ervaren als jonge mantelzorger. Zo geeft ze aan dat zij en een vriendin werden gepest, omdat ze allebei mantelzorger waren voor een gezinslid. School heeft toen een voorlichting waarin ze de leerlingen duidelijk maakten dat iedereen verschillend is. Vanaf dat moment is het pesten tegen Lauren en haar vriendin gestopt (Heyman & Heyman, 2013). Dit is een voorbeeld dat duidelijk maakt hoe groot de invloed van school is op jonge mantelzorgers en hoe school kan bijdragen aan een positieve benadering van jonge mantelzorgers.

Scholen hebben een zorgplicht (Rijksoverheid, 2021). Dit houdt in dat ze verplicht zijn om kinderen een passende onderwijsplek en passende ondersteuning te bieden. Hierbij is het samenwerkingsverband passend onderwijs van groot belang. In het samenwerkingsverband werken scholen van het reguliere en speciaal onderwijs samen. In regio Nijmegen in dat Stromenland (Stromenland, 2022). In regio Arnhem is dat PassendWijs (PassendWijs, 2019). De scholen in dit samenwerkingsverband stemmen af hoe ondersteuning in de bepaalde regio wordt vormgegeven. De afspraken die binnen het samenwerkingsverband worden gemaakt, staan beschreven in een ondersteuningsplan. Binnen een school is er ook een zorgstructuur. De zorgstructuur op middelbare scholen is vaak duidelijk in beeld. Op basisscholen is dit wat minder duidelijk en verschilt het ook van elkaar. Toch heeft iedere basisschool overlap in de zorgstructuur (Rijksoverheid, 2021). De zelfgemaakte afbeelding hieronder is gebaseerd op de overlap in de zorgstructuur van de basisscholen.

In 2015 is de Wet op de maatschappelijke ondersteuning (Wmo) ingevoerd. Het doel van de wet is dat mensen met een ondersteuningsbehoefte zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Er wordt daarbij eerst gekeken naar wat de omgeving kan bijdragen (Rijksoverheid, z.d.). Op deze manier komen zorg- en ondersteuningstaken vaak op de schouders van naasten. Zo worden deze naasten al snel, vaak zonder dat ze het doorhebben, mantelzorger (Witkamp, 2020).

De gevolgen van de coronacrisis kunnen voor mantelzorgers groot zijn. Door de crisis valt bijvoorbeeld dagbesteding van het zieke familielid weg en wordt de zorg nog intensiever. Om duidelijk voor ogen te krijgen hoe deze mantelzorgers het beste ondersteund kunnen worden is er vanuit Movisie de 'De Zorgladder Mantelzorg' ontworpen. Deze ladder maakt duidelijk aan professionals en gemeenten wat de verantwoordelijkheden en mogelijkheden zijn in tijden van corona. De ladder bestaat uit de volgende vijf treden:

1. "Mantelzorg en het eigen netwerk;
2. Informele ondersteuning;
3. WMO-hulp;
4. Verpleging en verzorging;
5. Crisisopvang en tijdelijk verblijf elders" (Movisie, 2020).

Zoals hierboven staat beschreven komt het netwerk, in de vorm van mantelzorg, als eerste in beeld. Daarnaast kunnen de mantelzorgers kijken naar informele ondersteuning vanuit de gemeente of zorg- en welzijnsorganisaties. Dit kan samen met verpleging en verzorging worden gedaan. Mocht dit allen niet genoeg zijn, is een crisisopvang of tijdelijk verblijf op een andere locatie beschikbaar (Movisie, 2020).

1.3 CONCLUSIE

Eén op de vijf scholieren woont met een familielid dat chronisch ziek, gehandicapt is of een psychische aandoening heeft en is dus mantelzorger. Dit komt steeds meer onder de aandacht. Het is aannemelijk dat er door de Wmo 2015 en de coronacrisis meer jonge mantelzorgers actief zijn in Nederland. Voor de meeste jongeren heeft de mantelzorgtaak een positief effect. Ze leren om behulpzaam te zijn, ze hebben een grote loyaliteit en ze hebben vaak sterke banden binnen het gezin. Voor sommige jongeren heeft het echter een negatief effect. Hun sociaal-emotionele en fysieke welzijn kan eronder lijden.

Jonge mantelzorgers geven aan dat ze graag de tijd willen hebben om te praten over hun behoeftes en de dingen waar ze tegenaan lopen. Het liefst met iemand die ze al kennen en vertrouwen. Op deze manier kunnen ze, voordat ze negatieve gevolgen ervaren, hulp krijgen. Het realiseren van dit soort gesprekken is echter lastig omdat jonge mantelzorgers vaak moeilijk te bereiken zijn. De loyaliteit naar ouders, schaamte en weinig kennis over het onderwerp maken dat jonge mantelzorgers vaak onzichtbaar zijn.

Omdat er in het verleden vooral onderzoek is gedaan naar jonge mantelzorgers op de middelbare school, wordt in dit onderzoek de focus gelegd op mantelzorgers op de basisschool. Om de signalering van (problemen rondom) jonge mantelzorgers eerder te kunnen laten plaatsvinden is het belangrijk om het bewustzijn in de omgeving van de jonge mantelzorgers te vergroten.

Scholen hebben een zorgplicht. Ze zijn verplicht een passende onderwijsplek en passende ondersteuning te bieden. Dit wordt per regio afgestemd. Binnen scholen is er een zorgstructuur die waarborgt dat leerlingen deze passende ondersteuning daadwerkelijk krijgen. De belangrijkste betrokkenen in de zorg voor de leerlingen zijn de ouders, de leerkracht, de IB'er en de leerling zelf.

De doelgroep van dit onderzoek is het professionele netwerk rondom het kind op de basisschool. Het onderzoek vindt plaats op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen.

2. ANALYSE PRAKTIJKVERBETERING

2.1 VRAAG EN DOELSTELLING

Aan de hand van de oriëntatie en gesprekken met de opdrachtgever zijn de volgende hoofdvraag en deelvragen opgesteld:

HOOFDVRAAG

Op welke manier kan het bewustzijn vergroot worden over jonge mantelzorgers op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen?

DEELVRAGEN

1- Wat zegt de (inter)nationale literatuur over de gevolgen van het zijn van een jonge mantelzorger en het belang van het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen?

2- Op welke manier is jonge mantelzorg op dit moment onder de aandacht bij professionals op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen?

3- Op welke manier wordt er bewustzijn gecreëerd over jonge mantelzorgers door andere organisaties?

4- Hoe vinden ervaringsdeskundigen dat zij herkend en ondersteund werden in hun zorgtaak op de basisschool?

5- Op welke manier zouden de respondenten van dit onderzoek het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen vergroten?

2.2 RESULTAAT

Het doel van het onderzoek is duidelijk krijgen op welke manier het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen kan worden vergroot. Aan de hand van dat antwoord is de mogelijkheid er om een innovatief product te ontwerpen om dit bewustzijn te borgen.

Voor de jonge mantelzorgers zou dit betekenen dat er in hun netwerk meer begrip ontstaat over hun zorgsituatie. Op deze manier kunnen ze er met iemand over praten die ze vertrouwen. Zo kan er een beter beeld gevormd worden van de behoeftes. Dit verkleint de kans op negatieve gevolgen (Kavanaugh, 2014).

Voor de betrokken professionals op de basisschool zorgt dit onderzoek ervoor dat ze beter geïnformeerd worden over jonge mantelzorgers waardoor ze de noodzaak van bewustwording inzien. Ze krijgen een beter beeld over wie jonge mantelzorgers zijn, wat ze doen en wat de gevolgen zijn.

Het doel van JIP is om de mogelijkheden te vergroten voor jongeren voor wie het meedoen in de maatschappij niet vanzelfsprekend is (Werkplaats sociaal domein Arnhem en Nijmegen, 2021). Aan de hand van dit onderzoek krijgen ze een goed beeld van mantelzorgers op de basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen. Op die manier kunnen ze deze jongeren beter begeleiden.

2.3 BELANGHEBBENDEN

Hierboven is al kort beschreven wat met het onderzoek bereikt hoopt te worden vanuit het oogpunt van de drie belangrijkste belanghebbenden: jonge mantelzorgers, professionals op de basisschool en JIP. Daarnaast hebben deze drie belanghebbenden invloed op het onderzoek zelf.

Uit de oriëntatie is gebleken dat jonge mantelzorgers vaak onder de radar blijven. Vandaar dat het lastig is in te schatten in hoeverre zij als belanghebbenden invloed gaan hebben op dit onderzoek. Het doel is om ervaringsdeskundigen te spreken omdat die makkelijker te bereiken zijn en veel relevante informatie kunnen geven. Het gaat in dit geval om personen die jonge mantelzorger waren toen ze op de basisschool zaten, maar inmiddels niet meer op de basisschool zitten.

De informatie die opgehaald wordt bij de betrokken professionals op de basisschool heeft grote invloed op het onderzoek en het resultaat van het onderzoek. Zij hebben er belang bij dat er goed naar hen geluisterd wordt zodat de huidige situatie zo accuraat mogelijk kan worden ingeschat en hun meningen en ervaringen meegenomen kunnen worden bij het ontwerpen van het innovatieve product.

De opdrachtgever is de voornaamste belanghebbende vanuit JIP. Hij zal veel invloed hebben op de richting en belangrijke beslissingen van het onderzoek. Daarnaast heeft JIP connecties met externe organisaties die zich richten op jonge mantelzorgers. Mocht het

nodig zijn voor het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen, kan met hen contact worden gezocht.

2.4 AFBAKENING VAN DE PRAKTIJKVERBETERING

Het onderwerp 'jonge mantelzorger' is een breed begrip met veel betrokkenen. Afbakening van de opdracht is daarom van belang voor dit onderzoek. In gesprek met de opdrachtgever is de afbakening van het onderzoek vastgesteld. Deze afbakening wordt met de bijbehorende gemaakte keuzes hieronder toegelicht.

Er is besloten om onderzoek te doen naar het bewustzijn rondom jonge mantelzorgers omdat dit onderzoek wordt uitgevoerd aan het begin van het JIP-project 'De jonge mantelzorger op de basisschool'. Bewustwording hierin is de eerste stap. Het is dus belangrijk om eerst zorgvuldig te kijken naar hoe het bewustzijn gecreëerd kan worden voordat er onderzoek kan worden gedaan naar hoe de mantelzorgers de beste erkenning kunnen krijgen en het beste ondersteund kunnen worden (Bonselaer et al., 2021). Aan de hand van onderstaand onderzoek kan door andere studenten volgend jaar verder onderzoek worden gedaan.

Dit onderzoek zal zich focussen op de regio Arnhem en Nijmegen, omdat dit het werkgebied is van JIP; de organisatie waar dit onderzoek wordt uitgevoerd. Mocht in de loop van het onderzoek blijken dat het lastig is om geschikte basisscholen te vinden in deze omgeving, zal het gebied vergroot worden. Deze keuze wordt gemaakt zolang het onderzoek zo representatief mogelijk blijft voor basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen. Bij deze keuzes blijft de opdrachtgever betrokken.

Het project 'Vroegsignalering jonge mantelzorg' is een grootschalig project. Zo loopt er op dit moment een ander onderzoek vanuit JIP over studerende mantelzorgers. Om onderscheid te maken, richt onderstaand onderzoek zich enkel op mantelzorgers op de basisschool.

In dit onderzoek is er rekening mee gehouden dat de basisschool een groot onderdeel uitmaakt van het sociale netwerk van een kind. Naast ouders vervullen leerkrachten een belangrijke rol in het leven van een kind. Met hun professionele achtergrond zou een signaal van een eventuele jonge mantelzorger snel opgepakt kunnen worden (Van der Ploeg, 2018). Dit kan echter alleen als er genoeg bewustzijn is gecreëerd. Daarnaast zijn er op de basisschool leeftijdsgenoten met wie contact is. Voor veel kinderen is dat een veilige basis. Doordat leeftijdsgenoten de leefsituatie van de jonge mantelzorgers vaak niet kennen of begrijpen kan er segregatie ontstaan. Bewustzijn over jonge mantelzorgers bij leerkrachten kan ervoor zorgen dat de informatie door wordt gegeven aan leerlingen. Dit kan die scheiding verkleinen en een open gesprek stimuleren (Vanthuyne et al., 2015).

2.5 UITWERKEN VAN DE PRAKTIJKVERBETERING

Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden, wordt er een kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Bij elke deelvraag is gekeken hoe het beste antwoord gegeven kan worden op de vraag. Daarbij is rekening gehouden met de beschikbare tijd, middelen en geld. De data die worden verzameld zijn 'minder gestructureerde' data. Dit houdt in dat de antwoordmogelijkheden vooraf niet bepaald zijn. De analyse zal daarom meer tijd vergen dan bij voorgestructureerde data. Voor de verzamelde data moet namelijk een analyse worden gemaakt (Van der Donk & Van Lanen, 2017).

1- Wat zegt de (inter)nationale literatuur over de gevolgen van het zijn van een jonge mantelzorger en het belang van het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen?

Om antwoord te geven op de eerste deelvraag wordt er een literatuuronderzoek uitgevoerd. De bronnen die worden gevonden worden samengevoegd om een heldere conclusie te trekken. Om te selecteren welke bronnen zo betrouwbaar mogelijk en dus bruikbaar zijn wordt er gebruik gemaakt van verschillende criteria. Het doel is dat elke bron aan alle punten voldoet. In onderstaande tabel staan ze beschreven. De criteria zijn gebaseerd op de criteria van Hogeschool Rotterdam (z.d.) en de criteria van de opdrachtgever.

Criteria	Voldoet de bron hieraan?
Is het artikel minder dan tien jaar oud?	Ja/ Nee
Is de informatie actueel?	Ja/ Nee
Werken de hyperlinks? (Website)	Ja/ Nee/ N.v.t.
Is het taalgebruik correct?	Ja/ Nee
Is duidelijk wie de auteur(s) zijn/ organisatie is?	Ja/ Nee
Is de deskundigheid van de auteur(s) duidelijk?	Ja/ nee
Is het doel duidelijk?	Ja/ Nee

Maakt de auteur duidelijk wat de bronnen zijn?	Ja/ Nee
Is de bron objectief?	Ja/ Nee
Is de bron generaliseerbaar?	Ja/ Nee

In het literatuuronderzoek en verslaglegging wordt gebruikgemaakt van een zoekstring. Een voorbeeld van een zoekstring is: "Vroegsignalering OR preventief handelen AND jonge mantelzorger". Op deze manier wordt er structureel te werk gegaan zodat de meest relevante informatie gevonden wordt (Hogeschool Rotterdam, z.d.). Hierdoor wordt er geen aandacht besteed aan irrelevante bronnen en dit scheelt tijd. Daarnaast wordt er herhaalbaarheid gecreëerd. Anderen kunnen nagaan waar de bronnen vandaan komen en met welke zoektermen. Deze transparante manier van verslaglegging heeft een positief effect op de betrouwbaarheid (Van der Donk & Van Lanen, 2019).

In onderstaand schema staan de termen die gebruikt worden in de zoekstring:

	Begrip 1	Begrip 2	Begrip 3	Begrip
<u>Nederlands</u>	Jonge mantelzorger	Bewustwording	Basisschool	Eventueel: vroegsignalering
Synoniem	Jonge verzorgende	Realisering	Lagere school	Bijtijds ontdekken
Verwante term	Zorgsituatie	Inzicht	Educatie	Preventief handelen
Bredere term	Jonge hulpgever	Erkenning	Onderwijs	Signalering
Nauwere term	Mantelzorger op de basisschool	Begrijpen	Bovenbouw	
<u>Engels</u>	Caregiver	Awareness	Elementary school	Early detection
Synoniem	Minder	Realisation	Primary education	Timely recognition
Verwante term	Family care	Insight	Education	Early identification

Bredere term	Informal care	Attention	Junior school	Identification
Nauwere term	Caregiver attending elementary school	Understanding	Upper elementary school	

Wouters et al. (2021) geeft aan dat het belangrijk is om ruwe data te categoriseren en overzichtelijk te maken. Dit kan worden gedaan aan de hand van het clusteren van data. Voor dit onderzoek wordt tijdens de verzameling van de bronnen een lijst gemaakt met trefwoorden per bron. Deze trefwoorden hebben affiniteit met de categorieën die in deelvraag 1 naar voren komen. Daarbij wordt er van de trefwoorden een mindmap gemaakt. In deze mindmap wordt visueel duidelijk welke onderwerpen al zijn onderzocht maar ook over welk thema nog weinig informatie is gevonden (zie Bijlage 1).

2- Op welke manier is jonge mantelzorg op dit moment onder de aandacht bij professionals op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen?

Er is besloten om antwoord te geven op deze deelvraag aan de hand van persoonlijke gesprekken met professionals op basisscholen. Er is gekozen voor een interview in plaats van een enquête. In een interview kan een deskundige namelijk meer informatie geven, kunnen de vragen tijdens het gesprek bijgesteld worden en kunnen er meer open vragen gesteld worden (Hulshof, 2016). Op deze manier kan er meer kwalitatieve informatie worden verzameld. Dit komt ten goede aan de kwaliteit van het onderzoek.

Voor het onderzoek worden er basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen benaderd. Om het beeld zo representatief mogelijk te houden zijn de scholen gerangschikt op basis van onderwijsconcept, aantal leerlingen en de wijk waar de scholen liggen. Op die manier zullen de scholen die mee willen werken op meerdere vlakken van elkaar verschillen. Deze lijst is te vinden in Bijlage 2. Het doel is om scholen te benaderen totdat er uit elke regio minimaal vier intern begeleiders gesproken worden. Er is voor dit aantal gekozen zodat er een zo representatief mogelijk beeld gevormd kan. Daarbij wordt rekening gehouden met de beschikbare tijd. Alle scholen worden op dezelfde manier benaderd via een belschema (zie Bijlage 3). Na het belmoment wordt er naar de scholen die dat vragen een mail gestuurd met de informatie over het onderzoek (zie Bijlage 4).

Er is gekozen om intern begeleiders te benaderen omdat zij het eerste aanspreekpunt zijn bij de ondersteuning van de leerlingen. Bovendien hebben zij een adviserende rol en kunnen ze hulp inschakelen van externe instanties (Harreveld, 2017). De formulering die gebruikt wordt bij het telefoongesprek en de vragen die tijdens het interview worden gesteld, worden vooraf besproken met de opdrachtgever. Zodra de interviewgide goed is gekeurd door de opdrachtgever, wordt de interviewgide (zie Bijlage 5) uitgetest bij een professional op de basisschool op interpretatie en onduidelijkheden. Op deze manier kan die op basis van feedback aangepast worden. Dit zorgt voor meer betrouwbaarheid van het interview (A. de Veld, Persoonlijke communicatie, 14 maart 2022). Ook Van der Donk & van Lanen (2019) geven aan dat

toevallige verstoringen van het onderzoek zoveel mogelijk voorkomen moeten worden, waardoor de betrouwbaarheid wordt gewaarborgd.

De informatie die uit de interviews naar voren komt, zal gefragmenteerd en gecodeerd worden. Op deze manier kan de tekst in betekenisvolle fragmenten worden verdeeld en per onderwerp worden gesorteerd (Van der Donk & Van Lanen, 2019). De codes die uit de probleemanalyse naar voren zijn gekomen en dus in het codeerschema worden gebruikt zijn: bewustzijn, signalering, jonge mantelzorger, zorgstructuur, intern begeleider, zorgtaak en intern begeleider. Aan de hand van de informatie uit het interview worden nieuwe codes toegevoegd.

3- Op welke manier wordt er bewustzijn gecreëerd over jonge mantelzorgers door andere organisaties?

Om deze deelvraag te beantwoorden wordt er eerst onderzocht welke organisaties in Nederland bezig zijn met het bewustzijn vergroten over jonge mantelzorgers. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van het internet. Er is gekozen om organisaties uit heel Nederland te benaderen om een zo'n compleet mogelijk beeld te krijgen.

Aan de hand van de gevonden informatie wordt contact gezocht met medewerkers van organisaties. Dit zijn organisaties die een manier gebruiken die op dit moment op basisscholen wordt ingezet of eventueel goed toepasbaar is. Het doel is om medewerkers van minimaal drie verschillende organisaties te spreken. Er gekozen voor drie organisaties omdat het onderwerp op die manier van meerdere kanten kan worden belicht. De beschikbare tijd speelt hierbij een belangrijke rol.

Voorafgaand aan het gesprek worden vragen voorbereid die dieper ingaan op ons onderzoek dan de informatie die op de website van de organisatie gevonden kan worden. Om ervoor te zorgen dat de vragen van het interview antwoord geven op de deelvraag, wordt de interviewgide (zie Bijlage 6) overlegd met de opdrachtgever. Daarnaast wordt de interviewgide doorgelezen door professionals uit het desbetreffende werkveld. Hierbij wordt rekening gehouden met de interne validiteit. Daarmee wordt bedoeld of de vragen bij de bevraagde overkomen zoals ze worden bedoeld. Het is belangrijk dat alle invloeden op het onderzoek erkend en benoemd worden (Van der Donk & Van Lanen, 2019). Zo hebben een onlinegesprek en een fysiek gesprek beide op een andere manier invloed op de resultaten van een interview. Om die reden is het streven om alle gesprekken fysiek te laten plaatsvinden.

De geluidsopnames van de interviews worden getranscribeerd. Hiervoor wordt een passende privacyverklaring opgesteld die ondertekend wordt door de respondenten. Samen met de informatie die bij de literatuurstudie naar voren is gekomen wordt er een conclusie getrokken. Deze conclusie is het antwoord op de deelvraag. Net als bij deelvraag 2 wordt hier deels open en deels gesloten gecodeerd. De codes die van tevoren zijn opgesteld zijn: organisatie, jonge mantelzorg, bewustzijn en aanpak.

4- Hoe vinden ervaringsdeskundigen dat zij herkend en ondersteund werden in hun zorgtaak op de basisschool?

Voor de beantwoording van deze deelvraag wordt in gesprek gegaan met ervaringsdeskundigen die tijdens hun basisschoolperiode jonge mantelzorger waren. In gesprek met de organisatie JMZ Pro en Strategische alliantie, die verder worden toegelicht

in het onderzoek, wordt aangegeven dat ervaringsdeskundigen de beste schakel zijn om te benaderen. Zij hebben meegemaakt hoe het is om een jonge mantelzorger te zijn op de basisschool en daardoor kunnen zij goed reflecteren op wat zij hebben meegemaakt. Door in gesprek te gaan met hen en stil te staan bij hun verlangens, ontstaat co-creatie. Volgens Hakobyan et al. (2016) is het toepassen van co-creatie belangrijk, omdat dit kan leiden tot betere uitkomsten voor de desbetreffende doelgroep. Co-creatie houdt in dat er samen met de doelgroep aan een gemeenschappelijke doelstelling wordt gewerkt (Van Berlo, z.d.). Hoewel de ervaringsdeskundigen op dit moment niet meer op de basisschool zitten, kunnen zij door hun ervaring als jonge mantelzorger de doelgroep vertegenwoordigen. Aan verschillende organisaties en betrokken wordt gevraagd om contact te leggen met ervaringsdeskundigen. Op deze manier wordt het onderwerp vanuit verschillende kanten belicht. Het doel is om minimaal drie ervaringsdeskundigen te spreken. De verwachting is dat deze ervaringen veel van elkaar zullen verschillen en daarom waardevol zullen zijn voor het onderzoek. Daarnaast is dit binnen de beschikbare tijd een haalbaar aantal.

De antwoorden van de interviews worden getranscribeerd aan de hand van een geluidsopname. Hiervoor wordt een privacyverklaring opgesteld. Ook bij deze deelvraag wordt gefragmenteerd en gecodeerd. De codes die bij deze deelvraag zijn opgesteld aan de hand van de probleemanalyse zijn: situatie, ervaring, zorgtaken en school. Aan de hand van het interview worden nieuwe codes toegevoegd.

Omdat het een gevoelige doelgroep is, is het belangrijk dat de interviewgide (zie Bijlage 7) zorgvuldig wordt opgesteld. Deze wordt van tevoren gecontroleerd door de opdrachtgever. Daarnaast wordt de interviewgide gecontroleerd door een ervaringsdeskundige. Deze ervaringsdeskundige kan de interviewgide doorlezen aan de hand van zijn of haar visie. Hierdoor wordt het interview zo valide mogelijk. Er wordt namelijk rekening gehouden met richtlijn drie voor methodologische kwaliteit en bruikbaarheid: verdieping in verschillende perspectieven (Van der Donk & Van Lanen, 2019).

5- Op welke manier zouden de respondenten van dit onderzoek het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen vergroten?

Voor het beantwoorden van deze deelvraag hoeven er geen nieuwe contacten gelegd te worden. Tijdens interviews met de professionals op de basisscholen van deelvraag 2, de organisaties van deelvraag 3 en de ervaringsdeskundigen van deelvraag 4, worden vragen toegevoegd. Deze vragen zullen gericht zijn op de behoeftes en ieders perspectief op het innovatieve product. Iedere respondent heeft zo invloed op het innovatieve product, waardoor er rekening wordt gehouden met verschillende perspectieven. Dit zorgt voor co-creatie (Hakobyan et al., 2016).

2.6 UITGANGSPUNTEN EN RANDVOORWAARDEN

Naar inschatting is er voor dit onderzoek 32 uur per week nodig is. Dit is inclusief reistijd. Waar nodig worden er extra uren gemaakt. Om zeker te weten dat betrokkenen op één lijn zitten, vindt er minimaal één keer per week een gesprek plaats met de opdrachtgever. Daarnaast wordt er één keer in de drie weken gespard met medestudenten

die een vergelijkbaar onderzoek doen bij een andere doelgroep: studerende mantelzorgers.

Voor gesprekken met betrokken wordt er in eerste instantie gekeken of het mogelijk is om dit gesprek op de werkplek van de professional te voeren. Mocht dit niet mogelijk zijn, wordt een ruimte op de HAN gereserveerd. Als blijkt dat de voorkeur van de professional ligt bij een onlinegesprek, vindt het gesprek op deze manier plaats.

Het eindresultaat is een onderzoek dat inzicht geeft in hoe bewustzijn over jonge mantelzorgers kan worden gecreëerd op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen. Er wordt aan de hand van dat onderzoek een innovatief product ontworpen om dit bewustzijn te vergroten.

2.7 RELATIE MET ANDERE PROJECTEN/INITIATIEVEN

Gelijktijdig met dit onderzoek, doen medestudenten onderzoek naar studerende mantelzorgers op de HAN. Bij beide onderzoeken is het leeratelier JIP de opdrachtgever. Het streven is om geregeld contactmomenten te hebben met deze studenten. In deze gesprekken worden beide onderzoeken tot dusver besproken en worden er eventuele aanpassingen gedaan. Daarnaast wordt er overlegd welke betrokkenen al zijn benaderd om eventuele overlap te vermijden.

Vanuit JIP wordt er meerdere keren per jaar een tribune-bijeenkomst georganiseerd. In deze tribune-bijeenkomsten wordt kennis gedeeld met de partners van JIP, zoals medewerkers van Proscoop (adviesorganisatie), medewerkers van MVT en ervaringsdeskundigen. Tijdens deze bijeenkomsten wordt de voortgang van dit onderzoek gepresenteerd en eventuele feedback verwerkt (H. Wierda-Boer, Persoonlijke communicatie, 25 januari 2022). Door met betrokkenen in gesprek te blijven wordt draagvlak gecreëerd. Dit is belangrijk om mensen te verbinden aan het thema. Daarnaast zorgt draagvlak voor enthousiasme en betrokkenheid (Aeno, 2018).

2.8 RISICO'S

Om te waarborgen dat de informatie uit de gesprekken representatief is en daarmee op de meest betrouwbare manier kan worden vergeleken met de literatuur, wordt er met zo veel mogelijk relevante personen en instanties gesproken.

Met de Corona pandemie ten tijde van dit onderzoek is er een kans dat niet alle gesprekken fysiek kunnen doorgaan. Hoewel de besmettingen afnemen is in het verleden gebleken dat dat snel fluctueert. In dat geval zullen de gesprekken online plaatsvinden.

3. UITVOERING

3.1. KWALITEIT

Om te kunnen zeggen dat het onderzoek geslaagd is, zijn de volgende persoonlijke kwaliteitseisen opgesteld:

- Het onderzoek is diepgaand. Dat houdt in dat er minimaal antwoord wordt gegeven op de hoofd- en deelvragen en daar waar mogelijk extra informatie wordt verschaft;
- Het onderzoek en de resultaten zijn vanuit verschillende invalshoeken bekeken;
- De betrouwbaarheid en validiteit zijn gedurende het hele onderzoek zoveel mogelijk gewaarborgd. Dit wordt steeds in samenwerking met de opdrachtgever en andere betrokkenen vastgesteld;
- De resultaten van het onderzoek zijn zo generaliseerbaar mogelijk voor basisscholen in de omgeving Arnhem en Nijmegen.

3.2 ORGANISATIE

Gedurende het onderzoek wordt ervoor gezorgd dat de taken evenredig verdeeld zijn tussen de twee onderzoekers. Daarover is continu afstemming. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van ieders sterke punten.

De opdrachtgever wordt intensief betrokken bij het onderzoek. Zijn rol is het begeleiden van het proces en de inhoud en input leveren.

Binnen JIP worden vooral de andere student-onderzoekers betrokken bij dit onderzoek. Zij geven feedback en overleggen waar nodig. Daarnaast worden tijdens de tribune-bijeenkomsten het netwerk van JIP betrokken bij het onderzoek. Zij hebben als eventuele taak om input te leveren en feedback te geven.

Vanuit de HAN is een klankbordgroep samengesteld. In deze groep zitten medestudenten die op dit moment ook afstudeeronderzoek doen. Zij lezen het verslag door voor het ingeleverd wordt en geven feedback. Daarnaast kan met de klankbordgroep gespard worden over het onderzoek.

3.3 TIJD

Tijdens het onderzoek moet er rekening gehouden worden met de deadlines die vanuit de HAN worden gesteld. Deze data staan hier onder beschreven. Daarnaast staat in de tabel een inschatting van de benodigde tijd voor de verschillende fases van het onderzoek. Met de opdrachtgever is afgesproken dat hij ruim voor de deadline het concept krijgt zodat hij het kan doorlezen en eventuele aanpassingen kan aanbevelen. Deze worden vervolgens verwerkt in de definitieve versie van het onderzoeksverslag.

Inleverdata:

Plan van aanpak: Uiterlijk 07-03-2022 vóór 12:00 uur

PV Uitvoering en verantwoording: Uiterlijk 13-06-2022 vóór 12:00 uur

PV Reflectie en evaluatie: Uiterlijk 15-06-2022 vóór 12:00 uur

Fase	Datum begin	Datum eind	Reflecteren en evalueren
Oriënteren	31-01-2022	11-02-2022	
Richten en plannen	12-02-2022	07-03-2022	
Verzamelen	08-03-2022	22-04-2022	
Analyseren en concluderen	23-04-2022	12-05-2022	
Rapporteren en presenteren	13-05-2022	13-06-2022	
Ontwerpen	13-05-2022	13-06-2022	

3.4 COMMUNICATIE

Om verandering te kunnen waarborgen is het belangrijk om draagvlak te creëren (Van 't Veer et al., 2021).

Vanuit JIP zijn er twee directe betrokkenen. De opdrachtgever en de thematrekker van JIP. De opdrachtgever wordt elke week op de hoogte gehouden van de stand van zaken middels een gesprek. De trekker heeft uiteindelijk inzage in het onderzoek. Omdat JIP de organisatie is waar dit onderzoek uitgevoerd wordt, is het belangrijk dat bij alle stappen rekening wordt gehouden met hun waarden en normen. De onderzoekers zijn zich

bewust van de manier waarop ze naar buiten treden. Alle belangrijke keuzes en beslissingen die worden gemaakt, worden eerst overlegd met de opdrachtgever.

Tijdens het gesprek met professionals op de basisschool wordt draagvlak gecreëerd door twee extra vragen te stellen die helpen bij het ontwikkelen van het innovatieve product:

- Welke manieren kunt u bedenken om het bewustzijn over jonge mantelzorgers in de regio Arnhem en Nijmegen te vergroten?
- Wilt u dit onderzoek ontvangen zodra het is afgerond? Zo ja, wat is uw mailadres?

De ideeën die dan naar voren komen bij de eerste vraag kunnen worden verwerkt in het onderzoek. Mochten de medewerkers uit het gesprek interesse hebben in het onderzoek, zal het eindresultaat met hen gedeeld worden.

3.5. INVESTERINGEN

In onderstaande tabel staat een inschatting van het aantal gemaakte uren per betrokken persoon over een periode van een maand en het beschikbare geld.

Wie	Tijd in uren	Budget in euro's
Onderzoekers per persoon	140	0
Opdrachtgever	7	0
Onderzoekers studerende mantelzorgers per persoon	2	0
Betrokkenen tribune bijeenkomst per persoon	1	0
Ervaringsdeskundigen per persoon (eenmalig)	1	0
Geïnterviewde professionals per persoon (eenmalig)	1	0

3.6 ETHISCHE AFWEGINGEN

Het is in sociaal onderzoek erg belangrijk dat er zorgvuldig wordt gewerkt en dat de onderzoekers voorzichtig omgaan met informatie.

Om ethisch handelen te waarborgen, is er gekeken naar 'de ethische basisprincipes bij onderzoek' beschreven door Van der Heijden et al. (in Rothfus, 2017).

Zorgvuldigheid: Er wordt respectvol omgegaan met de betrokkenen. De betrokkenen tekenen een privacyverklaring waar duidelijk in vermeld staat wat er met hun gegevens wordt gedaan. De onderzoekers zijn zich ervan bewust dat de ervaringsdeskundigen kwetsbaar kunnen zijn. Daarom wordt in het onderzoek vooropgesteld dat zij niet geschaad worden. Dit geldt overigens ook voor de andere betrokkenen. De betrokkenen worden geanonimiseerd en de gemaakte opnames worden, zodra het getranscribeerd is, verwijderd.

Betrouwbaarheid en validiteit: in het onderzoek is zorgvuldig bijgehouden waar de informatie is gevonden. Dit is dus altijd terug te lezen in het overzicht. Gezien de gegeven tijd voor het onderzoek is het onmogelijk om volledige betrouwbaarheid en validiteit te waarborgen. Daarom is het streven van het onderzoek om een zo betrouwbaar en valide mogelijk onderzoek neer te zetten binnen de gegeven tijd.

Controleerbaarheid: het onderzoek is altijd in te zien voor de betrokkenen, zo krijgen zij de kans om te bekijken wat er met hun informatie is gedaan.

Daarnaast is er door de Nederlandse Vereniging van Pedagogen en Onderwijskundigen (NVO) (2021) een beroepscode opgesteld. Op basis van deze beroepscode kunnen pedagogen hun eigen handelen en keuzes verantwoorden. Hieronder staan de belangrijkste artikels beschreven waarmee er in dit onderzoek rekening gehouden moet worden.

- "Artikel 9: Deskundigheid en bekwaamheid;
- Artikel 10: Zorgvuldigheid;
- Artikel 11: Geheimhouding;
- Artikel 15: Toestemming van de cliënt;
- Artikel 16: Beoordelen van de eigen deskundigheid en bekwaamheid;
- Artikel 22: Omschrijving van de opdracht aan een externe opdrachtgever;
- Artikel 26: Informatieverstrekking aan anderen die bij de opdracht zijn betrokken;
- Artikel 28: Beeld- en geluidsopnamen van de cliënt en van anderen;
- Artikel 30: Verantwoordelijkheid bij de samenwerking en bij de inzet van anderen;
- Artikel 37: Zorgvuldig rapporteren;
- Artikel 42: Verstrekken van gegevens voor onderzoek en onderwijs;" (NVO, 2021).

4. VERWERKING FEEDBACK

FEEDBACK BEOORDELAARS

Aan de hand van de feedback van de beoordelaars vanuit de HAN zijn er meerdere punten in het plan van aanpak aangepast (zie bijlage 8). In grote lijnen ging de feedback vaak over het beter toelichten van de benoemde dingen. Zo hebben we uitgebreider uitgelegd wat JIP inhoudt en wat het doet, de context waar we uit werken uitgelegd, meer bronnen gebruikt ter onderbouwing en meerdere perspectieven gebruikt.

Deelvraag één is aangepast omdat die niet duidelijk was. Daarnaast is bij elke deelvraag meer en duidelijker uitleg gegeven over de aanpak. Er is besloten om deelvraag vier te veranderen naar aanleiding van het feedbackgesprek en alleen ervaringsdeskundigen te spreken in plaats van ervaringsdeskundigen en jonge mantelzorgers zelf.

Er is meer aandacht besteed aan betrouwbaarheid, validiteit en bruikbaarheid. Dit is onder andere gedaan door per deelvraag te noemen hoe eraan gewerkt wordt. Het doel was om de transcripties terug te laten lezen door de respondenten. Aan de hand van de feedback is besloten om dit niet te doen. Dit kost extra tijd, kan confronterend zijn en heeft geen toegevoegde waarde. Daarnaast zijn bij de ethische verantwoording verwijzingen naar de beroepscode toegevoegd.

Door het hele verslag is de APA zorgvuldig aangepast.

FEEDBACK OPDRACHTGEVER

Aan de hand van de feedback van de opdrachtgever (zie bijlage 9) is het stuk over de sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling verder uitgebreid. Daarnaast zijn er bronnen toegevoegd bij de good-practices.

De opdrachtgever gaf aan dat het beantwoorden van deelvraag drie best veel tijd zou kosten en wist niet zeker of het de moeite waard was. Er is besloten deze deelvraag toch erin te houden en pas eruit te halen als blijkt dat het te veel tijd in beslag zal nemen. De Engelse zoektermen en de belanghebbenden zijn verder uitgebreid.

Alle deelvragen zijn aangepast om ze duidelijker en specifiek te maken.

Er is onderbouwd waarom er gekozen is voor interviews en niet voor enquêtes. Als laatste zijn er vragen toegevoegd aan de interviewgids die te maken hadden met het innovatieve product.

5. LITERATUURLIJST

- Aeno. (2018). *Draagvlak creëren in de top*. Geraadpleegd op 22 maart 2022, van <https://www.aeno.nl/uploads/DraagvlakCreerenInDeTop.pdf>
- Van Berlo, D. (z.d.). *Wij, de overheid*. Geraadpleegd op 22 maart 2022, van <http://www.davied.dds.nl/boeken/wijdeoverheid.pdf>
- Bint. (2019). *'What if'*. Theatergroep Bint. Geraadpleegd op 26 februari, van <https://theatergroepbint.nl/what-if/>
- Bonselaer, J., Demeyer, B., van de Zande, V., & Dockx, J. (2021). *Jonge mantelzorgers in de kijkers*. Geraadpleegd op 17 februari 2022, van https://www.researchgate.net/publication/352685640_Jonge_mantelzorgers_in_de_kijker_Resultaten_en_aanbevelingen_vanuit_drie_onderzoeksrapporten#pdf
- Booijink, M., & De Haan, J. (2020). *Wat werkt bij de ondersteuning van jonge mantelzorgers*. Movisie. Geraadpleegd op 15 februari 2022, van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2020-06/Wat-werkt-bij-dossier-Wat-werkt-bij-de-ondersteuning-van-jonge-mantelzorgers.pdf>
- Van der Donk, C. & Van Lanen, B. (2017). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Derde druk. Coutinho.
- Van der Donk, C. & Van Lanen, B. (2019). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Derde herziende druk. Coutinho.
- Hakobyan, L., Nieboer, A. P., Finkenflügel, H. J., & Cramm, J. M. (2016). *Persoonsgerichte zorg en co-creatie van zorg in relatie tot tevredenheid met zorg en het welzijn van verwanten van mensen met een verstandelijke beperking*. NTZ Nederlands Tijdschrift voor de Zorg, 2016(4), 270–286. <https://repub.eur.nl/pub/98755/>
- Harreveld, L. (2017). *Ondersteuning van leerkrachten bij het lesgeven aan zorgleerlingen* [Masterscriptie]. Universiteit van Amsterdam.
- Heyman, A. & Heyman, B. (2013). *'The sooner you can change their life course the better': the time-framing of risks in relationship to being a young carer*. [Wetenschappelijk artikel, University of Huddersfield]. Eprints. Geraadpleegd op 26 februari 2022, van http://eprints.hud.ac.uk/id/eprint/19247/1/Young_carers_final_Bob_22_07_13.pdf
- Hogeschool Rotterdam. (z.d.). *Handleiding zoekstrategie deskresearch*. Geraadpleegd op 6 april 2022, van <https://www.hogeschoolrotterdam.nl/contentassets/097de8020b354103a95d701f5b947b18/zoekstrategieformulier-uitgebreid-v2.2.pdf>
- Hulshof, M. (2016). *Leren interviewen* (7^e druk). Noordhof. Geraadpleegd op 28 maart 2022, van <https://docplayer.nl/38307973-Leren-interviewen-marian-hulshof.html>

- Kavanaugh, M, S. (2014). Children and Adolescents Providing Care to a Parent with Huntington's Disease: Disease Symptoms, Caregiving Tasks and Young Carer Well-Being. *Child Youth Care Forum*, 43, 675–690. DOI 10.1007/s10566-014-9258-x
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2021). *Jonge mantelzorgers*. Mantelzorg. Geraadpleegd op 25 maart 2022, van <https://www.regelhulp.nl/mantelzorgers/over-mantelzorg/jonge-mantelzorgers#:~:text=Jonge%20mantelzorgers%20zijn%20kinderen%20en,of%20een%20psychische%20aandoening%20heeft>.
- Movisie. (2014). *Mantelzorgondersteuning is de basis*. TransitieBureau Wmo (VWS/VNG) i.s.m. Mezzo. Geraadpleegd op 17 maart 2022, van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Mantelzorgondersteuning-is-de-basis%20%5BMOV-5175998-1.0%5D.pdf>
- Movisie. (2020). *Coronacrisis: hoe ondersteunen we mantelzorgers in de thuissituatie?* Geraadpleegd op 23 februari 2022, van <https://www.movisie.nl/artikel/coronacrisis-hoe-ondersteunen-we-mantelzorgers-thuissituatie>
- MSkidsweb. (2021). *Wat is een jonge mantelzorger precies [Foto]*. Geraadpleegd op 7 juni 2022, van <https://mskidsweb.nl/ms-x-tra/mantelzorg/wat-is-een-jonge-mantelzorgers-precies/>
- Nederlandse Vereniging van pedagogen en Onderwijskundigen (NVO). (2021). *Beroepscode van de NVO*. Geraadpleegd op 23 maart 2022, van <https://assets-eu-01.kc-usercontent.com/60b23ece-2ca8-01ae-7371-d7d0624a1f31/981ce335-61eb-45e6-ba0b-22c655023cf0/NVO%20Beroepscode%20editie%20sept%202021%20%28interactie%20pdf%29.pdf>
- PassendWijs. (2019). *Home*. Geraadpleegd op 23 mei 2022, van <https://www.swv-passendwijs.nl/>
- Van der Ploeg, J. (2018). *Eenzaamheid bij jeugdigen*. Bohn Stafleu van Loghum. Geraadpleegd op 17 februari 2022, van <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-90-368-1953-4.pdf>
- Rijksoverheid. (z.d.). *Hoe krijg ik ondersteuning van de gemeente vanuit de Wmo?* Geraadpleegd op 15 februari 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zorg-en-ondersteuning-thuis/vraag-en-antwoord/ondersteuning-gemeente-wmo-2015-aanvragen>
- Rijksoverheid. (2021). *Zorgplicht en samenwerken scholen in passend onderwijs*. Geraadpleegd op 23 februari 2022, van <https://rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/zorgplicht-en-samenwerken-scholen-passend-onderwijsverantwoordelijkheid-van-de-scholen>

- Rothfush, J. (2017). *Ethiek in sociaal werk (3^e druk)*. Pearson Benelux.
- Serrat, O. (2017). *Knowledge solutions (pp. 843 – 846)*. Springer. Geraadpleegd op 23 maart 2022, van https://doi.org/10.1007/978-981-10-0983-9_92
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2019). *Blijvende bron van zorg*. Geraadpleegd op 9 februari 2022, van <https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2020/12/09/blijvende-bron-van-zorg/Blijvende+bron+van+zorg.pdf>
- Stromenland. (2022). *Home*. Geraadpleegd op 23 mei 2022, van <https://www.stromenland.nl/>
- Vanthuyne, T., Moyson, T., & Coone, A. (2015). *Verkennd onderzoek naar de leefsituatie en ondersteuningsbehoeften van jonge mantelzorgers*. Geraadpleegd op 17 maart 2022, van https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/documenten/eindrapport%20jonge%20mantelzorgers%20eindversie_0.pdf
- Van 't Veer, J., Wouters, E., Veeger, M., & Van der Lugt, R. (2021). *Ontwerpen voor zorg en welzijn*. Coutinho.
- Verharen, L. (z.d.). *Werkplaatsen Sociaal Domein*. Movisie. Geraadpleegd op 23 maart 2022, van <https://www.werkplaatsensociaaldomein.nl/werkplaats/arnhem-en-nijmegen>
- Verheul, R., De Jong, A. & Baracs, M. (2018). *Hoor je mij wel?*. De Kinderombudsman. Geraadpleegd op 30 maart 2022, van <https://www.kinderombudsman.nl/system/files/publications/2019-Publicatie%20aanmaken/2018.06.04Hoorjemijwelprintversie.pdf>
- Werkplaatsen Sociaal Domein. (z.d.). *Waar we aan werken*. Movisie. Geraadpleegd op 23 maart 2022, van <https://www.werkplaatsensociaaldomein.nl/>
- Werkplaatsen Sociaal Domein Arnhem en Nijmegen. (z.d.). *Arnhem en Nijmegen*. Movisie. Geraadpleegd op 23 maart 2022, van <https://www.werkplaatsensociaaldomein.nl/werkplaats/arnhem-en-nijmegen>
- Werkplaats Sociaal Domein Arnhem en Nijmegen. (2021). *Leeratelier jongeren, inclusie & participatie*. HAN. Geraadpleegd op 15 februari 2022, van <https://blog3.han.nl/werkplaatsensociaaldomeinnijmegen/wp-content/uploads/sites/34/2021/10/20210930-position-paper-JIP.pdf>
- Witkamp, E. (2020). *Zorg om naasten*. Hogeschool Rotterdam Uitgeverij. Geraadpleegd op 15 februari 2022, van https://www.hogeschoolrotterdam.nl/contentassets/9ff148ff8f1e4e85a8f0ac81f0d101ae/hr200006_openbare-les-boekje-erica-witkamp_digitaal.pdf
- Wouters, E. Zaalen, Y. & Bruijning, J. (2021). *Praktijkgericht onderzoek in de (paramedische) zorg*. 2^e editie. Couthino.

De Zorgzaak. (2022). *Mantelzorgbeleid*. Geraadpleegd op 25 maart 2022, van <https://www.zorgzaak.nl/mantelzorgers>

BIJLAGE 1. MINDMAP BRONNENONDERZOEK

BIJLAGE 2. VOLGORDE BENADERING SCHOLEN

Volgorde scholen die worden benaderd

Regio Arnhem

Basisschool kunstrijk

Katholiek - 164 leerlingen - *Delta scholengroep*

De Gazelle

Katholiek - 390 leerlingen - *Delta scholengroep*

De witte vlinder

Openbaar - 141 leerlingen - *Flores onderwijs*

Jan Ligthartschool

Openbaar - 433 leerlingen - *Flores onderwijs*

Gereformeerde basisschool Pieter Jongeling

Protestants - 194 leerlingen - *CorDeo scholengroep*

Christelijke basisschool de Wijzer

Protestants - 246 leerlingen - *Delta scholengroep*

Jenaplan basisschool de Sterrenkring

Jenaplan - 170 leerlingen - *Flores onderwijs*

Arnhemse Montessorischool

Montessori - 376 leerlingen - *Flores onderwijs*

Daltonschool Confetti

Dalton - 401 leerlingen - *Flores onderwijs*

Ibn-i Sina

Islamitisch - 251 leerlingen - *SIMON*

Margarethaschool

Katholiek - 474 leerlingen - *Delta scholengroep*

De Parkschool

Openbaar - 203 leerlingen - *Flores onderwijs*

Julianaschool voor Protestants Christelijk basisonderwijs

Protestants - 475 leerlingen - *Flores onderwijs*

Openbare Jenaplanschool Heijenoordschool

Openbaar - 314 leerlingen - *Flores onderwijs*

Rooms katholieke basisschool de Laarakker

Katholiek - 130 leerlingen - *Delta scholengroep*

De Boomhut

Openbaar - 378 leerlingen - *Flores onderwijs*

De Arabesk

Katholiek - 406 leerlingen - *Delta scholengroep*

IKC de Klimboom

Openbaar - 197 leerlingen - *Flores onderwijs*

Basisschool Pastoor van Arsschool

Katholiek - 216 leerlingen - *Delta scholengroep*

De Schatgraaf

Openbaar - 431 leerlingen - *Flores onderwijs*

Regio Nijmegen

Aldenhove

Katholiek - 125 leerlingen – *Conexus*

De Wingerd

Katholiek - 316 leerlingen – *Conexus*

De Lanteerne

Katholiek - 620 leerlingen – *Conexus*

Prins Clausschool

Protestants - 363 leerlingen – *Conexus*

Basisschool Hidaya

Islamitisch - 271 leerlingen – *SIMON*

De Buut

Openbaar - 178 leerlingen – *Conexus*

Michiel de Ruyter

Openbaar - 201 leerlingen – *Conexus*

Montessorischool

Montessori - 232 leerlingen – *St. Josephscholen*

De Meiboom

Dalton - 115 leerlingen – *Conexus*

Sint Nicolaasschool

Jenaplan - 288 leerlingen – *St. Josephscholen*

De Kleine wereld

Katholiek - 160 leerlingen – *St. Josephscholen*

De Muze

Openbaar - 212 leerlingen – *Conexus*

Prins Maurits

Protestants - 231 leerlingen – *Conexus*

Dukenburg

Montessori - 186 leerlingen – *Conexus*

IKC de Wieken

Dalton - 197 leerlingen – *St. Josephscholen*

De Sterredans

Dalton + Jenaplan - 330 leerlingen – *St. Josephscholen*

De Hazesprong

Katholiek - 485 leerlingen – *St. Josephscholen*

De Uitdaging

Katholiek - 298 leerlingen – *Conexus*

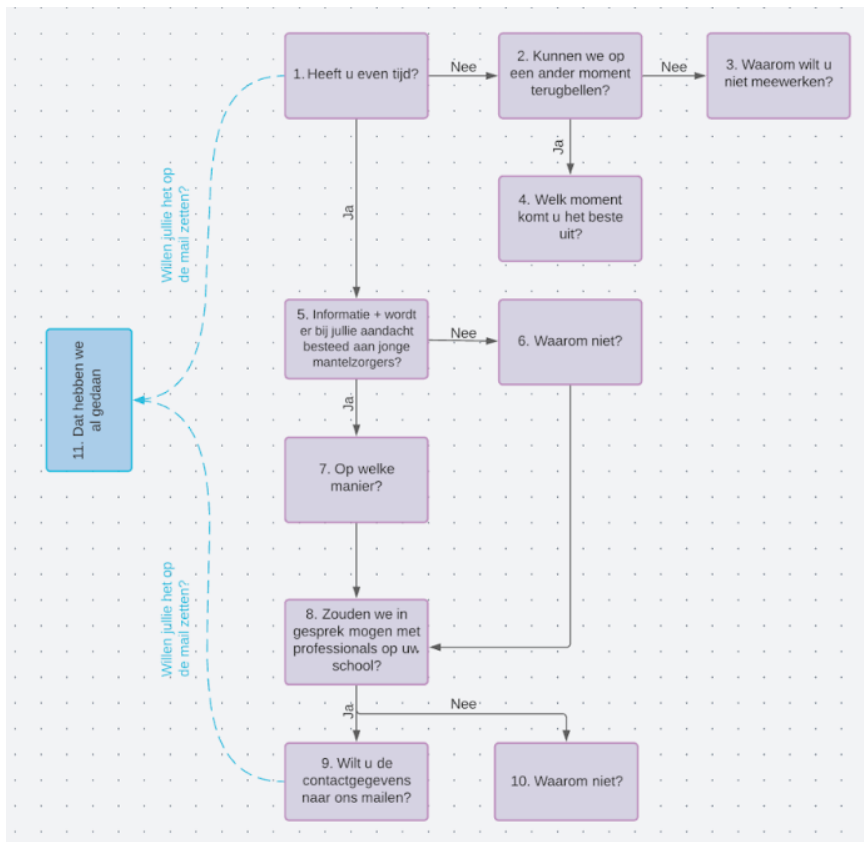
De Klokkenberg

Protestants - 210 leerlingen – *Onbekend*

De oversteek

Openbaar - 611 leerlingen – *Conexus*

BIJLAGE 3. BELPLAN SCHOLEN

1. Hallo met Eva, Heeft u even tijd om kort aandacht te besteden aan leerlingen die zorgen (hebben) voor (of over) een gezinslid?
2. Kunnen we u op een ander moment terugbellen?
3. Waarom wilt u niet in gesprek over ons onderzoek over jonge mantelzorgers op de basisscholen?
4. Welk moment komt het beste uit?
5. Wij zijn Eva en Gido en doen onderzoek vanuit de Hogeschool Arnhem en Nijmegen naar jonge mantelzorgers op basisscholen. Ik bel omdat ik graag aandacht voor het feit dat meer dan 20% van de jongeren een mantelzorger is. Dat zou betekenen dat er bij jullie in elke klas minimaal vier mantelzorgers zitten. Wij vroegen ons af of er bij jullie op school al aandacht wordt besteed aan jonge mantelzorgers.
6. Zouden we mogen vragen waarom niet?
7. Op welke manier?
8. Voor ons onderzoek is de huidige situatie van de basisscholen erg belangrijk. Wij zijn dus erg benieuwd hoe docenten en andere professionals binnen uw school denken over jonge mantelzorgers. Is het mogelijk dat wij met de IB'er in contact komen? We denken dat het gesprek ongeveer drie kwartier duurt?
9. Zo ja, wat fijn! Zou de IB'er naar ons kunnen mailen wanneer hij/zij beschikbaar is? Ons mailadres is EL.Winters@student.han.nl
10. Zo nee, mogen we dan weten waarom niet?
11. Tuurlijk, we mailen het nu meteen. Klopt dit mailadres?

BIJLAGE 4. MAIL NAAR SCHOLEN

Beste ...,

U had gevraagd of wij de informatie op de mail wilden zetten, dus bij deze.

Meer dan 20% van de kinderen/jongeren is een mantelzorger. Dat zou betekenen dat er in elke klas minimaal vier kinderen zitten die op dit moment zorgen hebben over en/of zorgen voor een familielid.

Voor de meeste leerlingen is het zijn van een mantelzorger een positieve ervaring. Ze leren behulpzaam zijn, hebben een grote loyaliteit en hebben vaak sterke banden binnen het gezin. Voor sommigen is de thuissituatie echter zwaar. Bij deze scholieren is extra hulp en begeleiding nodig, zodat sociaal-emotionele en fysieke problemen voorkomen kunnen worden. Daarnaast is het belangrijk om te voorkomen hun schooltaken lijden onder de mantelzorg. Voor meer informatie kunt u dit filmpje bekijken: <https://www.youtube.com/watch?v=xCj6CJrvj4g>

Omdat de basisschool een belangrijk onderdeel is van het sociale netwerk van het kind is het belangrijk dat er eerst meer inzicht komt in hun kennis over jonge mantelzorgers. Het leeratelier Jongeren Inclusie en Participatie is een project gestart om hier onderzoek naar te doen. Wij, Gido Schonenberg en Eva Winters, voeren ons afstudeeronderzoek uit binnen dit project. Het project heeft als doel om een geschikte manier te vinden om het bewustzijn over jonge mantelzorgers te vergroten.

Voor ons onderzoek is het belangrijk om mensen uit het werkveld te spreken. Daarom zouden we graag in gesprek gaan met de **IB'er/...** van jullie school. Zou de IB'er aan ons kunnen laten weten wanneer of **hij/zij** met ons in gesprek wilt gaan en wanneer **hij/zij** tijd heeft? Dat kan via dit mailadres: EL.Winters@student.han.nl

De verwachting is dat het gesprek niet meer dan 45 minuten zal duren. Onze voorkeur gaat uit naar een fysiek gesprek maar online is ook mogelijk. Het gesprek zal worden opgenomen, daarvoor moet een toestemmingsverklaring worden getekend. U kan erop rekenen dat zorgvuldig met de verzamelde informatie omgegaan wordt.

Mochten er nog vragen zijn, kunt u die altijd stellen via bovenstaand mailadres.

Alvast bedankt voor de tijd, we horen graag van u!

Met vriendelijke groet,

Gido Schonenberg en Eva Winters

BIJLAGE 5. INTERVIEWGUIDE BASISSSCHOOL

Introductie	Wij zijn Gido en Eva, afstudeeronderzoekers namens HAN Leeratelier Jongeren Inclusie en Participatie, ook wel JIP genoemd. Hartelijk dank dat u/je mee wilt werken aan ons onderzoek over jonge mantelzorgers op de basisschool door met ons in gesprek te gaan.
Vertellen dat het gesprek opgenomen wordt en anonimiseren	We nemen het gesprek met onze telefoon op. Op deze manier hoeven we niet mee te schrijven maar krijgen we wel alles mee. Omdat het gesprek wordt opgenomen moet er een toestemmingsverklaring worden getekend. Zou u/je dat willen ondertekenen? Het gesprek wordt getranscribeerd, daarna wordt de audio opname verwijderd. Er wordt zorgvuldig omgegaan met de gegeven informatie en u/je blijft anoniem.
Verheldering onderzoeksvraag	Er worden gesprekken gehouden met professionals op de basisschool om een duidelijk beeld te krijgen van de huidige situatie op het gebied van het bewustzijn over jonge mantelzorgers, kinderen met een zorgtaak thuis, op de basisschool. We zijn benieuwd wat en hoeveel je al van het onderwerp weet en in hoeverre uw/jouw school er al mee bezig is. We zullen het vanuit verschillende invalshoeken bekijken.
Uitleg over het doel van het onderzoek	De informatie uit de verschillende gesprekken wordt gebruikt om antwoord te geven op onderstaande deelvraag: • <i>Op welke manier is jonge mantelzorg op dit moment onder de aandacht bij professionals op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen?</i> Daarnaast staan we open voor alle informatie die van belang kan zijn in het onderzoek.
Uitleg over het interview	Er zijn geen goede of foute antwoorden. Alles wat u/je verteld kan van belang zijn. Uw/jouw professionele en uw/jouw eigen ervaring zijn interessant om te horen.
Vragen per onderwerp	START VAN HET GESPREK <i>Alle onderwerpen moeten aan de orde komen, de volgorde is niet relevant. Per onderwerp wordt de hoofdvraag gesteld. De vragen die bedoeld zijn om door te vragen zijn optioneel afhankelijk van het antwoord van de geïnterviewde.</i>
	<u>Kunt u/je ons vertellen op welke manier u/je tot nu toe in aanraking bent geweest met jonge mantelzorg?</u> • In uw/jouw persoonlijk leven of op school • Welke affiniteit heeft u met het onderwerp?
Jonge mantelzorger	<u>Wat weet u/je over jonge mantelzorgers?</u> • Waar komt die informatie vandaan? • Is er tijdens uw opleiding aandacht aan besteed? • Kunt u/jij bedenken wat de positieve effecten zijn van het uitvoeren van mantelzorgtaken?

	Kunt u/jij bedenken wat de negatieve gevolgen zijn van het uitvoeren van mantelzorgtaken?
Bewustzijn	<u>Zou u/je kunnen vertellen wat u/je weet over jonge mantelzorgers op uw school?</u> - Hoeveel jonge mantelzorgers zijn er bij u/je op school? - Hoe bent u/je te weten gekomen dat zij mantelzorger zijn? Welk signalen zijn voor jullie aandachtspunt voor zorgtaken? - Wanneer vinden jullie iets een zorgtaak? (Wordt er ook rekening gehouden 'zorgen maken om'?) - Hoe denkt u/je dat het kan dat er bij jullie op school geen kinderen zijn waarvan bekend is dat ze mantelzorger zijn? - Denkt u/je dat er bij jullie op school leerlingen zijn die mantelzorger zijn waarvan dat niet bekend is? - Hoe kan het dat dat niet bekend is? - Wat weet u/je over het begeleiden van jonge mantelzorgers? <u>Op welke manier zijn de leerkrachten binnen uw school bezig met jonge mantelzorgers?</u> <u>Op welke manier besteed de school aandacht aan jonge mantelzorgers?</u> - Wordt er aandacht besteed aan jonge mantelzorgers in jullie beleidsdocumenten? - Wordt er aandacht besteed aan jonge mantelzorgers door de stichting? (Kennen jullie bijvoorbeeld de Signaalkaart jonge mantelzorger basisschool?) - Welke mogelijkheden zijn er binnen de school voor de begeleiding van jonge mantelzorgers?
Zorgstructuur	<u>Hoe ziet het zorgsysteem er uit binnen jullie school?</u> - Welk onderwijssysteem wordt er bij jullie gehanteerd? - Hoe komt/blijft u in contact met ouders? - Hoe worden ouders betrokken bij de zorg van het kind? - Hoe worden docenten betrokken bij de zorg van de kinderen? - Wie is er verantwoordelijk voor de signalering van problemen van de leerlingen? - Op welke manier wordt dit gehanteerd in de praktijk? - Op welke manier wordt de informatie met betrokken gedeeld? - Wie heeft er invloed op de zorg voor de leerlingen? <u>Naar wie zouden leerlingen als eerste toe gaan als ze thuis problemen hebben?</u> - Wat doe diegene dan met die informatie? <u>Kunt u uitleggen wat uw rol als IB'er/... inhoudt?</u> - Kunt u daar wat meer over vertellen? - Wat zijn uw taken en verantwoordelijkheden? - Wat vindt u daarin belangrijk?

	• Wat vindt u het mooiste aan uw werk?
Maatschappelijke thema's	<u>Aan welke (andere) maatschappelijke thema's wordt er binnen jullie school aandacht besteed?</u> • Wie bepaald aan welke maatschappelijke thema's binnen de school aandacht wordt besteed? • Krijgen medewerkers cursussen over maatschappelijke thema's? • Komen er tijdens teamvergaderingen maatschappelijke thema's aan de orde (zoals jonge mantelzorgers)?
	Als u zelf een manier zou mogen bedenken/ontwerpen om het bewustzijn van jonge mantelzorgers op basisscholen te vergroten, welke manier zou dat zijn?
Afsluiting interview	<u>Wilt u nog iets delen wat niet aan bod is gekomen tijdens het interview?</u> <u>Hoe heeft u het interview ervaren?</u>
Uitleggen van het vervolg	• Willen ze op de hoogte blijven?
Bedanken voor het interview	Wij willen u graag bedanken voor uw tijd en input tijdens dit interview. Als er nog onduidelijkheden of vragen zijn kunt u ons altijd een mailtje sturen.

BIJLAGE 6. INTERVIEWGUIDE ORGANISATIE

Introductie	Wij zijn Gido en Eva, afstudeeronderzoekers namens Leeratelier Jongeren Inclusie en Participatie, ook wel JIP genoemd. Hartelijk dank dat u mee wilt werken aan ons onderzoek over jonge mantelzorgers op de basisschool door met ons in gesprek te gaan.
Verheldering onderzoeksvraag	We wilde graag met u in gesprek om een duidelijk beeld te krijgen van de initiatieven die er op dit moment zijn voor jonge mantelzorgers en de bewustwording ervan. We zijn benieuwd wat u van het onderwerp weet en op welke manier uw organisatie er mee bezig is. We zullen het vanuit verschillende invalshoeken bekijken.
Uitleg over het doel van het onderzoek	De informatie uit de verschillende gesprekken wordt gebruikt om antwoord te geven op onderstaande onderzoeksvraag: • <i>Op welke manier wordt er bewustzijn gecreëerd over jonge mantelzorgers door andere organisaties?</i> • <i>Ons doel is een product te ontwikkelen om het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen te vergroten.</i> Daarnaast staan we open voor alle informatie die van belang kan zijn in het onderzoek.
Uitleg over het interview	Er zijn geen goede of foute antwoorden. Alles wat u verteld kan van belang zijn. Uw professionele en uw eigen ervaring zijn interessant om te horen.
Vertellen dat het gesprek opgenomen wordt en anonimisering	We nemen het gesprek met onze telefoon op. Op deze manier hoeven we niet mee te schrijven maar krijgen we wel alles mee. Omdat het gesprek wordt opgenomen moet er een toestemmingsverklaring worden getekend. Zou u dat willen ondertekenen? Het gesprek wordt getranscribeerd, daarna wordt de audio opname verwijderd. Er wordt discreet omgegaan met de gegeven informatie en u blijft anoniem.
Vragen per onderwerp	START VAN HET GESPREK <i>Alle onderwerpen moeten aan de orde komen, de volgorde is niet relevant. Per onderwerp wordt de hoofdvraag gesteld. De vragen die bedoeld zijn om door te vragen zijn optioneel afhankelijk van het antwoord van de geïnterviewde.</i>
Inleidende vraag	<u>Kunt u wat vertellen over op welke manier uw organisatie bezig is met jonge mantelzorgers?</u>
Aanleiding	<u>Waarom zijn jullie begonnen met dit initiatief?</u> • Op welke manier hebben jullie zelf onderzoek gedaan naar het onderwerp? • Wat waren belangrijke resultaten uit het onderzoek? • Kregen jullie signalen vanuit het werkveld? Zo ja, welke signalen? • Hoelang zijn jullie er mee bezig?

Inhoud initiatief	<u>Wat heeft u bedacht/ontworpen om het bewustzijn over jonge mantelzorgers te vergroten?</u> • Waarom hebben jullie voor [deze manier] van aanpak gekozen? • Wordt ditzelfde ook gedaan door andere organisaties? • Wat is de doelgroep? • Op welke manier is het ontworpen? • Op welke manier heeft u uw initiatief/product getest?
Draagvlak	<u>Op welke manier heeft u draagvlak gecreëerd?</u> • Op welke manier heeft u contact gezocht met de doelgroep? • Op welke manier heeft u contact gekregen met de doelgroep? • Wat waren de knelpunten? • Wat werkte goed? • Merkte u veel verschillen tussen de individuen die u heeft benaderd?
Reacties/ gevolg	<u>Hoe werd er op uw product/initiatief gereageerd?</u> • Wat waren de positieve reacties? • Wat waren de verbeterpunten? • Heeft het de doelgroep bereikt die u voor ogen had? • Wat had u achteraf gezien anders gedaan? <u>Heeft u kunnen onderzoeken of het product/initiatief een positief effect heeft?</u> • Waarom heeft u het wel of niet kunnen onderzoeken? • Waarom was het effect wel of niet positief? • Hoe heeft u dat onderzocht? • Bent u van plan dat nog verder te onderzoeken?
Innovatief product	<i>Ons einddoel is een innovatief product om het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen te vergroten.</i> <u>Als u zelf een manier zou mogen bedenken/ontwerpen om het bewustzijn van jonge mantelzorgers op basisscholen te vergroten, welke manier zou dat zijn?</u> <u>Heeft u nog tips?</u>
Afsluiting interview	<u>Kent u wellicht nog mantelzorgers/ervaringsdeskundigen die wij kunnen benaderen voor ons onderzoek?</u> <u>Wilt u nog iets delen wat niet aan bod is gekomen tijdens het interview?</u> <u>Hoe heeft u het interview ervaren?</u>
Uitleggen van het vervolg	• Willen ze op de hoogte blijven? • Eventueel uitnodigen tribune-bijeenkomst.
Bedanken voor het interview	Wij willen u graag bedanken voor uw tijd en input tijdens dit interview. Als er nog onduidelijkheden of vragen zijn kunt u ons altijd een mailtje sturen.

BIJLAGE 7. INTERVIEWGUIDE ERVARINGSDESKUNDIGE

Introductie	Wij zijn Gido en Eva, afgestudeerde onderzoekers namens Leeratelier Jongeren Inclusie en Participatie, ook wel JIP genoemd. Hartelijk dank dat je mee wilt werken aan ons onderzoek over jonge mantelzorgers op de basisschool door met ons in gesprek te gaan.
Verheldering onderzoeksvraag	Er worden gesprekken gehouden met mensen die op de basisschoolleeftijd jonge mantelzorger waren om een duidelijk beeld te krijgen van de huidige situatie op het gebied van het bewustzijn over jonge mantelzorgers op de basisschool. We zijn benieuwd naar jouw verhaal en jouw ervaringen. We zullen het vanuit verschillende invalshoeken bekijken.
Uitleg over het doel van het onderzoek	De informatie uit de verschillende gesprekken wordt gebruikt om antwoord te geven op onderstaande deelvraag: <i>Hoe vinden jonge mantelzorgers op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen zelf dat zij herkend worden in hun zorgtaak en ondersteund worden?</i> Daarnaast staan we open voor alle informatie die van belang kan zijn in het onderzoek.
Uitleg over het interview	Er zijn geen goede of foute antwoorden. Alles wat je verteld kan van belang zijn. Jouw ervaringen zijn interessant om te horen. We kunnen ons voorstellen dat het om best persoonlijke informatie gaat. Je hoeft geen vragen te beantwoorden die je niet wilt beantwoorden.
Vertellen dat het gesprek opgenomen wordt en anonimisering	We nemen het gesprek met onze telefoon op. Op deze manier hoeven we niet mee te schrijven maar krijgen we wel alles mee. Omdat het gesprek wordt opgenomen moet er een toestemmingsverklaring worden getekend. Zou je dat willen ondertekenen? Het gesprek wordt getranscribeerd, daarna wordt de audio opname verwijderd. Er wordt discreet omgegaan met de gegeven informatie en je blijft anoniem.
Vragen per onderwerp	START VAN HET GESPREK <i>Alle onderwerpen moeten aan de orde komen, de volgorde is niet relevant. Per onderwerp wordt de hoofdvraag gesteld. De vragen die bedoeld zijn om door te vragen zijn optioneel afhankelijk van het antwoord van de geïnterviewde.</i>
Inleidende vraag	<u>We hebben een gesprek met elkaar omdat jij op de basisschool zorgde voor of zorgen had over iemand in je familie. Kan je daar wat meer over vertellen?</u>
Thuisituatie	<u>Hoe zag jouw thuisituatie eruit?</u> • Waar woonde je? • Met wie woonde je samen? • Wat vond je vroeger leuk om te doen? • Hadden jullie huisdieren? <u>Sinds wanneer heb je zorgtaken?</u> • Welke taken moest je op je nemen? • Wat vond je er leuk aan? Wat niet?

	• Wat vind je lastig aan de taken? • Op welke manier had het invloed op jouw dagelijkse leven? • Wat vond je ervan dat je mantelzorger was? <u>Hoe ben je te weten gekomen dat je meer taken had dan leeftijdsgenoten? (En dus jonge mantelzorger was?)</u>
Bewustzijn binnen de school	<u>Wist de school van jouw situatie?</u> • Wie binnen de school wist ervan af? • Bij wie kon je terecht binnen de school? • Wat heeft de school gedaan voor jou? • Op welke manier werd er rekening met jou gehouden? • Waren er nog andere kinderen op school die ook een mantelzorger waren? • Welk onderwijssysteem werd er gehanteerd bij jou op school? <u>Had je last van je mantelzorgtaken op school?</u> • Van welke klachten had je last op school? • Had je tijd voor je huiswerk? • Hield je je op school bezig met de situatie thuis? • Wat voor een invloed had dit op je schooltaken? • Wat ging goed op school? • Hoe was je contact met je klasgenoten? • Wanneer vind je iets een zorgtaak? (Wordt er ook rekening gehouden 'zorgen maken om'?)
Ondersteuning van de school	<u>Op welke manier ben je geholpen door school?</u> • Wat heeft school goed gedaan? • Wat had school beter kunnen doen? • Wat had je nodig gehad? • Wist je dat vroeger ook al of is die realisatie later gekomen? • Kun je je voorstellen waarom school belangrijk is voor de ondersteuning van jonge mantelzorgers?
Ondersteuning buiten de school?	<u>Is er bij jullie thuis hulp geweest voor de zorgbehoevende?</u> • Wie bood hulp? Wat deden ze voor jullie? • Is daarbij ook aandacht besteed aan jou en de andere gezinsleden? • Heb je/hebben jullie veel gehad aan deze hulp? <u>Doe je een sport of hobby? Of deed je dat?</u> • Hoe kan het dat je daar wel/niet op zat? • Op welke sport/hobby zat je? • Waren ze daar op de hoogte van jouw thuissituatie? • Waarom wel/niet? • Hebben ze op die plek ondersteuning gegeven?
	Als je zelf een manier zou mogen bedenken/ontwerpen om het bewustzijn van jonge mantelzorgers op basisscholen te vergroten, welke manier zou dat zijn?
Afsluiting interview	<u>Wilt u nog iets delen wat niet aan bod is gekomen tijdens het interview?</u> <u>Hoe heeft u het interview ervaren?</u>

Uitleggen van het vervolg	• Willen ze op de hoogte blijven?
Bedanken voor het interview	Wij willen u graag bedanken voor uw tijd en input tijdens dit interview. Als er nog onduidelijkheden of vragen zijn kunt u ons altijd een mailtje sturen.

BIJLAGE 8. FEEDBACKFORMULIER BEOORDELAARS

Feedbackformulier Plan van aanpak

Bij semesterprogramma 'Praktijkverbetering' 2021-2022

Deeltentamen: Praktijkverbetering: uitvoering en verantwoording

Student 1 Naam: Eva Studentnummer: 584608	Student 2 Naam: Gido Studentnummer: 619634	Naam Feedbackgever: Wegens privacy niet benoemd. Functie/ relatie: Beoordelaars Datum: maart 2022
--	---	---

Probleemstelling	Positieve punten	Aandachtspunten
- In de probleemstelling is context voldoende beschreven - In de probleemstelling zijn verschillende perspectieven op de vraagstelling beschreven met voldoende aandacht voor het perspectief van de verschillende betrokkenen bij de vraagstelling - In de probleemstelling wordt gebruik gemaakt van verschillende bronnen, waaronder ervaringskennis, praktijk- en wetenschappelijke theorie	Micro, meso en macro komen aan bod en zijn passend beschreven. Het belang van aandacht voor dit onderwerp wordt duidelijk. Mooi dat jullie vanuit een conclusie richting de hoofdvraag gaan.	Leg hier meer uit wat JIP nou concreet doet en kort wat het project signalering jonge mantelzorgers inhoudt. Wat wordt er concreet gedaan? De context van waaruit jullie werken blijft nog wat vaag. Met wie hebben jullie hierover gesproken? En zijn er nog meer betrokkenen die je zou kunnen bevragen over het onderwerp in het vooronderzoek?

		Pagina 4, 2^e alinea meso: bron? Wat is voor jullie het belang van de 3^e alinea hier? ‘De doelgroep van dit onderzoek is het netwerk rondom het kind’. > wil je het netwerk gaan bevragen? Kijk of je de laatste 2 bullets hiernaast nog wat meer kunt uitwerken in het vooronderzoek (perspectieven en meerdere soorten bronnen)
--	--	--

Analyse	Positieve punten	Aandachtspunten
- De vraagstelling en doelstelling zijn eenduidig geformuleerd en volgen logisch uit de probleemstelling - Het beoogde resultaat is helder en voldoende afgebakend - De onderzoeks/ontwerpopzet is concreet en passend bij de vraagstelling - De keuze voor de betrokkenen bij de onderzoeks/ontwerpopzet is onderbouwd - De onderzoeks/ontwerpopzet is voldoende onderbouwd met relevante bronnen en verantwoord op basis van	Goed dat jullie per deelvraag aangeven hoe je het gaat onderzoeken. Goed dat jullie nadenken over hoe je met kinderen in gesprek kunt gaan. Jullie hebben al goed nagedacht over de aanpak en wat te doen als je bijvoorbeeld geen jonge mantelzorgers kunt spreken.	Wat is het doel? (Zie jullie ‘resultaat’) Hoofdvraag: bewustzijn bij wie? <i>En wat houdt ‘bewustzijn’ dan precies in? Rekening houden met? Erkenning geven? Misschien meer concretiseren.</i> Deelvraag 1 volg ik niet helemaal. Wat bedoelen jullie precies met ‘bewustzijn van jonge mantelzorgers en hun zorgtaken’? Blz. 8 tweede alinea: is dit een aanname?

validiteit en betrouwbaarheid • De onderzoeks/ontwerpopzet is haalbaar in de praktijk • De onderzoeks/ontwerpopzet bevat een voldoende beschrijving van de uitgangspunten en randvoorwaarden. • Eventuele relaties met andere projecten en eventuele risico's zijn beschreven in de onderzoeks/ontwerpopzet		Blz. 9 laatste alinea: dit kan nog bij de probleemstelling. Blz. 10 hoe ben je tot die criteria gekomen? 'zoekstring'> leg uit en onderbouw. Gaat jullie vraag over bewustzijn of bewustwording? Deelvraag 1: hoe ga je analyseren? Deelvraag 2: hoe ben je tot het aantal 10 gekomen? Als je de verschillen tussen regio's wilt onderzoeken kun je hier een deelvraag van maken. Of is het meer een verwachting? Wordt wel erg veel dan wellicht. Moet je dan ook niet kijken hoeveel je er uit Nijmegen/Arnhem wilt? Hier zou je ook een voorbeeldvraag kunnen opnemen. Hoe ga je analyseren? Deelvraag 3: in heel NL is wel heel breed. Wanneer via internet en wanneer in gesprek? Misschien een aparte deelvraag maken met welke organisaties er zijn. Hoe heb je hier het doel om 3 organisaties te spreken bepaald? Benoem in analyse
--	--	--

		welke organisaties zich hierop richten. Deelvraag 4: leg kort uit wat co-creatie is. Waarom kinderen bovenbouw? Kan me er iets bij voorstellen, maar onderbouw dit. Ook hier: hoe heb je het doel bepaald? Optie deelvraag: welke ideeën hebben leerkrachten en mantelzorgers over manieren op bewustzijn te vergroten? Ik zou perspectief ervaringsdeskundigen sowieso meenemen (niet als plan b). Wellicht goed om te overleggen met opdrachtgever> mailadres via Ida voor ervaringsdeskundige binnen de HAN. Willemijn werkt bij opleiding ervaringsdeskundigheid (dus veel studenten die mogelijk deze ervaring hebben). Blz. 14 privacy mag naar ethische afwegingen. 2.7: bron? Samenwerkingspartners? Risico's: onderbouw je eerste zin hier. Besteed aandacht aan betrouwbaarheid, validiteit en
--	--	--

		bruikbaarheid. Onderbouw met literatuur. Houd de haalbaarheid in de gaten. Sommige deelvragen zijn breed.
--	--	---

Uitvoering	Positieve punten	Aandachtspunten
• In het plan van aanpak is aandacht voor kwaliteitseisen. • Het plan van aanpak bevat een voldoende gedetailleerde planning voor het gehele onderzoeks-verbetertraject. • De taakverdeling tussen studenten en andere betrokkenen is voldoende beschreven en evenwichtig verdeeld. • Het plan van aanpak bevat een communicatieplan waarin de afstemming met de betrokkenen helder staat beschreven. • Eventuele ethische of juridische kwesties worden voldoende toegelicht/uitgewerkt (zoals omgaan met privacy). • Het plan van aanpak bevat een beschrijving van de tijd en middelen die nodig zijn voor de uitvoering van het onderzoeks/ontwerpzet.	Ik zie alle onderdelen terugkomen.	Kwaliteitseisen: hoe zijn die bepaald? Hoe bepaal je of het generaliseerbaar is en is dat wel te doen? Ethische afwegingen: onpartijdigheid vind ik hier wat vaag toegelicht... Check ook beroepscode en eventueel wetgeving. Zie onderwijsonline. Wees concreet in wat je doet. 'Niet geschaad worden'> hoe voorkom je dat? Wat ons betreft niet nodig om transcripties terug te laten lezen. Kan ook onprettig zijn. Klankbordgroep: wie zitten daarin?

Overige feedback en opmerkingen van de feedbackgever	Positieve punten	Aandachtspunten
	Het geheel ziet er verzorgd uit. Bronnen zijn te herleiden. Over het algemeen een logische lijn.	Let op hoofdlettergebruik bij tussenvoegsels APA. Let ook op kommagebruik in verwijzingen in de tekst APA Check APA op het overnemen van figuren. Benoem ook wat er in de afbeelding te zien is. Blz. 5: is de opsomming een citaat? Let erop dat een APA-verwijzing ook echt naar inhoud uit die bron verwijst (bijv. eerste zin paragraaf 2.5). Let op APA 3 of meer auteurs. Nieuwste APA-richtlijnen: in principe geen plaatsnaam meer bij uitgever. Let erop dat je vaker verwijst, zodat overal helder is waar informatie vandaan komt. Als het om een grotere lap tekst gaat, kun je de bron in begin en eind noemen.

BIJLAGE 9. FEEDBACKFORMULIER OPDRACHTGEVER

Feedbackformulier Plan van aanpak

Bij semesterprogramma 'Praktijkverbetering' 2021-2022

Deeltentamen: Praktijkverbetering: uitvoering en verantwoording

Student 1	Student 2	Naam Feedbackgever: Wegens privacy niet benoemd
Naam: Eva Winters	Naam: Gido Schonenberg	Functie/ relatie: opdrachtgever – onderzoeker JIP
Studentnummer: 584608	Studentnummer: 619634	Datum: 24-02-2022

Probleemstelling	Positieve punten	Aandachtspunten
- In de probleemstelling is context voldoende beschreven - In de probleemstelling zijn verschillende perspectieven op de vraagstelling beschreven met voldoende aandacht voor het perspectief van de verschillende betrokkenen bij de vraagstelling - In de probleemstelling wordt gebruik gemaakt van verschillende bronnen, waaronder ervaringskennis, praktijk- en wetenschappelijke theorie	- De zorgplicht en zorgstructuur van de basisscholen met de afbeelding is helder beschreven. - Heldere en kernachtige probleemstelling.	- Het stuk over het sociaal-emotionele en fysieke welzijn kan uitgebreider beschreven worden. - Bronvermelding toevoegen bij innovatieve producten als die beschreven worden (good-practice).

Analyse	Positieve punten	Aandachtspunten
• De vraagstelling en doelstelling zijn eenduidig geformuleerd en volgen logisch uit de probleemstelling • Het beoogde resultaat is helder en voldoende afgebakend • De onderzoeks/ontwerpopzet is concreet en passend bij de vraagstelling • De keuze voor de betrokkenen bij de onderzoeks/ontwerpopzet is onderbouwd • De onderzoeks/ontwerpopzet is voldoende onderbouwd met relevante bronnen en verantwoord op basis van validiteit en betrouwbaarheid • De onderzoeks/ontwerpopzet is haalbaar in de praktijk • De onderzoeks/ontwerpopzet bevat een voldoende beschrijving van de uitgangspunten en randvoorwaarden. • Eventuele relaties met andere projecten en eventuele risico's zijn beschreven in de onderzoeks/ontwerpopzet	- Goed beschreven dat bij het interviewen van kinderen een andere manier van vragen stellen vereist is dan bij volwassenen.	- Deelvraag 3 weglaten als het tijd wegneemt van de interviews. - Ouders misschien toevoegen bij belanghebbenden. - Engelse zoektermen nog verder uitbreiden. - Keuze voor interviews in plaats van enquêtes onderbouwen vanuit de literatuur. - In plaats van 10 basisscholen in Nijmegen en 10 basisscholen in Arnhem bellen, een gelijk aantal uit Arnhem en Nijmegen benaderen tot er 10 respondenten zijn.

Uitvoering	Positieve punten	Aandachtspunten
• In het plan van aanpak is aandacht voor kwaliteitseisen. • Het plan van aanpak bevat een voldoende gedetailleerde planning voor het gehele onderzoeks-verbetertraject. • De taakverdeling tussen studenten en andere betrokkenen is voldoende beschreven en evenwichtig verdeeld. • Het plan van aanpak bevat een communicatieplan waarin de afstemming met de betrokkenen helder staat beschreven. • Eventuele ethische of juridische kwesties worden voldoende toegelicht/uitgewerkt (zoals omgaan met privacy). Het plan van aanpak bevat een beschrijving van de tijd en middelen die nodig zijn voor de uitvoering van het onderzoeks/ontwerpzet.		- Twee extra vragen tijdens de interviews met professionals op de basisschool kunnen wellicht bij de ontwikkeling van het product.

Overige feedback en opmerkingen van de feedbackgever	Positieve punten	Aandachtspunten
		- Het logo van de HAN en WSDAN toevoegen. - Deelvragen deels aanpassen (staan hieronder beschreven).

--	--	--

Deelvraag 1: Wat zegt de (inter)nationale literatuur over het belang van het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen?	Aangepast: Wat zegt de (inter)nationale literatuur over het bewustzijn van jonge mantelzorgers en hun zorgtaken in de periode van het primair onderwijs?
Deelvraag 2: Op welke manier is jonge mantelzorg op dit moment onder de aandacht bij professionals op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen?	Aangepast: Op welke manier is jonge mantelzorg op dit moment onder de aandacht bij professionals in het primair onderwijs in de regio Arnhem en Nijmegen?
Deelvraag 3: Op welke manier wordt er bewustzijn gecreëerd over jonge mantelzorgers door andere organisaties?	Aangepast: X
Deelvraag 4: Hoe vinden jonge mantelzorgers op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen zelf dat het bewustzijn het beste gecreëerd kan worden?	Aangepast: Hoe vinden jonge mantelzorgers op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen zelf dat zij herkend worden in hun zorgtaak en ondersteund worden?

Hoofdonderzoek

JONGE MANTELZORGERS OP DE BASISCHOOL

MSkidsweb, 2021

Eva Winters en Gido Schonenberg

Leeratelier Jongeren Inclusie & Participatie

Hierboven staat het plan van aanpak dat geschreven is naar aanleiding van de afstudeeropdracht van de opleiding pedagogiek aan de HAN. Aan de hand van dit plan van aanpak is het onderzoek de afgelopen maanden uitgevoerd. Hieronder staan de resultaten van dit onderzoek overzichtelijk beschreven. Aan de hand van de resultaten is een innovatief product ontworpen. Dit innovatieve product is gemaakt om het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen te vergroten.

Er is antwoord gegeven op de verschillende deelvragen aan de hand van een literatuuronderzoek en door interviews te houden met verschillende betrokkenen.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	52
7.0 Analyse en conclusie	55
7.1 Deelvraag	55
Analyse	55
Conclusie.....	58
7.2 Deelvraag	59
Analyse	59
Conclusie.....	63
7.3 Deelvraag	64
Analyse	64
Conclusie.....	67
7.4 Deelvraag	68
Analyse	68
Conclusie.....	71
7.5 Deelvraag	72
Analyse	72
Conclusie.....	73
7.6 Conclusie hoofdvraag	74
Conclusie.....	74
8. Discussie.....	75
Verwachtingen en uiteindelijke resultaten	75
Limitaties	75
Implicaties.....	76
9. Verantwoording onderzoek	78
Fragmenteren en coderen.....	78
Knelpunten	78
10. Innovatief product	80
10.1 Product.....	80
11. Verantwoording Innovatieve product.....	81
Keuze voor dit product	81
Ontwerpen van het product	81
Feedback.....	82
12. Bewijslast samenwerking en creatief handelen	84
13. Literatuurlijst.....	85
14. Bijlagen.....	88

Bijlage 10. Codeerboom.....	88
Bijlage 11. Aangepast belplan.....	90
Bijlage 12. Informatieve flyer	91
Bijlage 13. Flyer met ondersteunende vragen, stellingen en werkvormen	93
Bijlage 14. Ontwerpideeën vergeleken	95
Bijlage 15. Lo-fi prototypes	96
Bijlage 16. Feedback focusgroep	97
Bijlage 17. Feedback medewerkers basisschool via six-hat methode.....	98
Bijlage 18. Feedback medewerker basisschool via mail	99
Bijlage 19. Feedback innovatief product	100
Bijlage 20. Samenwerkingscontract	102
Bijlage 21. Samenwerken.....	103
Bijlage 22. To do list.....	104
Bijlage 23. Mindmaps	117
Bijlage 24. Teamspagina	118
Bijlage 25. Overig bewijslast.....	119
Bijlage 26. Feedbackformulieren	120

7.0 ANALYSE EN CONCLUSIE

7.1 DEELVRAAG

Wat zegt de (inter)nationale literatuur over de gevolgen van het zijn van een jonge mantelzorger en het belang van het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen?

ANALYSE

Jonge mantelzorger

In elk gezin neemt een kind doorgaans een aantal zorgtaken op zich. De leden binnen een gezin geven en ontvangen zorg van elkaar (Lauwers, 2013). De Jonge (in De Roos et al., 2020) noemt dit de 'gebruikelijke zorg'. Uit onderzoek blijkt echter dat de situatie van sommige kinderen verschilt. Van deze kinderen wordt in grote mate verwacht dat ze voor een gezinslid zorgen.

Volgens Lauwers (2013) worden er vanuit verschillende organisaties andere definities gegeven aan het begrip 'jonge mantelzorger'. Daarbij is het zo dat voor elk kind de situatie, ervaring en beleving anders is. Ook speelt mee dat veel jongeren zelf of hun ouders niet weten dat de jongeren jonge mantelzorger zijn. Als laatste valt op dat in onderzoeken veel verschillende leeftijdshanteringingen worden gebruikt (Weijkamp, z.d.). Al deze punten maken dat het lastig is in te schatten welke kinderen jonge mantelzorger zijn.

In dit onderzoek wordt ervan uitgegaan dat elk kind met een ziek gezinslid extra taken op zich moet nemen, en dus een mantelzorger is. Hoewel deze kinderen vaak niet de primaire mantelzorger zijn, dragen ze bij aan de (dagelijkse) zorg voor hun zieke ouder, broer of zus en aan andere zorg- en ondersteuningstaken in het gezin (Lauwers, 2013). Daarnaast maken ze zich zorgen over het gezinslid en ervaren zij een tekort aan zorg van hun ouder die zelf minder kan of meer tijd moet besteden aan het andere gezinslid waar de ondersteuning voor nodig is (Movisie, 2020).

Deze mantelzorgers worden volgens Windmeijer & Drost (2010) doorgaans opgedeeld in een aantal subgroepen:

- Kinderen van ouders met psychische problemen (KOPP);
- Kinderen van ouders met somatische problemen;
- Kinderen van ouders met een verslaving;
- Broers of zussen van kinderen met een somatische ziekte, psychiatrische problemen, een handicap of een verslaving (Windmeijer & Drost, 2010).

Bewustzijn

In veel onderzoeken wordt aangegeven dat de meeste leerlingen met een zorgsituatie thuis een goede kwaliteit van leven beschrijven (Booijnk & De Haan, 2020). Aan het zijn van een mantelzorger zitten volgens hen de volgende positieve uitwerkingen:

- Het gevoel hebben 'nodig te zijn', dat zorgt voor een verhoogd gevoel van welzijn;
- Ontwikkelen van een sterke persoonlijkheid;
- Positief zelfbeeld;

- Vroeg zelfstandig en onafhankelijk;
- Doorzettingsvermogen;
- Om kunnen gaan met moeilijke situaties;
- Het leren combineren van taken;
- Veerkracht;
- Sterkere banden binnen het gezin;
- Meer begrip voor anderen kunnen tonen.

Uit ieder onderzoek dat wordt gedaan naar jonge mantelzorgers komt ook naar voren dat het een groot impact heeft op het leven van het kind. Uit een onderzoek van Booijnk & De Haan (2020) namens Movisie zijn onderstaande negatieve gevolgen naar voren gekomen:

- Overbelasting en stress;
- Lichamelijke klachten, denk hierbij aan hoofdpijn en buikpijn;
- Weinig (tijd voor) vrienden, sport en vrijetijdsactiviteiten;
- Internaliserend of externaliserend probleemgedrag;
- Depressieve gedachtes;
- Gevoelens van onmacht;
- Piekergedachtes;
- Lagere levenslust;
- Vermoeidheid & slaapttekort;
- Frequent ziek & uitgeput.

Van Eck & Mulder (2012) voegen daar de kans op parentificatie nog aan toe. Parentificatie houdt in dat een kind voor een lange termijn de taken van een ouder op zich neemt. Dit gaat dan om de bijbehorende taken en verantwoordelijkheden (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). Een onderzoek van Kavanaugh (2014) laat zien dat deze negatieve gevolgen vooral naar voren komen als de jonge mantelzorger (en het gezin) weinig ondersteuning ontvangt.

Uit het onderzoek van Booijnk & De Haan (2020) komt naar voren dat risico- en beschermende factoren een grote invloed hebben op de mate waarop de jonge mantelzorgers last hebben van de negatieve gevolgen. Goede professionele steun is een belangrijke beschermende factor. Bewustwording is daarbij essentieel (Vanthuyne et al., 2015). Zolang mantelzorgers onzichtbaar blijven kunnen ze niet geholpen worden. Daarnaast krijgen ze meer begrip van de omgeving als hun zorgsituatie onder de aandacht is (Vanthuyne et al., 2015).

Vanuit Movisie (2014) zijn er vier aandachtspunten opgesteld om mantelzorgers te ondersteunen; vinden, versterken, verlichten en verbinden. Jonge mantelzorgers zijn lastig te bereiken. Dit komt doordat jonge mantelzorgers zich schamen, hun gezinsleden willen beschermen, de situatie ontkennen of niet weten dat ze een mantelzorger zijn. Door te werken aan meer bewustzijn in het netwerk van de jonge mantelzorgers kunnen de drempels die ze voelen worden verlaagd. Pas als er maatschappelijke bewustwording, professionele bewustwording en bewustwording bij jonge mantelzorgers zelf is, kunnen de gezinnen bereikt worden (Booijnk & De Haan, 2020).

Basisscholen

In dit onderzoek wordt de focus gelegd op professionals op de basisschool. School is een groot onderdeel van het sociale netwerk van een kind. Op school heeft een kind contact met leerkrachten en andere leerlingen. Het onderwijs heeft niet alleen een didactische, maar ook een pedagogische taak (Biesta, 2018). Scholen moeten bijvoorbeeld een pedagogisch beleid opstellen. Alhoewel scholen vrij worden gelaten in de invulling van dit pedagogische beleid, dragen zij wel de verantwoordelijkheid voor een veilig pedagogisch klimaat (Pels, 2012).

De zorgsituatie van kinderen thuis heeft een effect op de schoolprestaties. Verschillende bronnen geven aan dat jonge mantelzorgers over het algemeen minder tijd voor school hebben, een hogere schooldruk en vaak negatieve gevolgen ervaren (Booijnk & De Haan, 2020). Zo zijn er verschillende enquêtes afgenomen onder jonge mantelzorgers. Deze enquêtes geven een wisselend beeld weer. Het blijkt dat ongeveer 12 – 40% van de jonge mantelzorgers in zekere mate problemen ervaart bij de combinatie van school- en zorgtaken. Voorbeelden van deze problemen zijn een tekort aan tijd voor schoolwerk, het (te) laat indienen van schoolopdrachten, minder goed kunnen slapen en daardoor een slechte concentratie hebben tijdens de lessen, het zorgen maken over het desbetreffende gezinslid en niet komen opdagen op school of te laat komen in de les (Booijnk & De Haan, 2020). Daaraan voegt MantelzorgNL (2019) signalen toe. Zo kunnen jonge mantelzorgers zich ook terugtrekken en te volwassen gedragen.

Op het moment dat het niet goed gaat, is het wenselijk dat professionals dit ondervangen. Door een goede samenwerking met welzijnsorganisaties begrijpt school beter dat er bij kinderen die bijvoorbeeld vaak te laat zijn of zich ziekmelden sprake kan zijn van een mantelzorgsituatie. Als zij hiervan op de hoogte zijn, kunnen ze hier ook naar handelen (Movisie, 2021). School kan voor jonge mantelzorgers ook een beschermende factor zijn. Het begrip, de erkenning en de ondersteuning die een school aan jonge mantelzorger biedt heeft invloed op het aankunnen van de thuissituatie en de schoolprestaties (Booijnk & De Haan, 2020).

Wat vinden jonge mantelzorgers zelf?

Uit onderzoeken (Booijnk & De Haan, 2020) blijkt dat jonge mantelzorgers behoefte hebben aan meer informatie. Hierdoor begrijpen zij hun eigen situatie beter en kunnen zij hun taken beter uitvoeren. Zo zijn ze ook benieuwd of andere kinderen in hun omgeving hetzelfde meemaken als zij en hoe zij er mee omgaan. Daarbij is het belangrijk dat duidelijk voor hen wordt dat de problemen van het gezinslid niet hun schuld zijn. De jonge mantelzorgers geven zelf aan dat zij vinden dat school hierin een grotere rol moet spelen (Booijnk & De Haan, 2020). Ook in een ander onderzoek van Verheul et al. (2018) geven jonge mantelzorgers aan dat het belangrijk is dat school meer aandacht besteedt aan zorgbehoevende gezinsleden en het effect daarvan op het gezin. Door dit bespreekbaar te maken, herkennen jonge mantelzorgers hun eigen situatie en herkennen leerlingen de situatie van medeleerlingen thuis. Dit doorbreekt het taboe waardoor het een eenvoudiger onderwerp wordt om over te praten (Booijnk & De Haan, 2020).

Verheul et al. (2018) beschrijft in haar onderzoek dat ze in gesprek is gegaan met ervaringsdeskundige jonge mantelzorgers. In dit onderzoek beschrijft ze de belangrijkste boodschappen van de jonge mantelzorgers. Zo geven de jonge mantelzorgers aan dat ze willen dat leerkrachten en andere volwassenen die ze op regelmatige basis zien oplettender

zijn op de signalen die de jonge mantelzorgers afgeven. Ze zouden het fijn vinden als ze even rustig kunnen praten zodra ze ergens tegenaan lopen. Ze zeggen dat ze het prettig vinden om met iemand te praten die ze al kennen en vertrouwen. Ze hebben in het verleden het gevoel gehad dat de vragen of zorgen die ze hebben werden weggewuifd omdat ze jong waren. Een jonge mantelzorger verteld: "Ik vertelde op school dingen over thuis die echt niet normaal waren. Ik wist dat niet, maar mijn leraar natuurlijk wel. Toch werd daar nooit iets mee gedaan" (Verheul et al, 2018).

Niet alleen bij Nederlandse jonge mantelzorgers komt dit naar voren. Ook tijdens gesprekken met jonge mantelzorgers uit Wales (Engeland) beginnen ze vaak over school en de stress die ze ervaren door hun mantelzorgtaken. Het is duidelijk dat het balanceren van deze twee rollen erg lastig is. Als de jonge mantelzorgers die problemen hebben op school en niet worden geholpen, blijven de jonge mantelzorgers vaak moeite hebben met school (Carerstrust, 2017).

CONCLUSIE

In bovenstaande analyse is aan de hand van een literatuuronderzoek antwoord gegeven op de vraag: 'wat zegt de (inter)nationale literatuur over de gevolgen van het zijn van een jonge mantelzorger en het belang van het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen?'.

Het zijn van een mantelzorger heeft een grote invloed op het leven van een kind. Vanuit de literatuur komen zowel de positieve als de negatieve gevolgen van het zijn van een jonge mantelzorger naar voren. Dit wordt onder andere beïnvloed door risico- en beschermende factoren. Ook kan het zijn van een mantelzorger een negatief effect hebben op de schooltaken. Zo kan het ervoor zorgen dat een jongere geen tijd heeft voor huiswerk, minder goed kan slapen en te laat komt in de les.

Jonge mantelzorgers zijn lastig te vinden en daardoor kunnen ze slecht ondersteund worden. School kan hierin een betekenisvolle rol spelen aangezien school en belangrijk onderdeel is van het sociale netwerk van een kind. Daarnaast heeft het een pedagogische taak. School kan voor kinderen een beschermende factor zijn als ze op de hoogte zijn van de thuissituatie.

De thuissituatie heeft effect op de schoolprestaties. 12% tot 40% van de jonge mantelzorgers ervaart in zekere mate problemen met de combinatie tussen school en hun zorgtaken. Uit gesprekken met jonge mantelzorgers komt naar voren dat ze behoefte hebben aan professionals die oplettender zijn op signalen en extra gesprekken in zouden plannen. Jonge mantelzorgers hebben behoefte aan herkenning, lotgenotencontact en meer informatie.

7.2 DEELVRAAG

Op welke manier is jonge mantelzorg op dit moment onder de aandacht bij professionals op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen?

ANALYSE

Voor dit onderzoek zijn veertig basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen telefonisch benaderd. De benaderde scholen representeren een zo divers mogelijke doelgroep gebaseerd op onderwijssysteem, locatie, leerlingenaantal en eventuele religieuze achtergrond.

Van de veertig basisscholen gaven zes scholen telefonisch meteen aan dat ze mee wilden werken, zes andere scholen gaven via de telefoon aan dat ze niet mee wilden werken. Van de scholen waarbij de informatie via de mail verzonden is, hebben nog drie scholen aangegeven mee te willen werken en negen scholen hebben via de mail laten weten niet mee te willen werken. Zestien scholen hebben na de mail en een later gestuurde herinneringsmail niets meer laten horen.

Van de benaderde scholen hebben dus negen basisscholen ingestemd met een interview. Op acht van die scholen is er een interview afgenomen met de intern begeleider. De intern begeleiders houden zich onder andere bezig met de didactische resultaten van de kinderen, coaching van leerkrachten, welbevinden van de leerlingen en extra zorg voor leerlingen die dat nodig hebben. Op de negende school is het interview gehouden met de directeur. De directeur is binnen de school verantwoordelijk voor de onderwijskwaliteit, begroting, personeelsbeleid en het sociaal emotionele welbevinden van de kinderen.

Bij de laatste paar interviews was er sprake van informatieverzadiging; er kwam voor de onderzoekers geen nieuwe informatie meer naar voren. Er kan vanuit gegaan worden dat er voldoende interviews zijn gehouden (Hennink et al., 2011 in Rijpkema, 2016). Daarom is besloten om geen nieuwe scholen meer te benaderen voor een interview.

Werkwijze

Alle respondenten omschrijven dat er bij hen op school korte lijntjes worden gehanteerd, zowel tussen de professionals als met de ouders. "Wij werken vanuit die driehoek; ouder, school en kind." (respondent 4). Bij de oudergesprekken hebben de ouders de kans om dingen over de thuissituatie te delen. Maar dat kan bij alle scholen ook in de wandelgang, via de mail of telefoon, bij inloopuren of door een afspraak te maken. Het contact tussendoor zorgt voor meer informatie, bijvoorbeeld over kleine dingen die zijn voorgevallen die tijdens oudergesprekken niet worden verteld. Bij de groepsbesprekingen die een aantal keer per jaar plaatsvinden, worden de leerlingen besproken door de leerkracht en de intern begeleider.

Door de invoering van de wet passend onderwijs is er meer zorg op de reguliere scholen komen te liggen. Kinderen gaan minder snel naar het speciaal onderwijs. Daarom moeten ze verder gaan in hun aanbod en mogelijkheden om elk kind een zo passend mogelijk ondersteuning te bieden. Zo nodig wordt samen met de ouders besproken wat de school voor de kinderen kan betekenen. Op het moment dat de zorgen te groot worden,

schakelt de school hulp in van andere instanties. "Het is soms zo dat we niet zo veel aan de thuissituatie kunnen veranderen. Op het moment dat de thuissituatie onacceptabel is hebben we een meldplicht, dat is wat we dan kunnen doen" (respondent 1).

Twee van de intern begeleiders vermelden het BSOT, een Breed School OndersteuningsTeam. Ze gaan ervanuit dat hier op elke school mee wordt gewerkt. Het wordt ingezet op het moment dat er leerlingen zijn waar ze als school geen raad mee weten. De intern begeleider, de directeur, ouders, een jeugdverpleegkundige, een school ondersteuner en een eventuele specialist zijn daarbij betrokken.

Als er iets heftigs binnen een gezin gebeurt, wordt dit vaak gedeeld met de leerkrachten, omdat zij betrokkenheid hebben met de gezinnen. Leerkrachten hebben dan daarnaast de eerste taak voor het signaleren van problemen en bijzonder gedrag van de kinderen. Zij zien de kinderen het meest en kennen hen het beste. Leerkrachten gaan met die signalen naar de ouders en/of de intern begeleider, afhankelijk wat er gesignaleerd wordt. Zo nodig wordt de intern begeleider betrokken om te kijken wat er nodig is. De intern begeleiders observeren soms in klassen en kunnen zo ook opvallend gedrag signaleren. De professionals denken dat de kinderen met hun problemen het eerst naar een leerkracht, vrienden of een vertrouwenspersoon op school gaan.

Vanuit de scholen en de IB-netwerken worden er cursussen, scholingen en trainingen aangeboden. Op die manier kunnen de professionals zich blijven verbreden en ontwikkelen. "We hebben laatst in het IB-netwerk, dat is een netwerkbijeenkomst voor intern begeleiders vanuit het samenwerkingsverband Passend Wijs, een gastspreker gehad die heeft ons verteld over traumasensitief handelen" (respondent 1).

Jonge mantelzorgers

Uit de interviews komt naar voren dat de term 'jonge mantelzorger' in de meeste gevallen niet bekend is bij de professionals. Het telefoongesprek voorafgaand aan het interview was voor velen de eerste keer dat ze van de term hoorden. Doordat ze weten wat een 'mantelzorger' is, kunnen ze zich inbeelden wat een 'jonge mantelzorger' inhoudt. De professionals die de term wel kennen, weten dit vanuit hun netwerk, de literatuur of omdat ze een kind op school hebben (gehad) die jonge mantelzorger is. Eén intern begeleider weet af van organisaties die activiteiten ondernemen voor jonge mantelzorgers.

De scholen zijn wel bezig met signalen van kinderen met een lastige thuissituatie. De term 'jonge mantelzorger' hangen ze daar echter vaak niet aan. Ze denken dat de leerkrachten de term ook niet kennen. Respondent 1 vertelt dat ze denkt dat als je aan leerkrachten zou vragen 'heb jij jonge mantelzorgers in de klas?' ze niet weten wat je daarmee bedoelt. Als je ze zou vragen 'Heb je kinderen in de klas die je extra aandacht moet geven wegens de thuissituatie?', ze daar wel goed antwoord op kunnen geven.

Een van de respondenten benoemt dat ze het woord 'jonge mantelzorgers' negatief vindt klinken. Alle respondenten vinden het moeilijk in te schatten wanneer iemand een jonge mantelzorger is. Ze vinden de scheidslijn tussen 'jonge mantelzorg' en 'normaal' lastig.

Vroeger was het heel normaal dat jij voor je jongere broertje zorgde. Dan had je zo'n groot gezin dat je moeder het niet allemaal kon regelen, de tijden zijn ook heel

erg veranderd. Nu noemen we mantelzorg en vroeger was het gewoon normaal (respondent 5).

Tijdens het interview is aan de professionals gevraagd wanneer ze iets een 'zorgtaak' vinden. De professionals benoemen dat iets een zorgtaak is, zodra het ten koste gaat van de ontwikkelingen van het kind; als het welbevinden in het geding komt. "Het is een zorgtaak als een kind niet de ruimte heeft om te gaan sporten of door de mantelzorgtaken geen tijd heeft voor huiswerk of sociale contacten" (respondent 5). Een meerderheid van de professionals benoemt dat ze denken dat er veel meer kinderen zijn die zich zorgen maken over een gezinslid dan kinderen die zorgen voor een gezinslid.

Alle professionals kunnen enkele kinderen opnoemen die mantelzorger zijn of zouden kunnen zijn. Op de vraag 'hoeveel jonge mantelzorgers denk je dat er bij u op school zijn?' komen de volgende antwoorden naar voren:

- "Ik denk minstens een stuk of veertig" (respondent 1);
- "Het zijn er minder dan 1%" (respondent 2);
- "Ik vind het lastig om daar iets over te zeggen" (respondent 3);
- "Ik kom dan denk ik op drie leerlingen" (respondent 4);
- "Ik denk dat ze op één hand te tellen zijn" (respondent 5);
- "Ik kan er een stuk of vijf bedenken" (respondent 6);
- "Dat weet ik niet" (respondent 7);
- "Ongeveer 5% van de leerlingen" (respondent 8);
- "Per klas toch wel een leerling" (respondent 9).

Een paar professionals benoemen dat ze denken dat er bij hen op school weinig mantelzorgers zijn door de wijk waar de school in ligt. De meesten kunnen zich voorstellen dat er jonge mantelzorgers op school zijn waar ze niks vanaf weten. Ze zijn zich ervan bewust dat er dingen spelen thuis waar zij geen weet van hebben.

Ik zag bijvoorbeeld ook voorbeelden van kinderen die zorgen voor of zorgen hebben over ouders die drinken. Dat zullen inderdaad niet de gevallen zijn die bij ons bekend zijn. Je vertelt als ouder vaak niet dat je een alcoholprobleem hebt (respondent 1).

De professionals vertellen dat ze denken dat de gezinnen van jonge mantelzorgers vaak ook niet op de hoogte zijn van de term. Ze zullen hun kind niet zo snel een 'jonge mantelzorger' noemen. Voor hen is het normaal, ze weten niet beter.

In het interview is aan de professionals gevraagd wat ze denken dat de positieve en negatieve gevolgen zijn van het zijn van een mantelzorger. Er worden meerdere dingen genoemd die hieronder zijn opgesomd:

Positieve gevolgen:

- Het maakt ze oersterk;
- Ze leren voor zichzelf en het gezin op te komen;
- Hun verantwoordelijkheidsgevoel is groter;
- Er zijn sterkere banden binnen het gezin;
- Ze leren om voor iemand anders te zorgen;

- Het zorgt voor verbeterde sociale vaardigheden;
- Ze beseffen zich dat er meer dingen zijn dan alleen zichzelf;
- Het zorgt voor meer zelfstandigheid;
- Ze leren zich in te leven in een ander.

Negatieve gevolgen:

- Een kind draagt altijd zorg/stress/spanning met zich mee;
- Het belemmert de eigen ontwikkeling;
- Kinderen worden zwaarbelast;
- Het kind kan geen kind meer zijn;
- Ze hebben verantwoordelijkheden die niet passen bij de leeftijd;
- Ze hebben geen ruimte om fouten te maken;
- Ze hebben een beperkte keuzevrijheid;
- Het kan zijn dat ze te weinig slaap krijgen;
- De balans is weg;
- Ze worden overbelast;
- Ze hebben geen tijd om met vrienden af te spreken;
- Ze worden geconfronteerd met heftige dingen;
- Het is een tekening voor het leven;
- Het zorgt voor extra kwetsbaarheid.

De professionals beschrijven dat ze denken dat het bij de begeleiding van jonge mantelzorgers in de eerste plaats gaat om veiligheid en vertrouwen. Een school moet zorgen voor een plek waar ze hun verhaal kwijt kunnen. De leerkrachten kunnen een belangrijke rol spelen omdat dat voor kinderen een veilige omgeving is. Daarnaast wordt er benoemd dat de school ook extra opvang kan bieden zodat die kinderen minder lang thuis hoeven te zijn. Alle professionals geven aan het volgende het meest belangrijk te vinden: "Ik vind het ook wel belangrijk dat kinderen gewoon kind zijn" (respondent 8).

Ook wordt er benoemd dat er eerst naar de oorzaak gekeken moet worden, voordat er een oplossing wordt bedacht voor de gevolgen. "Ik denk dat het goed zou zijn om samen met de ouders te kijken of de draagkracht draaglast nog oké is" (respondent 7). Respondent 5 voegt daar nog aan toe dat het goed zou werken om ook met de kinderen in gesprek te gaan. Volgens haar weten kinderen goed wat ze willen. Sommige scholen benoemen dat ze maatwerk leveren; ze gaan dus altijd op zoek naar een passende oplossing. Hierbij wordt rekening gehouden met het kind, het gezin, de wens van ouders en de mogelijkheden van de school. Eén van de professionals geeft als kanttekening dat als de ouders nergens aan mee willen werken, de school niet zo veel kan betekenen.

Thema's als jonge mantelzorgers kunnen volgens sommige professionals daarnaast besproken worden in de klas. Dan is het niet meteen formeel maar dan kan er even gekeken worden hoe het met iedereen gaat, bijvoorbeeld in kringgesprekken. Door het klassikaal te bespreken denkt respondent 3 dat de kinderen ook voor elkaar opkomen. "Kinderen zijn heel sociaal, het doet echt wel wat met ze" (respondent 3).

Sommige professionals geven aan dat ze zich wel een voorstelling kunnen maken van wat belangrijk is bij de begeleiding maar dat er ook nog veel onduidelijk is. "Ik had toen wat gegoogeld en daar stond wel wat over. Maar het is niet altijd even duidelijk. Het is niet zo dat je dat aangereikt krijgt" (respondent 3).

Op de Pabo en andere opleidingen en masters die door de professionals zijn gevolgd, is er nooit aandacht aan dit onderwerp besteed. Wel benoemen de respondenten dat er op hun opleiding aandacht is geweest voor pedagogisch juist handelen. Op de opleiding tot verpleegkundige die een van de professionals heeft gevolgd is de term wel voorbijgekomen.

CONCLUSIE

Bij deze deelvraag is een antwoord gezocht op de vraag: 'Op welke manier is jonge mantelzorg op dit moment onder de aandacht bij professionals op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen?'. Dit is gedaan aan de hand van negen interviews met professionals van basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen.

Uit de meeste interviews komt naar voren dat de term 'jonge mantelzorger' niet bekend is bij de professionals. Dit komt onder andere omdat er tijdens hun gevolgde opleiding vaak geen aandacht aan het onderwerp is gegeven. Ook in de beleidsdocumenten van de school of vanuit de stichting wordt het onderwerp niet genoemd. Het resultaat hiervan is dat de professionals niet of nauwelijks bezig zijn met het onderwerp 'jonge mantelzorg'.

Een nuance die kan worden aangebracht is dat ze wel bezig zijn met 'kinderen met een lastige thuissituatie'. Deze kinderen komen dan wel op de radar, maar niet onder de noemer 'jonge mantelzorger'. Vanuit dit denkbeeld kunnen ze meerdere positieve en negatieve gevolgen bedenken van het zijn van een jonge mantelzorger. De gevolgen die genoemd worden komen voor een groot deel overeen met de gevolgen die uit de literatuur naar voren komen.

Hoewel ze vaak geen informatie hebben over hoe ze jonge mantelzorgers het beste zouden kunnen begeleiden, kunnen ze zich er allemaal een voorstelling van maken. Ze schatten in dat het belangrijk is in de begeleiding op school om veiligheid en vertrouwen te bieden en ervoor te zorgen dat de kinderen hun verhaal kwijt kunnen.

7.3 DEELVRAAG

Op welke manier wordt er bewustzijn gecreëerd over jonge mantelzorgers door andere organisaties?

ANALYSE

Voor dit onderzoek wordt er gekeken naar andere organisaties die bezig zijn met het creëren van bewustzijn over jonge mantelzorgers. Zo kan er gekeken worden wat goed werkt en waar ze tegenaan lopen. Deze informatie wordt meegenomen in het beantwoorden van de hoofdvraag.

Door heel Nederland zijn er organisaties die bezig zijn met jonge mantelzorgers. MantelzorgNL is een vereniging die landelijk opkomt voor iedereen die zorgt voor een familielid, vriend of buur. Jonge mantelzorgers voorzien ze van informatie, ondersteuning en tips (MantelzorgNL, z.d.). Ook door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wordt dit aangeboden (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2021). 'Jonge Mantelzorg' is een landelijke netwerkorganisatie die zich inzet voor de bekendheid van jonge mantelzorgers (Jonge Mantelzorg, z.d.). Movisie is een landelijk kennisinstituut voor sociale vraagstukken waaronder jonge mantelzorg (Movisie, z.d.). Ook Vilans houdt zich bezig met jonge mantelzorgers als kennisorganisatie (Vilans, z.d.).

In Nijmegen zet Mantelzorg Nijmegen zich in voor jonge mantelzorgers. Jonge mantelzorgers kunnen bij hen terecht om hun hart te luchten. Mantelzorg Nijmegen denkt, als daar behoefte is, mee over de inzet van een regeling in de thuissituatie. Op die manier kan een jonge mantelzorger (tijdelijk) ontlast worden. Daarnaast kunnen jonge mantelzorgers bij deze organisatie terecht wanneer ze andere jonge mantelzorgers willen ontmoeten (Mantelzorg Nijmegen, z.d.).

In Arnhem is MVT Arnhem actief. Deze organisatie biedt in de regio Arnhem ondersteuning aan jonge mantelzorgers. Ze luisteren naar het verhaal van jonge mantelzorgers. Omdat ze de weg kennen in de wereld van de mantelzorg kunnen ze de mantelzorgers adviseren in ondersteuningsmogelijkheden. Daarnaast organiseren ze bijeenkomsten en workshops (Mantelzorg Vrijwillige Thuishulp (MVT) Arnhem, z.d.).

Al deze organisaties hebben gemeen dat ze bezig zijn met jonge mantelzorgers maar dat ze zich niet specifiek richten op de basisscholen. Om de organisaties die daar meer mee bezig zijn duidelijk in beeld te krijgen, heeft een gesprek plaatsgevonden met een medewerker van JMZ-pro en strategische alliantie jonge mantelzorg. Daarnaast is er aangesloten bij twee Webinars van Theatergroep Bint.

JMZ Pro

JMZ Pro is een landelijke netwerkorganisatie. Ze zijn een koepelorganisatie van ongeveer honderd lokale en regionale organisaties, bijvoorbeeld mantelzorgsteunpunten of welzijnsorganisaties. Bij die organisaties werken professionals die jonge mantelzorgers rechtstreeks ondersteunen. JMZ Pro ondersteunt die professionals onder andere met het onderling delen van praktijkervaringen. JMZ Pro is dus de verbinding tussen de verschillende organisaties en houden zich ook bezig met hoe professionals contact kunnen

krijgen met scholen (Medewerker van JMZ Pro, persoonlijke communicatie, 5 april 2022). "Wij wapenen onze lokale regionale deelnemers met toolkits en praktijkervaringen en advies, zodat ze zelf in staat zijn om op lokaal niveau een school te benaderen en daarmee verder samen te werken" (Medewerker van JMZ Pro, persoonlijke communicatie, 5 april 2022).

De verbinding leggen ze onder andere door het organiseren van netwerkbijeenkomsten. Op die manier kunnen mensen die werken met jonge mantelzorgers van elkaar leren. Bij die netwerkbijeenkomsten behandelen ze altijd een specifiek thema door middel van een deskundige spreker. Dat zijn thema's die gericht zijn op het verder professionaliseren van de deskundigen. Er wordt ook aan de professionalisering van hun deelnemers gewerkt aan de hand van masterclasses. Daarnaast spelen ze een actieve rol in campagnes en congressen waar de bewustwording over en signalering van jonge mantelzorgers centraal staat (Medewerker van JMZ Pro, persoonlijke communicatie, 5 april 2022).

Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg

JMZ Pro heeft een aantal jaren geleden bij het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gesproken over hun behoefte aan een andere organisatie die er onder andere is voor onderzoek, het beter op gang brengen van de ondersteuning, uitwerking van interventies en een hoger niveau van samenwerking tussen de kennisinstituten. In 2009 is er daarom een verkenning gestart naar hoe jonge mantelzorgers beter bereikt en ondersteund kunnen worden in Nederland. Uit deze verkenning bleek dat er behoefte was aan een alliantie. De Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg is aan de hand van deze behoefte in 2020 opgericht. Het is een netwerk dat bestaat uit meerdere landelijke partijen, kennisinstituten, lokale stichtingen en jonge mantelzorgers zelf (Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg, z.d.). Hun kernpartners zijn JMZ Pro, MantelzorgNL, Vilans, Nederlands jeugdinstituut, Nederland Centrum Jeugdgezondheid en Movisie. De Alliantie zorgt voor meer kennis, draagvlak en daadkracht voor dit thema (Medewerker van Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg, persoonlijke communicatie, 5 april 2022).

Strategische Alliantie Jonge Mantelzorger richt zich op de groep 'onderwijs'. Daarnaast is er ook aandacht voor bijvoorbeeld huisartsen. Huisartsen zijn de juiste mensen in de omgeving van jonge mantelzorgers die weten hoe ze moeten doorverwijzen. Tegelijkertijd willen ze ook verzekeraars bewust maken van jonge mantelzorgers. Zij hebben namelijk een aanbod voor mantelzorg informele zorg, maar nog niet per se voor jonge mantelzorgers. Dat zijn dus ook doelgroepen die bereikt proberen te worden (Medewerker van Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg, persoonlijke communicatie, 5 april 2022).

JMZ Pro en Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg zijn in het leven geroepen om de zichtbaarheid van deze doelgroepen te verbeteren. Ze werken nauw samen om verschillende congressen en projecten te organiseren. Ze maken ze gebruik van hun eigen klankbordgroep. Deze groep bestaat uit ervaringsdeskundigen tussen de 14 en 24 jaar en zij geven gevraagd en ongevraagd advies. Dit voldoet ook aan de missie om de stem van de jonge mantelzorger te borgen (Medewerker van Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg, persoonlijke communicatie, 5 april 2022).

Project Jonge Mantelzorg Vriendelijke School

JMZ Pro en Strategische Alliantie Jonge mantelzorg hebben samen een nieuw project opgestart; 'Jonge mantelzorg vriendelijke school'. Met de kick-off van de Jonge Mantelzorg Vriendelijke School Pilot slaan ze een nieuwe weg in door de onderwijssector te benaderen. Door dit project wordt de verbinding gelegd tussen professionals op de basisschool en jonge mantelzorgconsulenten. Het doel van de pilot is om het bewustzijn op scholen over jonge mantelzorgers te vergroten. Dit doen ze door toolkits en handvatten aan te bieden aan jonge mantelzorgconsulenten, zodat zij contact kunnen leggen met basisscholen. Daarnaast wordt er een lessenspakket aangeboden met onder andere een opgenomen theatervoorstelling die gemaakt is door de organisatie 'BINT', waarmee leerkrachten aan de slag kunnen. In dit project is er plek voor 20 scholen met daaraan verbonden 20 jonge mantelzorgconsulenten. Deze groep, die een goede vertegenwoordiging is van de landelijke situatie, wordt gevolgd en ondersteund. JZM Pro en Strategische Alliantie merken dat de jonge mantelzorgconsulenten veel behoefte hebben aan duidelijke handvatten om scholen warm te maken voor dit onderwerp. Dit laat volgens hen zien dat het voor veel scholen en erg nieuw thema is (Medewerker van JMZ Pro, persoonlijke communicatie, 5 april 2022).

Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg merkt dat het belangrijk is om met de ideeën over het vergroten van het bewustzijn aan te sluiten bij de doelstellingen van de scholen zelf. Als het daar niet bij aansluit is het erg lastig om binnen te komen. Scholen moeten niet het gevoel hebben dat het een last is. De urgentie moet gevoeld worden door de scholen zelf. Dit wordt onder ander gedaan door de scholen duidelijk te maken dat de thuissituatie een negatieve invloed kan hebben op de schoolloopbaan. Scholen hebben een zorgplicht naar leerlingen maar daarnaast willen ze ook niet dat leerlingen uitvallen, veel verzuimen of doubleren. Door het op deze manier aan te pakken valt de Jonge Mantelzorg Vriendelijke School Pilot binnen de thema's waar een school op dat moment ook al mee bezig is (Medewerker van Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg, persoonlijke communicatie, 5 april 2022).

Tijdens dit project liepen zij tegen het feit aan dat scholen al veel vragen krijgen om mee te werken aan onderzoeken en dat er alleen mee wordt gewerkt als iemand in de school heel erg geïnteresseerd is of als ze er subsidie voor ontvangen. Om in contact te komen met scholen werd aangegeven dat het belangrijk is om scholen direct te benaderen door ze bijvoorbeeld te bellen (Medewerker van Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg, persoonlijke communicatie, 5 april 2022).

Bint

Bint is een theatergroep die theaterstukken schrijft over verschillende onderwerpen voor organisaties. Op aanvraag van Evenmens is Bint aan de slag gegaan met het onderwerp 'jonge mantelzorgers'. Bint wil echte verhalen vertellen en daarom is de inhoud van hun theatervoorstelling gebaseerd op echte verhalen van jonge mantelzorgers tussen negen en achttien jaar (Medewerker van Bint, persoonlijke communicatie, 23 februari 2022).

Daarbij willen ze de kijker confronteren, maar het ook luchtig houden door het inzetten van humor. Het doel van de voorstelling is om stil te staan bij verhalen en elkaar te ontmoeten. De doelgroep is groep acht en de eerste twee klassen van de middelbare school. Hierbij kijken de docenten naar wat de voorstelling doet met leerlingen. De

voorstelling laat jongeren eventueel realiseren dat zij zelf jonge mantelzorger zijn (Medewerker van Bint, persoonlijke communicatie, 23 februari 2022).

Er is naast de voorstelling ook een aansluitend programma ontwikkeld. Hierbij wordt er tijdens een nabespreking ruimte geboden voor het delen van eigen verhalen en de ervaring van de voorstelling van de kinderen. Naast de nabespreking zijn er ook verschillende interactieve verwerkingsopdrachten; het bespreken van stellingen, bespreken wat de kinderen zouden doen in verschillende situaties, een quiz, een filosoferopdracht en een challenge (Medewerker van Bint, persoonlijke communicatie, 23 februari 2022).

Tijdens de nagesprekken merkten de medewerkers van Bint dat docenten wel eens schrokken van reacties van leerlingen; "Hoe kan het zijn dat ik dit niet weet?" (Medewerker van Bint, persoonlijke communicatie, 23 februari 2022). De werking van de theatervoorstelling is nog niet onderzocht, maar tot nu toe zijn er veel positieve reacties gekomen vanuit zowel leerkrachten als leerlingen (Medewerker van Bint, persoonlijke communicatie, 23 februari 2022).

CONCLUSIE

Om antwoord te geven op de vraag 'op welke manier wordt er bewustzijn gecreëerd over jonge mantelzorgers door andere organisaties?', zijn er gesprekken gevoerd met medewerkers van verschillende organisaties die bezig zijn met dit onderwerp.

Door heel Nederland zijn er organisaties die bezig zijn met het thema 'jonge mantelzorg'. Er zijn echter weinig organisaties bezig met jonge mantelzorgers op de basisschool.

JMZ Pro is een landelijke netwerkorganisatie. Ze zijn onder andere bezig met het ondersteunen en verbinden van professionals die met jonge mantelzorgers werken. Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg is opgericht na een vraag die er lag van een organisatie voor onderzoek, voor het opgang brengen van de ondersteuning, voor uitwerking van interventies en het creëren van een hoger niveau van samenwerking tussen de kennisinstituten. Het is een netwerk tussen meerdere landelijke partijen. JMZ Pro en Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg hebben het Jonge Mantelzorg Vriendelijke Scholen project opgericht. Het doel van het project is om aan de hand van een theatervoorstelling het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen te vergroten. Ze merken dat het voor veel scholen een nieuw thema is en dat het daarom het beste werkt om het te benaderen vanuit de doelstelling van de scholen zelf.

Bint is een theatergroep die theaterstukken schrijft over onderwerpen voor organisaties. Met hun theatervoorstelling over jonge mantelzorgers gebruiken ze waargebeurde verhalen van jonge mantelzorgers om het bewustzijn op scholen te vergroten. Naast de theatervoorstelling is er een aansluitend programma ontwikkeld voor de scholen.

Aan de hand van bovenstaande initiatieven wordt er meer bewustzijn gecreëerd over jonge mantelzorgers.

7.4 DEELVRAAG

Hoe vinden ervaringsdeskundigen dat zij herkend en ondersteund werden in hun zorgtaak op de basisschool?

ANALYSE

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden, hebben er vier gesprekken plaatsgevonden met ervaringsdeskundigen die op de basisschool een jonge mantelzorger waren. De resultaten staan hieronder beschreven.

Situatie

De thuissituatie van de vier respondenten verschillen van elkaar in problematiek en ervaring. Respondent 10 heeft een moeder met een bipolaire stoornis, waarbij ze te maken kreeg met manische en depressieve fases. "Het was altijd aan haar ongesteldheid gelinkt, dus binnen een maand had je echt een rollercoaster van emoties" (respondent 10). Respondent 11 heeft een moeder met een spierziekte, zijn vader heeft in de basisschoolperiode een hersenbloeding gehad en hij heeft twee broertjes en een zusje met ADHD. Respondent 12 heeft gescheiden ouders, waarvan de vader weinig in beeld was en de moeder kenmerken had van borderline en narcisme. "Het ene moment kon ze heel vrolijk zijn en het andere moment rukte ze de tekeningen die we voor haar hadden gemaakt van de muur af en ging ze helemaal door het lint" (respondent 12). Respondent 13 heeft een oudere broer met het syndroom van down.

Er wordt door de respondenten aangegeven dat hun thuissituatie voor hen 'normaal' was. "Als kind zijnde merk je dat niet, omdat je op een gegeven moment in die rol gedrukt wordt en ik dacht dat het normaal was. Pas later toen ik vergelijkingsmateriaal kreeg, zag ik pas van; dat is niet normaal" (respondent 12). De realisatie dat zij jonge mantelzorgers waren, is voor iedere respondent op een ander moment geweest. Voor een respondent vond die realisatie al plaats tijdens de basisschoolperiode, voor de andere twee pas vanaf dat ze 20 jaar of ouder waren. Voor respondent 10 was dit zelfs op een later moment pas: "Daar kwam ik eigenlijk pas achter toen jullie erover begonnen. Ik ben gewoon niet anders gewend, dus ik heb er nooit bij stilgestaan" (respondent 10). Binnen de thuissituatie hadden de respondenten verschillende zorgtaken. Dit waren onder andere:

- Medicijnen ophalen;
- Mentale steun bieden voor de zorgbehoevende;
- Huishoudelijke taken;
- Helpen met dingen waar kracht voor nodig was. "Dan heb je al met die kleine dingen, zoals bijvoorbeeld tanken of een pot groente opendraaien. Ook dingen zoals een muntje in een winkelwagentje doen. Dat zijn allemaal moeilijke dingen die niet lukken" (respondent 11);
- Aanspreekpunt zijn. "Mensen kwamen altijd naar mij toe als er iets was met mijn broer [...] ik vond het altijd belachelijk dat dat gebeurde" (respondent 13).
- Thuis helpen in plaats van afspreken met vrienden;
- Helpen met dingen als schoenen aandoen, jas dichtmaken en spullen pakken;
- Boodschappen doen.

De respondenten vinden dat iets een zorgtaak is, zodra het iets is wat andere leeftijdsgenootjes nog niet hoeven te doen, als de zorg structureel is en als je door de taken je eigen dagelijkse dingen niet meer kan oppakken.

Eén van de vier respondenten geeft aan veelvoudig last te hebben gehad van de zorgsituatie op meerdere vlakken; op sociaal en emotioneel vlak zowel in de thuissituatie als op school. Twee van de vier respondenten geven aan af en toe last te hebben gehad van de zorgsituatie thuis en op school en één van de respondenten geeft aan (bijna) geen last te hebben gehad van de zorgsituatie thuis. Met 'last' wordt bedoeld dat zij negatieve gevolgen ervaren door de zorgsituatie thuis. Hierbij worden de volgende aspecten genoemd door de ervaringsdeskundigen:

- Verdriet;
- Meer bezig met zorgtaken dan dingen met leeftijdsgenootjes doen;
- Zorgen maken om;
- Het gevoel hebben dat je alleen bent;
- Onveilige thuissituatie. "Als jong meisje leerde ik al heel erg fine te tunen op mijn moeders mentale gemoedstoestand, met name om het mentaal van mezelf veilig te houden" (respondent 12);
- Thuis geen tijd om aan school te werken;
- Het achterstellen van jezelf;
- Veel onduidelijkheid;
- Parentificatie;
- Taken thuis worden niet meteen opgepakt door de gemoedstoestand van de zorgbehoevende;
- Stress;
- Weinig ruimte voor eigen behoeftes.

Naast deze negatieve aspecten, geven alle vier de respondenten aan dat er ook positieve aspecten verbonden waren aan hun zorgsituatie thuis. Denk hierbij aan:

- Door de vrolijke invloed van de zorgbehoevende zelf ook vrolijk zijn. "Een voordeel van het hebben van een broertje met het syndroom van down is dat ze meestal vrolijk zijn, dus daar word je zelf ook vrolijk van" (respondent 13);
- Sociaal sterker zijn dan andere leeftijdsgenootjes;
- Zorgzamer zijn dan andere leeftijdsgenootjes;
- Dankbaarheid ervaren als je voor iemand klaarstaat;
- Sterker worden. "Er komt heel veel shit over je heen en eigenlijk is dat heel rot, maar je wordt er wel heel sterk van en je leert ermee omgaan" (respondent 12);
- Zelfstandiger worden.

Daarnaast benoemen ze dat het hebben van een sport en/of hobby positief was, omdat zij daar hun hoofd volledig leeg konden maken en niet over de thuissituatie hoefden na te denken. "Een paar uur in de week zat ik dan helemaal in mijn eigen wereld" (respondent 13).

Bewustzijn op School

Het bewustzijn op school over de thuissituatie was voor iedere respondent anders. Drie van de vier respondenten geven aan dat hun situatie niet officieel bekend was voor de school zelf, maar wellicht wel voor de mentor/leerkracht. "Ik denk dus dat mijn mentor het wel wist, maar ik weet niet of het officieel bekend was" (respondent 10). Dat kwam mede doordat ouders niet volledig open waren over de situatie, maar ook doordat de leerkrachten de signalen niet goed opvingen. "Ze wisten wel dat mijn moeder was gescheiden, maar die hadden geen zicht op haar gedrag. Mijn moeder was een ster in dat verbloemen. Maar niemand wist wat er zich binnen vier muren afspeelde" (respondent 12).

In de schoolperiode hadden de jonge mantelzorgers wel degelijk last van hun mantelzorgtaken. Zo geven ze aan dat ze zichzelf moesten motiveren om aan school te werken, omdat ouders daar geen tijd voor hadden. Tijdens de lessen zelf had een respondent geen concentratie, waardoor ze belangrijke dingen niet oppakte. Daarnaast wordt aangegeven dat er mentaal weinig ruimte was voor schoolwerk en dat er thuis minder tijd was om te leren. Alle vier de respondenten geven aan last te hebben gehad van het aspect 'zorgen maken over'. "Ik had wel last van het zorgen maken om. Dan dwaalde ik ook in de lessen af, omdat je dan aan thuis denkt" (respondent 13). "Bij mij had dat als effect dat ik op een gegeven moment op school ben gekomen voor speciaal onderwijs, want ik kwam niet mee. Ik was zo in mijn hoofd bezig met thuissituatie" (respondent 12).

Alle respondenten geven aan dat de school (vrijwel) geen rekening hield met hun thuissituatie. Twee van de vier respondenten zeggen dat er duidelijke signalen waren, maar dat daar niets mee werd gedaan. Ze hebben ervaren dat school hen beter had kunnen ondersteunen. Ze geven net als de professionals aan dat het belangrijk is om een veilige omgeving te creëren.

Als school wel een fijne en veilige omgeving kan creëren voor kinderen, dan denk ik dat er heel veel mee gewonnen kan worden. Dan kan het heel goed zijn dat zo'n kind op een gegeven moment wel naar voren stapt en daar toch over wil praten (respondent 12).

Alle respondenten geven aan dat zij niet uit zichzelf naar docenten zijn gestapt, maar als docenten er aandacht aan hadden besteed, door hadden gevraagd en als die veilige omgeving was gecreëerd, zij wel over hun thuissituatie zouden vertellen. Daarnaast benoemen twee van de respondenten dat de school alerter had moeten zijn op de signalen. "Op de basisschool zie je al dat er een probleem is in de concentratie en aan het gedrag dat er iets niet klopt. En dat zijn signalen waar de basisschool observerend in kan zijn en daarin kan aanstippen" (respondent 12).

Ze vertellen dat er dan samen met hen gekeken had kunnen hoe het ze het beste geholpen konden worden. Respondent 13 geeft aan dat het niet 'over het kind' had moeten gaan maar 'met het kind'. "[Je moet] luisteren naar wat het kind wil en niet dingen invullen voor het kind. Zodra je dat doet ben je het kind kwijt" (respondent 13). Per kind zal er gekeken moeten worden naar wat hij of zij nodig heeft.

CONCLUSIE

Er zijn vier ervaringsdeskundigen gesproken met allemaal een andere thuissituatie en andere mantelzorgtaken. Voor iedereen voelde de zorgsituatie als 'normaal'. Bij drie van de vier respondenten was de school niet op de hoogte van de thuissituatie. Dit komt overeen met de conclusie uit de probleemanalyse dat jonge mantelzorgers vaak niet opgemerkt worden (Vanthuyne et al., 2015). Ze geven allemaal aan dat hun mantelzorgtaken invloed hadden op school. Alle vier maakten zich op school ook zorgen over de thuissituatie. Negatieve gevolgen die ze noemen zijn 'lage concentratie' en 'mentaal geen ruimte voor schoolwerk'.

Hoewel ze deze negatieve gevolgen ervaarden, werd er op school geen rekening gehouden met de thuissituatie. Ze geven aan dat school hen daarin beter had kunnen ondersteunen. De respondenten benoemen dat een veilige omgeving en alertheid op de signalen daarbij belangrijk zijn. Ze zijn niet uit zichzelf naar de docent gestapt maar als de docent het had gevraagd en doorgevraagd, hadden ze eerlijk antwoord gegeven. Samen had er dan gekeken kunnen worden hoe ze het beste ondersteund konden worden. Dit is echter niet gebeurd.

De conclusie die getrokken kan worden is dat ze vinden dat ze nauwelijks zijn herkend en niet werden ondersteund in hun zorgtaken op de basisschool. Dit kwam onder andere door het feit dat ouders de school niet op de hoogte brachten. Aan de andere kant kwam dit doordat de school de signalen van de gevolgen van hun mantelzorgtaken niet opving.

7.5 DEELVRAAG

Op welke manier zouden de respondenten van dit onderzoek het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen vergroten?

ANALYSE

Tijdens de interviews met de professionals op de scholen, de ervaringsdeskundigen en de medewerkers van de organisaties is gevraagd op welke manier zij denken dat het bewustzijn over dit onderwerp het beste vergroot kan worden op scholen.

De respondenten van de basisschool benoemen meerdere keren dat een filmpje goed zou kunnen werken. Zeker als het filmpje kort is zou de school tijd kunnen maken om ernaar te kijken. Eén van de professionals denkt dat het goed is als mantelzorgers aan het woord komen in het filmpje. Dat maakt volgens de respondent indruk en blijft hangen. Een andere professional stelt voor om in dat filmpje een casus uit te lichten. Dit zou in samenwerkingen kunnen met go short of de GGD. Een korte film maakt het behapbaar.

Volgens een professional zou het helpen om een bijeenkomst te organiseren en een presentatie te geven. Het is daarbij belangrijk om het niet door externen te laten vertellen, maar door iemand uit het team. Op die manier wordt de informatie schooleigen en blijft het langer hangen. Een andere respondent beaamt dit. Volgens die respondent zou een filmpje rondsturen niet helpen, omdat niet veel mensen daarnaar zouden kijken. Verschillende professionals stellen voor om dit in het IB-netwerk te delen. Een korte presentatie met concrete stappen kan voor meer duidelijkheid zorgen. Zo kan er bijvoorbeeld verteld worden op welke websites er gekeken kan worden, wat ze kunnen doen en wie ze kunnen benaderen. Deze presentatie kan volgens de respondenten het beste door een intern begeleider zelf ingebracht worden. Ook kan er aandacht worden besteed aan een signaalkaart geeft een van de respondenten aan. Zo is er duidelijker waar er op gelet moet worden en wat je kan zien in bepaalde situaties. Ook het werken met voorbeelden is hierbij belangrijk stelt een andere respondent. Achteraf kunnen de intern begeleiders het meenemen naar hun school en het thema met de andere medewerkers bespreken.

De ervaringsdeskundigen geven aan dat het goed zal werken om te beginnen over dit thema bij de professionals op school. Aan hen moet je voorlichting geven over jonge mantelzorgers. Ze denken namelijk dat de leraren een goed beeld hebben van de thuissituatie en daarop kunnen inspelen. Ook stelt een ervaringsdeskundige voor om iemand die een jonge mantelzorger is of is geweest een stukje te laten vertellen in de klas over de thuissituatie. Er kan dan voorzichtig gepeild worden of het misschien herkenbaar is voor sommige kinderen uit de klas.

Medewerkers van de organisaties die al bezig zijn met dit thema geven aan dat het belangrijk is om in te spelen op de doelen en de doelstellingen van basisscholen zelf. Basisscholen hebben het heel druk. Als dit thema past in bestaande onderwijsthema's is het voor de school makkelijker om het te integreren in het programma.

CONCLUSIE

Tijdens de interviews met de respondenten is gevraagd op welke manier zij het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen zouden vergroten. Zo is er antwoord gegeven op de laatste deelvraag.

Vanuit de gesproken respondenten zijn er verschillende ideeën naar voren gekomen. Op sommige vlakken zijn ze het met elkaar eens, maar hun meningen verschillen ook sterk. De twee belangrijkste ideeën die genoemd worden zijn het maken en rondsturen van een filmpje en het onderwerp bespreken aan de hand van een presentatie in het IB-netwerk. Een filmpje is volgens de respondenten snel en behapbaar; dat maakt de drempel voor de scholen lager om er aandacht aan te besteden. Een presentatie door een intern begeleider in het IB-netwerk zorgt ervoor dat de informatie door de intern begeleider de school mee ingenomen wordt. Bij beide ideeën zou de bewustwording centraal staan. Daarnaast gaven de professionals aan dat ze behoefte hebben aan handvatten voor de signalering en de begeleiding van de jonge mantelzorgers.

Een van de ervaringsdeskundigen geeft aan dat een ervaringsdeskundige aan het woord gelaten kan worden in de klassen. Zo kan het thema besproken worden en kunnen kinderen zich wellicht in het verhaal herkennen. De medewerkers van de organisatie benadrukken dat het belangrijk is om aan te sluiten bij de huidige onderwijsthema's.

7.6 CONCLUSIE HOOFDVRAAG

Op welke manier kan het bewustzijn vergroot worden over jonge mantelzorgers op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen?

CONCLUSIE

Uit dit onderzoek komt naar voren dat het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen in de regio Arnhem en Nijmegen op verschillende manieren vergroot kan worden. Volgens de respondenten zal het introduceren van dit thema bij de intern begeleiders het meeste effect hebben. Dit omdat ze zich onder andere bezighouden met het welbevinden van de leerlingen en omdat ze aangesloten zijn bij een IB-netwerk waar vaker dit soort thema's worden besproken.

Vanuit de literatuur en de interviews wordt geconstateerd dat het zijn van een mantelzorger een grote invloed heeft op het leven van een kind. Daarom is het belangrijk dat dit onderwerp onder de aandacht komt. Alle respondenten geven aan dat de school hierin een belangrijke rol kan spelen. Dit wordt beaamd door de literatuur.

Vanuit de interviews met de professionals op de basisschool en Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg komt echter naar voren dat het lastig is om nieuwe thema's onder de aandacht te brengen in het basisonderwijs. Daarom moet er bij het ontwerpen van het innovatieve product rekening worden gehouden met de mogelijkheden van de scholen. Veel scholen die zijn benaderd, geven aan geen tijd te hebben om mee te werken aan dit onderzoek. Er kan dan voorzichtig gesteld worden dat zij ook geen tijd vrij (kunnen) maken om met dit onderwerp aan de slag te gaan. Hierdoor is het belangrijk om voor scholen de drempel zo laag mogelijk te houden en om het te laten aansluiten op de bestaande onderwijsthema's.

Een mogelijke manier om bewustzijn rondom jonge mantelzorgers op scholen te vergroten is door een filmpje in te zetten. In dit filmpje kan kort en bondig verteld worden over dit thema, eventueel aan de hand van één of meerdere casussen. Dit filmpje zou dan naar de intern begeleiders worden gestuurd. Als tweede mogelijke oplossing komt naar voren dat dit thema in het IB-netwerk ingebracht kan worden door een intern begeleider. Dan gaan ze er samen over in gesprek en kan het door de intern begeleiders mee terug hun school in genomen worden. Als laatste idee wordt genoemd dat er een ervaringsdeskundigen langs scholen kan gaan om dit thema te bespreken. Zo zouden kinderen zich kunnen herkennen in de situatie.

Als laatste komt uit het gesprek met de professionals op de basisschool naar voren dat ze behoefte hebben aan meer handvatten voor de signalering en de begeleiding van de jonge mantelzorgers. Dit is niet waar het onderzoek zich op heeft gericht, maar toch is dit vaak benoemd.

8. DISCUSSIE

VERWACHTINGEN EN UITEINDELIJKE RESULTATEN

Dit onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de vraag van Leeratelier JIP om het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen te onderzoeken. In verschillende bronnen wordt in de probleemstelling bevestigd dat jonge mantelzorgers vaak niet worden opgemerkt. Daarnaast wordt in de probleemstelling weergegeven dat er bijna geen good-practices zijn. Dit laat zien dat dit onderwerp nog in het begin van het bewustwordingsproces staat. Hierdoor werd de verwachting gewekt dat professionals op basisscholen (vrijwel) niet bezig zijn met dit onderwerp. De resultaten van het onderzoek blijken vergelijkbaar met de verwachting van de onderzoekers. Zo wordt aangetoond dat zes van de negen respondenten inderdaad niet bezig is met het onderwerp 'jonge mantelzorgers'. Drie van de negen respondenten kenden de term wel. Ze wisten hiervan af door bijvoorbeeld een persoonlijke situatie of een gevolgde opleiding.

Naast de professionals op de basisschool zijn er ook vier ervaringsdeskundigen bevraagd over dit onderwerp. De verwachting was dat ervaringsdeskundigen beter zouden kunnen reflecteren op hun ervaringen en uitgebreider hun verhaal zouden kunnen doen dan jonge mantelzorgers op de basisschool zelf. In de probleemstelling wordt aangegeven dat het zijn van een jonge mantelzorger een positieve ervaring kan zijn, maar voor sommige jonge mantelzorgers is dat niet het geval. Zij hebben ook last van negatieve gevolgen en hun school lijdt onder de mantelzorgtaken. Daarnaast geeft de literatuur aan dat jonge mantelzorgers lastig te bereiken zijn omdat ze een grote loyaliteit hebben naar het gezin, zich niet herkennen in de term of zich schamen voor de situatie. Uit de onderzoeksresultaten komt grotendeels hetzelfde naar voren. Iedere respondent geeft aan positieve gevolgen te hebben ondervonden van het zijn van een jonge mantelzorger. Daarentegen geven drie van de vier respondenten aan dat zij ook negatieve gevolgen ervaarden op de basisschool. Daarnaast valt het op dat iedere ervaring van de ervaringsdeskundigen op veel vlakken van elkaar verschilt. Dit kwam overeen met de verwachting die er was voor het onderzoek werd uitgevoerd.

Met de resultaten van het onderzoek wordt aangetoond dat het zeer wenselijk is dat het bewustzijn over jonge mantelzorgers vergroot wordt, zodat jonge mantelzorgers eerder herkend worden. Daarnaast bevestigt het onderzoek het beeld van de positieve en negatieve gevolgen van het zijn van een jonge mantelzorger.

LIMITATIES

In het onderzoek is ervoor gekozen om in gesprek te gaan met directeurs en intern begeleiders van basisscholen in de regio in Arnhem en Nijmegen. Na de werving van de respondenten bleek dat er één directeur en acht intern begeleiders wilden participeren. Terugkijkend zou het betrouwbaarder zijn geweest als er alleen intern begeleiders hadden geparticipeerd of meerdere directeurs. Het verschil tussen hun rol binnen de basisschool zou verschillende antwoorden te weeg kunnen brengen.

De gesproken ervaringsdeskundigen zitten op dit moment niet meer op de basisschool. Dit zou invloed kunnen hebben op de onderzoeksresultaten, omdat het onderwijssysteem blijft veranderen en er wellicht de afgelopen jaren iets is veranderd op het gebied van herkenning en begeleiding van jonge mantelzorgers. Om dit probleem te tackelen is ervoor gekozen om de schoolse situatie van de ervaringsdeskundigen zo kort mogelijk te beschrijven en vooral de focus te leggen op de behoeftes van de ervaringsdeskundigen.

Omdat het een kwalitatief onderzoek is, blijft de betrouwbaarheid lastig te waarborgen. Daarom zijn er verschillende manieren ingezet om de betrouwbaarheid zo optimaal mogelijk te waarborgen. Hierdoor is de verwachting dat zodra een andere onderzoeker ditzelfde onderzoek zou uitvoeren in de regio in Arnhem en Nijmegen, er vrijwel dezelfde onderzoeksresultaten naar voren zullen komen. Zou een onderzoeker ditzelfde onderzoek uitvoeren, maar in een andere regio, dan zouden er afwijkende onderzoeksresultaten naar voren kunnen komen.

IMPLICATIES

In het hoofdonderzoek wordt de noodzaak van het vergroten van het bewustzijn over jonge mantelzorgers op de basisschool benoemd. Het innovatie product dat zal worden ontwikkeld kan hier een bijdrage aan leveren. Het gevolg zal zijn dat professionals op basisscholen beter op de hoogte zijn van jonge mantelzorgers, waardoor ze eerder herkend kunnen worden.

Uit het onderzoek komt ook naar voren dat professionals behoefte hebben aan handvatten voor de signalering en begeleiding van jonge mantelzorgers. Dit is een aanleiding voor vervolgonderzoek. Een onderzoeksvraag zou dan kunnen zijn:

- Op welke manier kunnen professionals ondersteund worden bij de signalering en begeleiding van jonge mantelzorgers?

Daarnaast is dit onderzoek uitgevoerd in de regio Arnhem en Nijmegen. De kans is aanwezig dat de onderzoeksresultaten anders zullen zijn in verschillende regio's. Daarom kan deze onderzoeksvraag ook interessant zijn in andere regio's.

- Op welke manier kan het bewustzijn vergroot worden over jonge mantelzorgers op basisscholen in de regio X?

Bovendien is naar voren gekomen dat ervaringsdeskundigen niet in het huidige schoolsysteem zitten. Het zou ook goed zijn om jonge mantelzorgers te spreken die wel in het huidige schoolsysteem zitten. Een ander onderzoeksonderwerp zou daarom kunnen zijn:

- Hoe vinden jonge mantelzorgers zelf dat zij herkend en ondersteund worden?

Als laatste komt uit het onderzoek naar voren dat tijdens de meeste opleidingen die gevolgd zijn door de medewerkers van de basisschool, geen aandacht is besteed aan het onderwerp 'jonge mantelzorg'. Hoewel hier geen conclusie aan kan worden gehangen, is dit een opvallend signaal. Een onderzoek hiernaar kan relevant zijn. Een hoofdvraag zou kunnen zijn:

- Op welke manier kan er bij sociale opleidingen aandacht worden besteed aan jonge mantelzorgers zodat het bewustzijn hierover kan worden vergroot?

FRAGMENTEREN EN CODEREN

De transcripties van de interviews zijn door de onderzoekers los van elkaar gefragmenteerd. Dit om de betrouwbaarheid te verhogen. Op deze manier wordt de kans namelijk groter dat als een derde partij dit onderzoek nog een keer zou uitvoeren, ze tot dezelfde resultaten zullen komen (Van der Donk & Van Lanen, 2017). De interviews zijn daarna gedeeltelijk gesloten en gedeeltelijk open gecodeerd. Van tevoren zijn sommige codes vastgesteld aan de hand van de literatuur. De overige codes en alle subcodes zijn gebaseerd op de informatie die bij de interviews naar voren kwam (Van der Donk & Van Lanen, 2017). Een voorbeeld van de codes en de subcodes is te vinden in Bijlage 10. De eerste drie afbeeldingen zijn de codes die zijn gebruikt bij deelvraag 2, 3 en 4. De laatste afbeelding is een voorbeeld van de subcodes.

KNELPUNTEN

Het onderzoek is zo veel mogelijk volgens het plan van aanpak uitgevoerd. Op een aantal punten is afgeweken van het plan. Dit werd veroorzaakt door de volgende knelpunten:

- Bij het beantwoorden van deelvraag 1 is niet altijd aan alle criteria voldaan die in overleg met de opdrachtgever waren opgesteld. Er is eenmaal een bron gebruikt die ouder dan tien jaar is. Er is er toch voor gekozen om die te gebruiken omdat er geen andere relevante bron was die jonger dan tien jaar was;
- Het is niet gelukt om evenveel medewerkers uit Arnhem als uit Nijmegen te spreken. Evenveel scholen zijn benaderd, uit Arnhem waren meer scholen bereid om mee te werken. Uit de regio Arnhem hebben 6 scholen meegewerkt, uit de regio Nijmegen 3;
- Er heeft één gesprek plaatsgevonden met een directeur in plaats van met een intern begeleider i.v.m. beschikbaarheid van de school;
- Tijdens het bellen van de eerste twintig scholen werd duidelijk dat het opgestelde belschema vaak voor verwarring zorgde. Het was veel informatie die vaak terecht kwam bij de conciërge. Na een evaluatie is het plan bijgesteld en zijn de overige twintig scholen op een andere manier benaderd. Er is direct gevraagd of de intern begeleider gesproken kon worden. Daarna is op een informelere manier verteld wat het doel was van het telefoongesprek. Het aangepaste belplan staat in Bijlage 11.
- De gesprekken met de verschillende organisaties hebben allemaal online plaatsgevonden in plaats van fysiek, omdat deze organisaties door het land

verspreid zaten. Met de beperkte tijd van beide partijen in het achterhoofd is gekozen voor een online gesprek;

- Het is niet mogelijk geweest om het onderzoeksresultaat te presenteren op een arena-bijeenkomst. Dit kwam door de tijd die de ontwikkeling van het innovatieve product in beslag nam. In overleg met de opdrachtgever is daarom besloten om het schriftelijk te delen binnen de organisatie (JIP);
- Na meerdere interviews is besloten om een deel van de vragen niet meer te stellen. Dit zijn de vragen over de maatschappelijke thema's. De antwoorden op deze vraag bleken minder van belang dan gedacht;
- Later in het proces is deelvraag 5 toegevoegd. Op deze manier kon er een mooie brug worden gemaakt naar het innovatieve product. De vragen die nodig waren om dit te beantwoorden stonden al in de interviewguide. Later is in het plan van aanpak bij het kopje 'uitwerken van de praktijkverbetering' deelvraag 5 toegevoegd.

In dit onderzoek is rekening gehouden met de privacy van de respondenten. Alle respondenten hebben een privacyverklaring getekend en zijn duidelijk op de hoogte gebracht van wat er met de opnames van hun interview gedaan zou worden.

10. INNOVATIEF PRODUCT

10.1 PRODUCT

Aan de hand van de gesprekken met de intern begeleiders, de ervaringsdeskundigen en de medewerkers van organisaties is besloten een informatiepakket te ontwerpen. Na toepassing van de feedback is het definitieve product als volgt:

De stichtingen in de regio Arnhem en Nijmegen worden benaderd met de vraag of dit onderwerp ingebracht kan worden in een IB-netwerkbijeenkomst. Ze krijgen in de bijlage het innovatieve product dat tijdens de bijeenkomst kan worden ingezet. Het innovatieve product bestaat uit drie onderdelen:

- Een informatieve flyer met de informatie over jonge mantelzorgers. Op de achterkant staan sites, e-mailadres en goede initiatieven (zie Bijlage 12).
- Een verwijzing op de flyer naar een filmpje over jonge mantelzorgers gemaakt door Gemeente Hoekse Waard (<https://www.youtube.com/watch?v=xCj6CJrvj4g>)
- Een flyer met voorbeelden van vragen, stellingen en werkvormen die ingezet kan worden om het gesprek op gang te brengen nadat het filmpje is bekeken (zie Bijlage 13);

Nadat dit onderwerp bij de IB-netwerkbijeenkomsten is besproken heeft elke intern begeleider de verantwoordelijkheid om dit in te brengen in een vergadering of op een studiedag binnen hun eigen school. Dezelfde drie onderdelen worden dan besproken. Op die manier worden ook de andere professionals in de regio Arnhem en Nijmegen op de hoogte gebracht van dit thema.

Op 19 mei 2022 is het innovatieve product gemaild naar een ondersteuner van samenwerkingsverband PassendWijs. Deze gaat het inbrengen tijdens een vergadering met alle voorzitters van de IB-netwerken uit de regio's Arnhem, Rheden, Rozendaal, Overbetuwe, Lingewaard en Rekum (PassendWijs, 2019). Ondanks meerdere pogingen is het in Nijmegen niet gelukt in contact te komen met een ondersteuner van het samenwerkingsverband Stroomland. Daarom is besloten om de stichtingen uit regio Nijmegen apart te mailen met het innovatieve product. Dit is gedaan op 23 mei 2022. Tot op heden hebben vijf stichtingen het antwoord gegeven dat ze het innovatieve product inbrengen tijdens een IB-netwerkbijeenkomst.

Daarnaast hebben tijdens de interviews met de professionals op de basisschool hebben meerdere intern begeleiders aangegeven dat ze het onderwerp zullen gaan bespreken in het team. Dit gaan ze doen zodra het onderzoek met een positief resultaat is afgerond en ze het op de mail hebben ontvangen.

11. VERANTWOORDING INNOVATIEVE PRODUCT

KEUZE VOOR DIT PRODUCT

Voor het innovatief product zijn vijf eisen opgesteld voor het ontwerpen van een product. Dit wordt als suggestie gegeven in Van der Donk & Van Lanen (2019). Deze zijn voortgekomen uit de gesprekken met de respondenten en de opdrachtgever.

1. Het moet een ontwerp zijn dat door de hele school verspreid kan worden;
2. Het moet zich richten op de professionals van de school;
3. Het moet duurzaam zijn, elk jaar moet het ongeveer één keer terugkomen;
4. Het moet aansluiten bij de huidige onderwijsthema's;
5. Het moet passend zijn bij de tijd en mogelijkheden van de school.

Vanuit deelvraag 5 zijn er vier ideeën naar voren gekomen voor het innovatieve product:

- Een filmpje;
- Een informatiepakket;
- Ervaringsdeskundigen laten spreken in de klassen tijdens de week van de jonge mantelzorger;
- Een signaalkaart.

De ideeën die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen voor het innovatieve product zijn verder uitgewerkt en in een tabel en met elkaar vergeleken aan de hand van een Wegingstechniek van Vos (in Van der Donk & Van Lanen, 2019). Deze tabel is te vinden in Bijlage 14.

Door deze wegingstechniek toe te passen is duidelijk geworden dat het informatiepakket het beste aan de ontwerpeisen voldoet. Met dit pakket wordt op een duurzame manier ingespeeld op de behoeftes die vanuit het werkveld naar voren komen. Aan de hand van een informatieve flyer, verdiepingsmateriaal en een filmpje wordt dit onderwerp onder de aandacht gebracht. Door het in het IB-netwerk in te brengen kunnen de intern begeleiders zich de informatie eigen maken en verspreiden binnen hun school. Een bestaand filmpje zal hierin benoemd worden. Daarnaast is het haalbaar binnen de beschikbare tijd en met de beschikbare mogelijkheden van de onderzoekers.

ONTWERPEN VAN HET PRODUCT

Om een duidelijk beeld te krijgen van hoe het innovatief er uit zou moeten zien zijn er eerst meerdere lo-fi prototypes gemaakt (Van 't Veer et al., 2021). Deze zijn te zien in Bijlage 15. De informatie die op de informatieve flyers staat, is gebaseerd op de wensen en behoeftes van de respondenten die zijn gesproken. Deze informatie komt uit de probleemanalyse en deelvraag 1. Door gebruik te maken van deze informatie, is er ook rekening gehouden met de kwaliteitseisen van de bronnen die in het plan van aanpak zijn

benoemd. Er is geprobeerd een duidelijk geheel te creëren in een stijl die opvalt en passend is voor een basisschool.

De informatieve flyer heeft als doel om op een overzichtelijke manier zoveel mogelijk informatie weer te geven. De professionals van de basisschool gaven aan dat ze op dit moment heel druk zijn, zeker door corona. Daarom is ervoor gekozen om op de achterkant verschillende sites, mailadressen en initiatieven de plaatsen. Op die manier hoeven ze zelf niet naar de informatie opzoek en kunnen ze het makkelijk en snel terugvinden. Door rekening te houden met de wensen, behoeftes en tips van de respondenten is co-creatie gecreëerd (Hakobyan et al., 2016). Er is gekozen voor zowel een filmpje als een informatieve flyer omdat dit uit de bevindingen van deelvraag 5 kwam. Daarnaast stelt Dirksen (2015) dat voorbeelden zien en horen ervoor zorgt dat theorie beter blijft hangen. De flyer met de voorbeelden van vragen, stellingen en werkvormen is toegevoegd om de informatie over jonge mantelzorgers te verwerken en zo toegankelijk te maken. Door er op deze manier mee aan de slag te gaan worden er in de hersenen meer associaties gemaakt met dit thema en blijft het dus beter hangen (Dirksen, 2015).

Uit de gesprekken met de professionals van de basisschool bleek dat deze informatie het beste gedeeld kon worden in het IB-netwerk. Er bestaan verschillende IB-netwerken, namelijk het regionale IB-netwerk en de IB-netwerken van de stichtingen. Er is contact gezocht met verschillende mensen die verantwoordelijk zijn voor de agenda van deze netwerken. Uiteindelijk bleek dat dit initiatief het beste kan worden ingebracht in een IB-netwerkbijeenkomst van de stichtingen, omdat daar dit soort thema's worden besproken. Na deze keuze heeft er mailcontact plaatsgevonden met de verschillende stichtingen om dit onderwerp op de agenda te zetten. De intern begeleiders nemen het na de IB-netwerkbijeenkomst mee naar hun eigen school om het onder de aandacht te brengen. De reden dat hiervoor gekozen is omdat verschillende professionals in gesprekken aangaven dat het belangrijk is dat een onderwerp van de school zelf wordt. Ze gaven aan dat zodra de onderzoekers, als buitenstaanders, dit zouden presenteren op een vergadering of binnen een school, het niet wordt gezien als van de school zelf. Op die manier blijven de intern begeleiders ook verantwoordelijk om dit onderwerp onder de aandacht te houden.

FEEDBACK

De eerste versie van het innovatieve product is voorgelegd aan een focusgroep. Een focusgroep is een groep met mensen die met het onderwerp te maken hebben (Van 't Veer et al., 2021). In dit geval zaten de opdrachtgever en drie andere studenten van het project 'studerende mantelzorgers' in de focusgroep. Middels de six-hat-methode (Van 't Veer et al., 2021) is feedback aan hen gevraagd (zie Bijlage 16). Door gebruik te maken van de six-hat-methode wordt de feedback op het product van meerdere perspectieven belicht. De focusgroep vond het een mooie en overzichtelijke flyer. Eén van de feedbackgevers gaf aan dat het een heel vrolijk geheel was maar dat hij nog een poppetje erop zou willen die bijvoorbeeld in een rolstoel zou zitten. Uiteindelijk is besloten om dit poppetje in een rolstoel niet op de informatieve flyer te zetten. Als er een familielid in een rolstoel zit is namelijk gelijk duidelijk dat het kind een jonge mantelzorger is. Uit deelvraag 1 blijkt echter dat dit lang niet altijd het geval is in de praktijk (Booijnk & De Haan, 2020). Eén

van de doelen van de flyer is dan ook om de professionals bewust te maken van het feit dat elk kind in de klas een jonge mantelzorger zou kunnen zijn. Als laatste vroegen de respondenten zich af hoe dit thema door het jaar heen actueel kon worden gehouden. Daarom is besloten om aan de voorzitters van de IB-netwerken te vragen om dit onderwerp elk jaar opnieuw op de agenda te zetten.

Aan de hand van de gegeven feedback is een nieuwe versie van de flyer gemaakt. Deze versie is vervolgens voorgelegd aan medewerkers van basisscholen. Dit zijn drie medewerkers die niet hebben meegewerkt aan het hoofdonderzoek. Ook aan hen is gevraagd om feedback te geven aan de hand van de six-hat-methode (zie Bijlage 17). Ook is er met hen een Walkthrough gedaan van het idee (Van 't Veer et al., 2021). Daarnaast heeft één respondent van deelvraag 2 feedback via de mail gegeven op het product (zie bijlage 18).

Uit de feedback kwam naar voren dat ze het filmpje erg duidelijk vonden. Direct kwamen er bij de participanten van de focusgroep een paar kinderen naar boven die jonge mantelzorger zouden kunnen zijn. Daarnaast vonden ze de flyer er mooi en overzichtelijk uit zien. Het innovatieve product in zijn geheel was behapbaar gehouden waardoor het binnen het drukke schema van de basisschool paste. Eén respondent gaf dat het fijn zou zijn om op de informatieve flyer nog een link te hebben naar het filmpje. Daarom is er een QR-code op de flyer gezet. Daarnaast kwam er wat feedback over het woordgebruik en de opmaak, dit is aangepast. Als laatste is de tip gekomen om op de flyer te zetten dat de professionals in de klas of school zouden moeten kijken wie een jonge mantelzorger zou kunnen zijn. Op die manier wordt de theorie expliciet gekoppeld aan de praktijk.

Op de laatste versie van het innovatieve product is feedback gegeven door de opdrachtgever. Deze feedback staat in Bijlage 19.

12. BEWIJSLAST SAMENWERKING EN CREATIEF HANDELEN

Om een goede samenwerking tussen de onderzoekers te waarborgen is er in het begin van het onderzoeksproces een samenwerkingscontract opgesteld (zie Bijlage 20). Gedurende het gehele proces hebben we deze regels in het achterhoofd gehouden om de samenwerking zo prettig en optimaal mogelijk te maken. We hebben ongeveer twee keer per week samen gezeten. Als er geen ruimte vrij was op de HAN hebben we bij Eva thuis gezeten (zie Bijlage 21). De andere twee dagen hebben we beiden vanuit huis gewerkt en via facetime contact gehouden. Uit de evaluatie komt naar voren dat we de samenwerking beiden als heel prettig en gelijkwaardig hebben ervaren. Ons hele proces is bijgehouden aan de hand van een to-do list die steeds bijgewerkt is (zie Bijlage 22). Alle privacygevoelige informatie is vervangen door 'X'.

Door het proces heen hebben we geprobeerd om creatief te handelen. Beiden merkte we dat we het erg fijn vonden om mindmappen te maken van de informatie/ideeën die we al hadden. Dit hebben we dan ook meerdere keren ingezet (zie Bijlage 23). Daarnaast hebben we ervoor gekozen om de feedback op het innovatieve product via de six-hat-methode te verkrijgen. Dit is een creatieve werkvorm die in 'Ontwerpen voor zorg en welzijn' werd geïntroduceerd.

De bevindingen hebben we tussendoor gedeeld met onze opdrachtgever en de andere studenten die onderzoek doen naar mantelzorgers. De data waarop we samen hebben gezeten :

DATUM	AFSPRAAK MET
14 FEBRUARI 2022	De opdrachtgever
21 FEBRUARI 2022	De opdrachtgever
7 MAART 2022	De opdrachtgever en de medestudenten
14 MAART 2022	De opdrachtgever
24 MAART 2022	De opdrachtgever
4 APRIL 2022	De opdrachtgever
11 APRIL 2022	De opdrachtgever en de medestudenten
25 APRIL 2022	De opdrachtgever
14 MEI 2022	De opdrachtgever en de medestudenten

Naast de afspraken op deze momenten is de opdrachtgever betrokken in alle belangrijke beslissingen. Zoals het mailcontact naar de scholen, de interviewguides en het contact met verschillende organisaties. Bovendien hebben we alle belangrijke informatie via teams gedeeld met de medestudenten die ook onderzoek naar mantelzorgers deden (zie Bijlage 24). Daarnaast is aan alle respondenten gevraagd of ze het onderzoek zouden willen ontvangen als het af is, ze hebben allemaal 'ja' gezegd. We hebben een maillijst bijgehouden met alle mailadressen. Op het moment dat we het onderzoek positief hebben afgerond, zullen zij het via de mail ontvangen.

Overig bewijslast voor de wijze waarop wij hebben samengewerkt is te vinden in Bijlage 25. In Bijlage 26 staan feedbackformulieren van belangrijke betrokkenen.

13. Literatuurlijst

- Biesta, G. (2018). Over de pedagogische paragraaf in onderwijs, opleiding en vorming. *Tijd voor pedagogiek*, 38(3), 327-348.
<https://doi.org/10.5117/PED2018.3.004.BIES>
- Booijink, M., & De Haan, J. (2020). *Wat werkt bij de ondersteuning van jonge mantelzorgers*. Movisie. Geraadpleegd op 15 februari 2022, van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2020-06/Wat-werkt-bij-dossier-Wat-werkt-bij-de-ondersteuning-van-jonge-mantelzorgers.pdf>
- Carerstrust. (2017). *Supporting Young Carers in Schools*. Carers. Geraadpleegd op 17 maart 2022, van <https://carers.org/downloads/resources-pdfs/young-carers-in-schools-wales/supporting-young-carers-in-schools-a-step-by-step-guide-wales.pdf>
- Dirksen, G. (2015). *Breindidactiek* (2^e druk). Uitgeverij Synaps.
- Van der Donk, C. & Van Lanen, B. (2017). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Tweede herziende druk. Coutinho.
- Van der Donk, C. & Van Lanen, B. (2019). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Derde herziende druk. Coutinho.
- Van Eck, N., & Mulder, P. (2012). *Een brus van een ziek kind in de klas, wat nu!?* Geraadpleegd op 16 maart 2022 van, https://umcg.studenttheses.ub.rug.nl/2121/1/2012_Van_Eck_Mulder_scriptie.pdf
- Hakobyan, L., Nieboer, A. P., Finkenflügel, H. J., & Cramm, J. M. (2016). *Persoonsgerichte zorg en co-creatie van zorg in relatie tot tevredenheid met zorg en het welzijn van verwanten van mensen met een verstandelijke beperking*. NTZ Nederlands Tijdschrift voor de Zorg, 2016(4), 270–286. <https://repub.eur.nl/pub/98755/>
- Jonge Mantelzorg. (z.d.). *Over ons*. Geraadpleegd op 20 april 2022, van <https://jongemantelzorg.nl/over-ons/>
- Kavanaugh, M, S. (2014). Children and Adolescents Providing Care to a Parent with Huntington's Disease: Disease Symptoms, Caregiving Tasks and Young Carer Well-Being. *Child Youth Care Forum*, 43, 675–690. DOI 10.1007/s10566-014-9258-x
- Lauwers, H. (2013). *Jonge mantelzorgers?* Geraadpleegd op 16 maart 2022 van, <https://lirias.kuleuven.be/retrieve/383159>
- Mantelzorg Nijmegen. (z.d.). *Jonge mantelzorgers*. Geraadpleegd op 20 april 2022, van <https://mantelzorg-nijmegen.nl/professional/themas/jonge-mantelzorgers/>
- MantelzorgNL. (z.d.). *Over ons*. Geraadpleegd op 20 april 2022, van <https://www.mantelzorg.nl/over-ons>

- MantelzorgNL. (2019). *Factsheet Jonge mantelzorgers*. MantelzorgNL. Geraadpleegd op 16 maart 2022, van <https://www.mantelzorg.nl/professionals/publicaties/factsheet-jonge-mantelzorgers/>
- Mantelzorg Vrijwillige Thuiszorg (MVT) Arnhem. (z.d.). *Over ons & Contact*. Geraadpleegd op 20 april 2022, van <https://www.mvtarnhem.nl/contact>
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2021). *Jonge mantelzorgers. Mantelzorg*. Geraadpleegd op 25 maart 2022, van <https://www.regelhulp.nl/mantelzorgers/over-mantelzorg/jonge-mantelzorgers#:~:text=Jonge%20mantelzorgers%20zijn%20kinderen%20en,of%20een%20psychische%20aandoening%20heeft.>
- Movisie. (z.d.). *Over Movisie*. Geraadpleegd op 20 april 2022, van <https://www.movisie.nl/over-movisie>
- Movisie. (2014). *Mantelzorgondersteuning is de basis*. TransitieBureau Wmo (VWS/VNG) i.s.m. Mezzo. Geraadpleegd op 17 maart 2022, van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/publication-attachment/Mantelzorgondersteuning-is-de-basis%20%5BMOV-5175998-1.0%5D.pdf>
- Movisie. (2020). *Wat is de juiste zorg voor jonge mantelzorgers?* Geraadpleegd op 28 april 2022, van <https://www.movisie.nl/artikel/wat-juiste-zorg-jonge-mantelzorgers>
- Movisie. (2021). *Zorgen voor je vader is niet zielig*. Movisie. Geraadpleegd op 17 maart 2022, van <https://www.movisie.nl/artikel/zorgen-je-vader-niet-zielig>
- MSkidsweb. (2021). *Wat is een jonge mantelzorger precies [Foto]*. Geraadpleegd op 7 juni 2022, van <https://mskidsweb.nl/ms-x-tra/mantelzorg/wat-is-een-jonge-mantelzorgers-precies/>
- Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *D203: Jeugdige in de rol van ouder (parentificatie)*. Geraadpleegd op 17 maart 2022, van <https://www.nji.nl/cap-j/d203-jeugdige-in-de-rol-van-ouder-parentificatie>
- PassendWijs. (2019). *Home*. Geraadpleegd op 23 mei 2022, van <https://www.swv-passendwijs.nl/>
- Pels, T. (2012). *Diversiteit en de pedagogische functie van het onderwijs*. Amsterdam University Press. Geraadpleegd op 17 maart 2022, van https://www.aup-online.com/docserver/fulltext/15677109/32/2/06_PED2012.2.PELS.pdf?expires=1647512954&id=id&accname=quest&checksum=3083332709DB876E89B54EAA4C0C2581
- Rijkkema, K. (2016). *Een kwalitatief onderzoek naar de betekenis van het Odensehuis voor personen met beginnende dementie en hun naasten [Masterscriptie, Universiteit van Groningen]*. Research.rug. Geraadpleegd op 26 april 2022, https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/33735259/Masterscriptie_Sociologie_Rijkkema_K..pdf
- De Roos, S., Van Tienen, I. & De Boer, A. (2020). *Bezorgd naar school*. Geraadpleegd op 16 maart 2020, van <https://www.jmzpro.nl/wp-content/uploads/2020/07/feb-2020-SCP-Bezorgd-naar-school.pdf>

Strategische Alliantie Jonge Mantelzorg. (z.d.). *Alliantie*. Geraadpleegd op 20 april 2022, van <https://www.strategischealliantiejongemantelzorg.nl/alliantie>

Vanthuyne, T., Moyson, T., & Coone, A. (2015). *Verkennd onderzoek naar de leefsituatie en ondersteuningsbehoeften van jonge mantelzorgers*. Geraadpleegd op 17 maart 2022, van https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/documenten/eindrapportage%20jonge%20mantelzorgers%20eindversie_0.pdf

Van 't Veer, J., Wouters, E., Veeger, M., & Van der Lugt, R. (2021). *Ontwerpen voor zorg en welzijn*. Coutinho.

Verheul, R., De Jong, A. & Baracs, M. (2018). *Hoor je mij wel?*. De Kinderombudsman. Geraadpleegd op 30 maart 2022, van <https://www.kinderombudsman.nl/system/files/publications/2019-Publicatie%20aanmaken/2018.06.04Hoorjemijwelprintversie.pdf>

Vilans. (z.d.). *Wat doen we?* Geraadpleegd op 20 april 2022, van <https://www.vilans.nl/wat-doen-we/>

Weijkamp, E.W. (z.d.). *Online steun voor jonge mantelzorgers*. Geraadpleegd op 16 maart 2022, van <http://essay.utwente.nl/68576/1/Weijkamp%2C%20E.W.%20-%20s1355449%20%28verslag%29.pdf>

Windmeijer, P., & Drost, L. (2010). De onbekende mantelzorger en www.Survivalkid.nl. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 2012(6), 303-305. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/BF03089637.pdf>

14. BIJLAGEN

BIJLAGE 10. CODEERBOOM

The screenshot shows an Excel spreadsheet with a coding tree for 'Intern begeleiders'. The tree is structured as follows:

Code	Codeerboom
46	Bewustzijn
72	Signalering
115	Zorgstructuur
147	Jonge mantelzorger
169	Zorgtaak
174	Behoeftes
194	Begeleiding
207	Opleiding
233	Gevolgen
245	Intern begeleider
265	Maatschappelijke thema's
278	Voorbeeld
288	Innovatief product
300	Overig

The screenshot shows an Excel spreadsheet with a coding tree for 'Organisaties'. The tree is structured as follows:

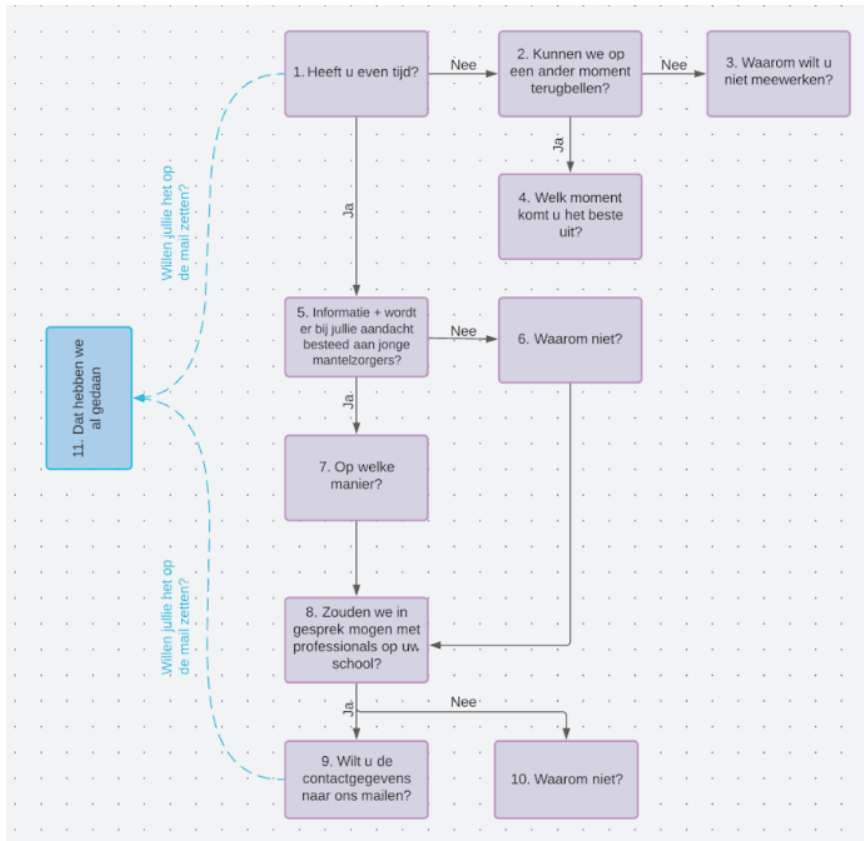
Code	Codeerboom
1	Strategische Alliantie Jonge Mantelzorger en JM2Pro
16	Organisatie
22	Opleiding
27	Signalering
34	Jonge mantelzorger
36	Behoeftes
46	Bewustzijn
48	Aankomst
67	Reacties

Automatisch opslaan Coderingen Zoeken Eva Winters (student)

Bestand Start Invoegen Pagina-indeling Formules Gegevens Controleren Beeld Help Delen Opmerkingen

Plakken Calibri 11 A* A-

BIJLAGE 11. AANGEPAST BELPLAN

1. Hallo met Eva, ik bel namens de hogeschool Arnhem en Nijmegen. Zou ik met de intern begeleider kunnen spreken?;
2. Oké, kan ik dan op een later moment terugbellen?
3. Dankjewel!
4. Hoi ik ben Gido en ik doe samen met Eva onderzoek vanuit de Hogeschool Arnhem en Nijmegen naar jonge mantelzorgers op basisscholen. Ik bel omdat ik graag aandacht wil voor het feit dat meer dan 20% van de jongeren een mantelzorger is. Dat zou betekenen dat er bij jullie in elke klas minimaal vier mantelzorgers zitten.
5. Voor ons onderzoek is het belangrijk om met verschillende basisscholen te praten over dit onderwerp. We willen namelijk het bewustzijn vergroten. Daarvoor is het belangrijk om de beginsituatie te weten. Zou u tijd hebben ergens de aankomende weken om met ons in gesprek te gaan?
6. Waarom niet?
7. Wat fijn! Zullen we gelijk een afspraak maken en/of wilt u de informatie op de mail?

JONGE MANTELZORGERS

OP DE BASISCHOOL

Jonge mantelzorgers zijn kinderen en jongeren t/m 24 jaar die opgroeien met een familielid dat chronisch ziek is, gehandicapt is of een psychische aandoening heeft. Ze zorgen voor of hebben zorgen over een naaste. Denk aan een kind met een vader met een bipolaire stoornis, een jongere met zorgen over zijn moeder met een auto-immuun ziekte waardoor hij huishoudelijke taken moet doen of een jongere met een zus met een verstandelijke beperking.

(Ministerie van volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2021)

Voor de meeste kinderen is het zorgen voor een ander een positieve ervaring. Voor sommigen is de thuissituatie echter zwaar. Bij deze scholieren is extra hulp en begeleiding nodig, zodat sociaal-emotionele en fysieke problemen voorkomen kunnen worden.

(Booijnk & De Haan, 2020)

NEGATIEVE GEVOLGEN

Overbelasting en stress
Lichamelijke klachten zoals hoofdpijn en buikpijn
Weinig (tijd voor) vrienden, sport en vrijetijdsactiviteiten
Internaliserend of externaliserend probleemgedrag
Depressieve gedachten
Gevoelens van onmacht
Piekergedachten
Lagere levenslust
Vermoeidheid & slaapttekort
Frequent ziek

(Booijnk & De Haan, 2020)

POSITIEVE GEVOLGEN

Het ontwikkelen van een sterke persoonlijkheid
Vroeg zelfstandig en onafhankelijk
Positief zelfbeeld
Doorzettingsvermogen
Goed om kunnen gaan met moeilijke situaties
Het leren combineren van taken
Veel veerkracht
Sterkere banden binnen het gezin
Begrip voor anderen kunnen tonen

(Booijnk & De Haan, 2020)

De zorgsituatie van kinderen thuis heeft een effect op de schoolprestaties. Het blijkt dat ongeveer 12 tot 40 procent van de jonge mantelzorgers in zekere mate problemen ervaart bij de combinatie van school- en zorgtaken. Voorbeelden van deze problemen zijn een tekort aan tijd voor schoolwerk, het (te) laat indienen van schoolopdrachten, minder goed kunnen slapen en daardoor een slechte concentratie tijdens lessen, het zorgen maken over het desbetreffende gezinslid en niet komen opdagen op school of te laat komen in de les.

(Booijnk & De Haan, 2020)

MEER INFORMATIE?

SCAN DE QR-CODE EN BEKIJK HET
FILMPJE OVER JONGE MANTELZORGERS!

WEBSITES

www.mvtarnhem.nl
www.mantelzorg-nijmegen.nl
www.jmzpro.nl
www.mantelzorg.nl
www.strategischealliantiejongemantelzorg.nl
www.regelhulp.nl
www.movisie.nl
www.vilans.nl
www.nji.nl

CONTACT

info@mvtarnhem.nl
info@mantelzorg-nijmegen.nl
info@jmzpro.nl
mantelzorglijn@mantelzorg.nl
alliantie@jmzpro.nl
meldpunt@juisteloket.nl
info@movisie.nl
info@vilans.nl
info@nji.nl

GOEDE INITIATIEVEN

Theatervoorstelling 'What If?'
Week van de Jonge mantelzorger
Het Mantelzorgcafé
Jonge Mantelzorg
Vriendelijke School Pilot

Kijk ook eens naar
de 'Signaalkaart jonge
mantelzorgers op de
basisschool' van
MantelzorgNL

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Werkplaats Sociaal Domein
Arnhem en Nijmegen

Booijink, M., & De Haan, J. (2020). Wat werkt bij de ondersteuning van jonge mantelzorgers. Movisie. Geraadpleegd op 15 februari 2022, van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2020-06/Wat-werkt-bij-dossier-Wat-werkt-bij-de-ondersteuning-van-jonge-mantelzorgers.pdf>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2021). Jonge mantelzorgers. Mantelzorg. Geraadpleegd op 25 maart 2022, van <https://www.regelhulp.nl/mantelzorgers/over-mantelzorg/jonge-mantelzorgers>

psychische*20aandoening*20heeft.

ONDERSTEUNING VOOR EEN DIALOOG

WERKVORMEN

STILLE DIALOOG

Voor deze werkvorm zijn grote vellen papier en pennen nodig. Deel de groep op in meerdere kleine groepjes van ongeveer 5 personen. Ieder groepje krijgt een groot vel papier en pennen. Iedere deelnemer mag drie belangrijke besprekpunten opschrijven. Nadat iedere deelnemer dit heeft gedaan, mag er op elkaar gereageerd worden. Dit wordt gedaan door in stilte een korte reactie op te schrijven bij het bijbehorende besprekpunten. Zodra iedere deelnemer de kans heeft gehad om te reageren op elkaar, zal de stilte verbroken worden en wordt ieders bijdrage besproken. Neem voor deze werkvorm ongeveer 5 - 10 minuten voor het stille deel en ook 5 - 10 minuten voor de nabespreking.

MINDMAP MET POST-ITS

Voor deze werkvorm zijn grote vellen papier, pennen en post-its nodig. Deel de groep op in meerdere kleine groepjes van ongeveer 5 personen. Ieder groepje krijgt een groot vel papier, pennen en post-its. Schrijf in het midden van het vel de term 'jonge mantelzorgers'. Ga met de andere deelnemers in gesprek en schrijf kernwoorden op die met het onderwerp te maken hebben. Plak deze post-its met kernwoorden op het vel papier en verbind ze met elkaar door pijlen te gebruiken. Op deze manier ontstaat er een mindmap met alles wat de deelnemers over het onderwerp weten. Neem voor deze opdracht ongeveer 10 - 15 minuten. De mindmap kan achteraf besproken worden met de andere groepjes.

STOELENDANS

Voor deze werkvorm zijn stoelen nodig (in een groep van 8 - 10 mensen 6 stoelen). Deze werkvorm biedt de kans om in gesprek te gaan met anderen over het onderwerp 'jonge mantelzorgers'. In het begin gaan de deelnemers op een stoel zitten in een kring. Het is belangrijk dat er een lege stoel overblijft. De andere deelnemers kijken aan de zijkant mee. De zittende deelnemers gaan met elkaar in gesprek over jonge mantelzorgers. Dit kan op eigen initiatief zijn, of aan de hand van de opgestelde vragen. Zodra een deelnemer buiten de kring informatie of een mening wil inbrengen, gaat deze op de lege stoel zitten. Dit betekent dat er een andere deelnemer buiten de kring moet stappen, zodat er weer een lege stoel vrijkomt. Op deze manier ontstaat er een gesprek, waarin iedereen iets in kan brengen. Neem voor deze werkvorm ongeveer 20 - 25 minuten de tijd.

GA OOK EENS IN DE KLAS OF IN DE SCHOOL NA WIE EEN JONGE MANTELZORGER ZOU KUNNEN ZIJN!

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Werkplaats Sociaal Domein
Arnhem en Nijmegen

ONDERSTEUNING VOOR EEN DIALOOG

VRAGEN

Wat vonden jullie van het filmpje?

Is jullie beeld over jonge mantelzorgers veranderd na dit filmpje?

Wat is jullie ervaring met jonge mantelzorgers op jullie school?

Hoeveel mantelzorgers denken jullie op school te hebben?

Wanneer vinden jullie iets een zorgtaak?

Wil iemand een casus van een jonge mantelzorger bespreken?

Wat doet jullie school om op de hoogte te blijven over de thuissituaties?

Houden jullie op school ook rekening met 'zorgen maken over'?

Hoe zouden jullie een jonge mantelzorger begeleiden?

Welke mogelijkheden liggen er binnen jullie school om jonge mantelzorgers te begeleiden?

STELLINGEN

De wijk waar de school in ligt, heeft invloed op het aantal jonge mantelzorgers op een school.

Minimaal 5% van de kinderen op mijn school zijn jonge mantelzorger.

De beste manier om jonge mantelzorgers te begeleiden, is om ze niet aan de thuissituatie te laten denken.

Afhankelijk van de openheid van ouders over de thuissituatie, kan een inschatting gemaakt worden of een kind een jonge mantelzorger is.

Jonge mantelzorgers schamen zich voor hun thuissituatie.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

Werkplaats Sociaal Domein
Arnhem en Nijmegen

BIJLAGE 14. ONTWERPIDEEËN VERGELEKEN

-Een filmpje. Dit filmpje wordt door de onderzoekers opgenomen in samenwerking met ervaringsdeskundigen. Hierin worden casussen uitgelicht. Het zou uitgespeeld kunnen worden door een kind zelf. Met de beschikbare tijd in het achterhoofd kan de informatie uit dit filmpje niet besproken worden met de intern begeleiders dus wordt het naar alle scholen in de regio Arnhem en Nijmegen gemaïld;

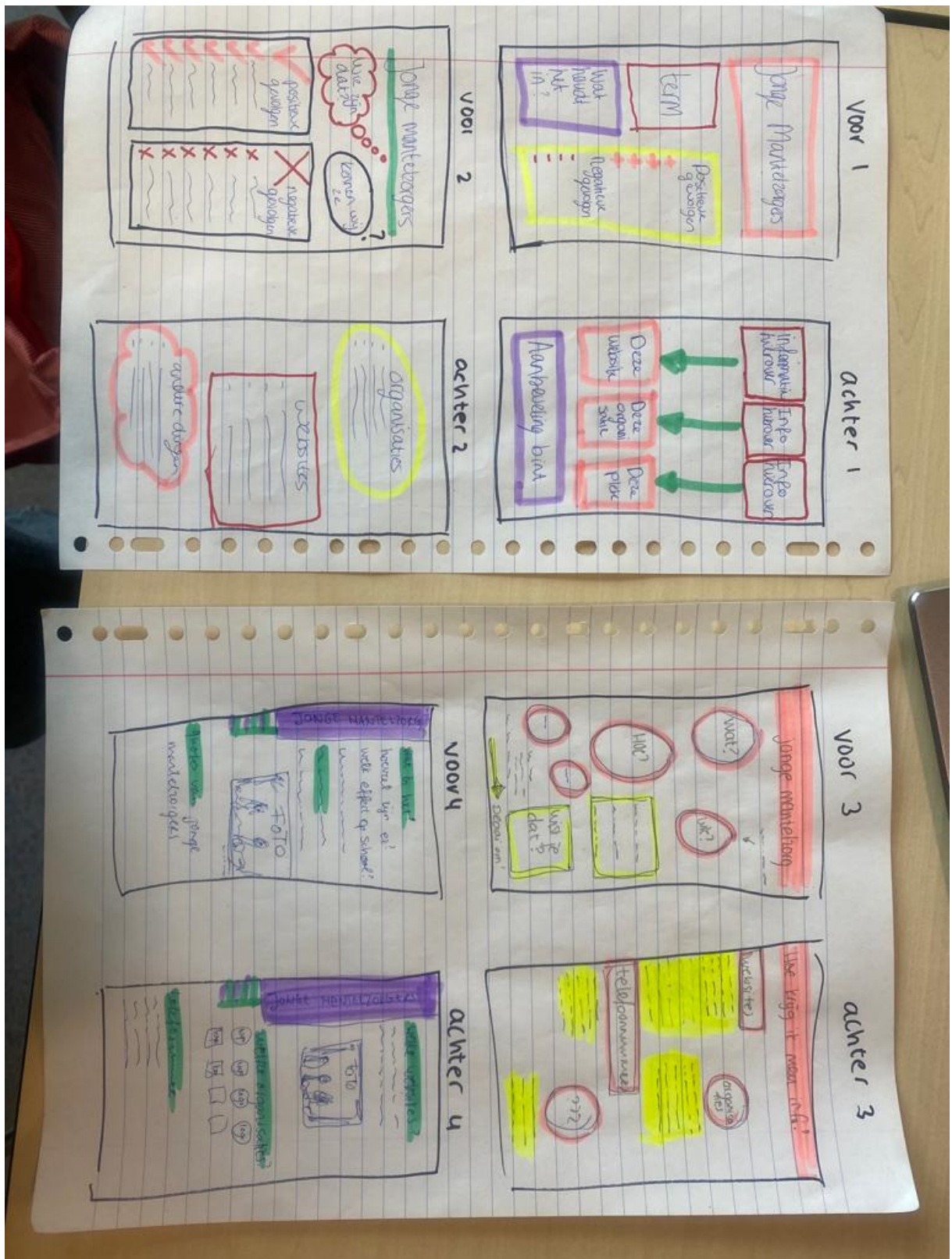
-Een informatiepakket. In dit pakket komt informatie over jonge mantelzorgers, belangrijke websites, organisaties en telefoonnummers. Dit wordt door de intern begeleiders die gesproken zijn in dit onderzoek ingebracht in de IB-netwerken in Arnhem en Nijmegen;

-Ervaringsdeskundigen laten spreken in de klassen tijdens de week van de jonge mantelzorger. Ervaringsdeskundigen komen langs in klassen in Arnhem en Nijmegen. Ze bespreken met de leerlingen hun situatie en mogelijke andere situaties van jonge mantelzorgers. Leerlingen worden uitgenodigd om hierover in gesprek te gaan;

-Een signaalkaart. Op de signaalkaart is een flowchart te zien met mogelijke gedragingen, signalen en opvallende bevindingen met daarbij de stappen die ondernomen kunnen worden.

Ontwerpidée	Voldoet het idee aan de ontwerpeisen?	Is het idee een oplossing voor het praktijkprobleem?	Is het idee realiseerbaar?
Een filmpje. In dit filmpje wordt een casus uitgelicht door een jonge mantelzorger of een ervaringsdeskundige. Er wordt informatie gegeven over het onderwerp. Het filmpje wordt via de mail naar basisscholen gestuurd.	Het voldoet aan ontwerpeisen 1,2,3 en 4. Het voldoet deels aan ontwerpeis 5 omdat het opvallend was dat de meeste respondenten van de basisschool het meegestuurde filmpje van tevoren niet hadden gekeken.	Het idee is een oplossing voor het praktijkprobleem als het filmpje beken wordt door de professionals.	Zodra het een filmpje is dat laagdrempelig kan worden gemaakt is het realiseerbaar.
Een pakket met informatie dat besproken kan worden tijdens het IB-netwerk en door de intern begeleiders mee terug naar school kan worden genomen.	Het voldoet aan ontwerpeisen 1,2,3,4. Het voldoet aan ontwerpeis 5 als het niet te veel tijd in beslag neemt.	Het idee lijkt een goede oplossing voor het praktijkprobleem.	Het idee is realiseerbaar.
Elk jaar in de week van de jonge mantelzorger gaat een ervaringsdeskundige de scholen in om over dit thema in de klassen te praten met de kinderen.	Het voldoet aan ontwerpeisen 1,3 en 4. Het voldoet niet aan ontwerpeis 2 omdat het zich richt op de kinderen. Het voldoet aan ontwerpeis 5 als het niet te veel tijd in beslag neemt.	Het idee lijkt geen oplossing voor het praktijkprobleem omdat er geen rekening wordt gehouden met de behoeftes van de doelgroep.	Het idee is om de volgende redenen niet realiseerbaar: -Zodra de onderzoeksperiode is afgelopen is er geen verantwoordelijke voor de uitvoering; -Er is waarschijnlijk weinig budget om de ervaringsdeskundigen te betalen;
Een signaalkaart waarin mogelijke signalen van het zijn van een jonge mantelzorger staan beschreven en de juiste stappen die ondernomen kunnen worden.	Het voldoet aan ontwerpeis 1,2,4 en 5. Het voldoet alleen aan ontwerpeis 3 als het door de school elk jaar opnieuw besproken wordt.	Het idee is geen oplossing voor het praktijkprobleem omdat het zich richt op de signalering en niet op het bewustzijn.	Het idee is realiseerbaar.

BIJLAGE 15. LO-FI PROTOTYPES

BIJLAGE 16. FEEDBACK FOCUSGROEP

Objectieve perspectief: Welke kennis heb je over de werking van dit idee?
Het lijkt mij voor de IB'er leuker om te zien dat ze snel de belangrijkste info op de flyer kunnen lezen → werkt wat beter dan uitgebreide opties.

Gevoelsperspectief: Wat roept dit idee bij jullie op? Wat roept het bij de doelgroep op?
Toegankelijk flyer
Wellicht "veel" idee om zelf een methode uit te gaan zoeken voor het overleg, maar ook heel prettig dat je een vorm kunt kiezen die bij jou eigen voorkeuren past.

Optimistisch perspectief: Waarom zal dit idee een succes worden?
Het is een laagdrempelige manier, waarbij IB'ers ook zelf een keuze kunnen maken in wat voor hen prettig werkt, waardoor ze het makkelijker vinden doordeweels uit te voeren.

Kritisch perspectief: Wat zijn de risico's van dit idee?
Risico is wellicht dat het te simpel is waardoor het uiteindelijk bij het lezen van de flyer blijft en er niet de uitkomsten naar wordt.

Creatief perspectief: Wat zijn mogelijkheden om het idee te verbeteren?
Wellicht kijken of er iemand (een IB'er of juist iemand van buitenaf) verantwoordelijk gesteld kan worden voor de implementatie in het IB-overleg + deze dan ook mondeling instrueren.

Objectieve perspectief: Welke kennis heb je over de werking van dit idee?
IB'ers is goed en verantwoordelijk goed om contacten op te te stellen wat ze kunnen gebruiken.

Gevoelsperspectief: Wat roept dit idee bij jullie op? Wat roept het bij de doelgroep op?
Goed, alle IB'ers bij elkaar om de bespreking te voeren
wordt het door de IB'ers daarna goed overgebracht op basisschool? met de werkhouten.

Optimistisch perspectief: Waarom zal dit idee een succes worden?
De intern begeleider krijgen de kans om samen bij een bijeenkomst te praten en informatie te doen en daarna kunnen ze dit overbrengen naar hun basisschool zelf. Gaan iemand van eigen school die info kan te delen met hen.

Kritisch perspectief: Wat zijn de risico's van dit idee?
Is de bijeenkomst met IB'ers verplicht? Hoe motiveer je ze om te komen?
Hoe vez je er voor dat IB'ers het begrijpen op basisschool?

Creatief perspectief: Wat zijn mogelijkheden om het idee te verbeteren?
Verplichte bijeenkomst, of motiveerend maken voor IB'ers? of zelfs ook anderen van basisschool.

Objectieve perspectief: Welke kennis heb je over de werking van dit idee?
* Goed toegankelijk van uit welke resultaten het idee is ontstaan.
* Ingang van IB-netwerk is passend. Goed gevonden!
* Opzet handmatig van IB'ers sluit op de behoefte van geboden.

Gevoelsperspectief: Wat roept dit idee bij jullie op? Wat roept het bij de doelgroep op?
* Kennedat juist informatie
* In klein en vorm prettig voor gezamen
* Uitnodigend voor de doelgroep.

Optimistisch perspectief: Waarom zal dit idee een succes worden?
* Sleut aan de doelgroep / behoefte

Kritisch perspectief: Wat zijn de risico's van dit idee?
* praktische uitvoering: het zal moeilijk zijn om het zelf met IB'ers in het netwerk uit te voeren.
* Hoe houdt het IB-netwerk het achter?

Creatief perspectief: Wat zijn mogelijkheden om het idee te verbeteren?
* FO IB'ers.
* Misschien meer figuren in het netwerk.

BIJLAGE 17. FEEDBACK MEDEWERKERS BASISSSCHOOL VIA SIX-HAT METHODE

Objectieve perspectief: Welke kennis heb je over de werking van dit idee?
 Filmpjes taken vaak meerdere perspectieven zien, en ik probeer zelf ook vaker filmpjes in te zetten. Wel is het lastig een tijdsloos filmpje te vinden. Flyers. Meestal in een spiegel te lezen zijn. Het is goed om er een passende vormgeving a bij het ontwerp kan ook gebruikt worden met powerpoints.

Gevoelsperspectief: Wat roept dit idee bij jullie op? Wat roept het bij de doelgroep op?
 Het is een goed stappenplan en een goede aansluiting met het onderwijs. Het bijhouden is een goede plek om te beginnen. Het team kan zelf beslissen wat ze ermee doen. Het is een simpel pakket en overzichtelijk. Het is waardeloos voor school om het onderwijs nog beter aan te passen. Ook kunnen we vragen stellen op de vragen.

Optimistisch perspectief: Waarom zal dit idee een succes worden?
 De aanwezigheid van het beroep zorgt voor een effectieve bereik van het doel. Het is toegankelijk, herkenbaar en niet demotiverend.

Kritisch perspectief: Wat zijn de risico's van dit idee?
 Het risico is dat andere teachers of leerkrachten het niet belangrijk vinden en dan krijg je het probleem niet opgelost.

Creatief perspectief: Wat zijn de mogelijkheden om het idee te verbeteren?
 Eventueel een korte met vervolg en vervolg stappen structuur met maken zodat het niet uitgaat. Via social media delen.

Objectieve perspectief: Welke kennis heb je over de werking van dit idee?
Flyers
 Is al vaker mee gewerkt.
 Heeft het ook zelf gemaakt.
 In beknopt document veel informatie.
 Binnen de school worden vaak flyers gebruikt.
 Uitgeprinte flyers hangen.

Informatie filmpje
 Op school wordt vaak met informatieve filmpjes gewerkt.
 Tegenwoordig steeds meer.

Gevoelsperspectief: Wat roept dit idee bij jullie op? Wat roept het bij de doelgroep op?
 Heel waardevol om dat heel bewust onder de aandacht te brengen.
 Praktisch voor de leerkrachten.

Optimistisch perspectief: Waarom zal dit idee een succes worden?
 De medewerkers op de school willen graag hun kinderen goed helpen, dit draagt daar aan bij.
 Je gaat zo bewust signaleren.
 Jonge mantelzorg is nieuw in het onderwijs dus het goed dat het benoemd wordt.

Kritisch perspectief: Wat zijn de risico's van dit idee?
 De vraag is of het blijft hangen als je alleen maar 'zend' met informatie.
 Het kan actueel gehouden worden door het vaker per jaar te bespreken in het IB-netwerk.

Creatief perspectief: Wat zijn de mogelijkheden om het idee te verbeteren?
 Nog een extra opdracht voor de leerkrachten erbij, informatieverwerking.

Objectieve perspectief: Welke kennis heb je over de werking van dit idee?
 Filmpje is fijn, want maakt vaak veel helder in korte tijd.
 Flyer is fijn en informatief, het probleem is dat het wellicht tussen alle spullen verdwijnt.

Gevoelsperspectief: Wat roept dit idee bij jullie op? Wat roept het bij de doelgroep op?
 Ik vind het een duidelijke filmpje en flyer. Ik denk dat gelijk aan een kind uit mijn klas. Ik denk dat andere leerkrachten dat ook vinden. Het is vormgegeven en past bij elkaar.

Optimistisch perspectief: Waarom zal dit idee een succes worden?
 Leerkrachten kunnen met het team in overleg gaan welke kids (en) jonge mantelzorgers zijn. Het is waardevol om dit te weten, want dat zorgt voor begrip naar die kids (tussen leerkrachten).

Kritisch perspectief: Wat zijn de risico's van dit idee?
 Als er een bijeenkomst hieraan wordt besleed, kan zijn dat de kennis en awareness bij leerkrachten weer wegzakt. Flyers raken ook en er wordt niet meer over nagedacht.

Creatief perspectief: Wat zijn de mogelijkheden om het idee te verbeteren?
 Acties voor IBers hoe ze dit op de school aanpakken? Misschien ~~misschien~~ nog een keer op terug komen binnen team. Iste bijeenkomst is bijvoorbeeld kijk- of kenniswerk opdracht meegewen.

BIJLAGE 18. FEEDBACK MEDEWERKER BASISCHOOL VIA MAIL

Hoi Eva en Gido,

Allereerst... jullie zijn voortvarend bezig! Mooi hoor!

Wat opmerkingen bij de folder/ infographic:

Goede opbouw!

'Vragen' na 'ondersteuning voor een dialoog' kleiner maken (lijkt nu één versprongen zin) 'stellingen' moet dan ook kleiner

'Hoe zouden jullie begeleiden?' staat er twee keer in.

Wilt iemand = wil iemand

Evt. link filmpje erin opnemen. (Of zit ie in een van de sites?)

Groet en succes verder!

BIJLAGE 19. FEEDBACK INNOVATIEF PRODUCT

Feedbackformulier Innovatieve product

Bij semesterprogramma 'Praktijkverbetering' 2021-2022

Deeltentamen: Praktijkverbetering: uitvoering en verantwoording

Student 1	Student 2	Naam Feedbackgever:
Naam: Eva Winters	Naam: Gido Schonenberg	Alex de Veld
Studentnummer: 584608	Studentnummer: 619634	Functie/ relatie: Onderzoeker leeratelier JIP/ opdrachtgever
		Datum: 06-06-2022

Feedbackpunten	Positieve punten	Aandachtspunten
De relatie tussen de uitkomsten van het onderzoek en het product is voldoende zichtbaar.	Jullie hebben een kernachtige producten ontwikkeld die voortkomen uit het uitgebreide onderzoek wat jullie hebben uitgevoerd.	In het onderzoeksverslag zijn de thema's die voortkomen uit jullie analyse niet goed navolgbaar. Ik heb alle vertrouwen dat die jullie die in jullie hoofd hebben.
Het product is op creatieve wijze tot stand gekomen.	De studenten hebben passende creatieve werkvormen toegepast die opriepen tot relevante, bruikbare feedback	
Het product is binnen de context van de organisatie voldoende vernieuwend.	Aangezien er niet of nauwelijks aandacht is voor de jonge mantelzorg is er met het aanbod zeker sprake van vernieuwing.	
Het product is bruikbaar voor de organisatie	Jullie hebben de hoeveelheid informatie weten terug te brengen tot een essentie die aansluit op de kenmerken, mogelijkheden en organisatie van de doelgroep; IB-ers	
Het product sluit aan op de doelgroep waarvoor het bestemd is.		
Er is voldoende draagvlak voor het product.	De studenten hebben hierop hard aan gewerkt en bereikt wat haalbaar is.	
Het product is uitvoerbaar in de context van de organisatie (bijvoorbeeld voldoende mensen en middelen)	Ja. Zie hierboven.	

Overige feedback en opmerkingen van de feedbackgever	Positieve punten	Aandachtspunten
	Waardevolle resultaten (onderzoeksverslag, flyer en opzet om onderwerp jonge mantelzorg bespreekbaar te maken in IB-netwerk) van een gedegen onderzoeksproject	

1. Planning

Hoe gaan jullie om met 'de tijd', zoals:

We komen beiden op tijd, mocht dat niet lukken of we kunnen sowieso niet aanwezig zijn laten we dit weten.

Per week besteden we ongeveer 32 uur aan het onderzoek

We houden geen tijdsverantwoording bij maar weten telkens waar de ander mee bezig is en onderhouden intensief contact.

Mocht iemand zich hier niet aan houden spreken we elkaar hier op aan.

2. Geld

De gemaakte kosten worden gedeeld.

3. Kwaliteit

De kwaliteit van het eindproduct gaat boven de gezelligheid. We gaan beiden voor een 8, naar die kwaliteit streven we dus.

4. Informatie

Wij hebben minimaal vier keer in de week contact met elkaar. Dit contact vindt plaats via whatsapp, videobellen of fysiek.

Waar nodig wordt contact opgenomen met de opdrachtgever.

De informatie wordt via google docs opgeslagen. Privacygevoelige informatie zoals toestemmingsverklaring worden op de laptop van Eva opgeslagen.

5. Organisatie

Er wordt vooral op de HAN gewerkt. Als er gesprekken zijn met de opdrachtgever vinden deze idealiter ook plaats op de HAN.

Mocht er een conflict ontstaan dat niet kan worden opgelost wordt er met een SLB'er of met de beoordelaar overlegd.

We doen zoveel mogelijk individueel om tijd te besparen. Het gemaakte werk wordt van elkaar doorgelezen. Tussendoor geven we elkaar op een constructieve manier feedback.

We gaan er vanuit dat het niet nakomen van afspraken altijd in overleg en met een goede reden gebeurt. Zo niet wordt dit aangekaart.

Handtekening Eva

Handtekening Gido

BIJLAGE 22. TO DO LIST

Maandag 07-02-2022

- V Zoekplan literatuur doornemen, overzetten in Google Docs
- V Samenwerkingscontract maken
- V Ruimte reserveren voor volgende week maandag
- V Start maken met de oriëntatie
- V Mindmap invullen met gevonden informatie

Dinsdag 08-02-2022

- V Doorgaan met oriëntatie (eventueel begrippen afwisselen)
- X Filmpje kijken dat Opdrachtgever heeft gestuurd
- V Opdrachtgever een mailtje sturen met welke ruimte we hebben gereserveerd
- V Studiecentrum een mail sturen over of we een account kunnen krijgen om sommige artikelen te lezen
- V Mindmap aanvullen

Woensdag 09-02-2022

- V Opdrachtgever mailen met de vraag of hij het filmpje wilt sturen
- V Doorgaan met Oriëntatie (systemen basisschool)
- V Mindmap aanvullen
- V Informatie in duidelijke groepen zetten
- V Ontwerpen voor zorg en welzijn doorlezen
- V Alvast een begin maken met plan van aanpak

Donderdag 10-02-2020

- V Mindmap af
- V Vragen die we hebben in teams zetten
- V Inlezen over MVT
- V Mindmap verhaal voorbereiden
- V Voorbereiden wat we tegen de andere studenten gaan vertellen

Vrijdag 11-02-2022

- V 40 bruikbare bronnen (ongeveer 10 per dag)

Maandag 14-02-2022

- V 14:00 afspraak Opdrachtgever (online)
- V Projectovereenkomst uitprinten en invullen met Opdrachtgever

- V Vragen Opdrachtgever: Engelse bronnen
- V Aan Opdrachtgever vragen in hoeverre we kunnen overnemen wat hij al heeft gezegd
- V Aan Opdrachtgever beleidsdocumenten vragen
- V Vanuit de HAN bekijken of vanuit JIP?
- V Wanneer wilt hij het plan van aanpak?

Dinsdag 15-02-2022

- X Hokje reserveren
- V Opdrachtgever mailen contracten
- V Begin plan van aanpak

Woensdag 16-02-2022

- V Hokje reserveren voor maandag
- V Verder met plan van aanpak
- V Opdrachtgever mailen over hokje

Donderdag 17-02-2022

- V Bronnen toevoegen
- V Dubbele informatie weghalen
- V Lay-out fixen

Vrijdag 18-02-2022

- V Laatste keer controleren
- V Bronnenlijst doorlezen
- V Beoordelingsformulier doorlezen

Maandag 21-02-2022

- V Feedback verwerken
- V Gesprek Opdrachtgever
- V Mail opstellen
- V Les bijwonen
- X Zorgsysteem toevoegen
- V Aan de hand van het beoordelingsformulier kijken
- V Antwoorden Bint
- V Kijken naar modellen
- V Voorlopige feedback Opdrachtgever toevoegen

Woensdag 23-02-2022

- V Gesprek Bint voorbereiden

- V Gesprek Bint
- X Mail opstellen X
- V Zorgsysteem toevoegen
- V Verslag afmaken -- Micro- Meso en Macro
- V Verslag naar Opdrachtgever mailen

Donderdag 24-02-2022

- V Telefoongesprek voorbereiden
- V Verslag medestudenten nakijken
- V Mail opstellen X

Vrijdag 25-02-2022

- V Feedback Opdrachtgever verwerken
- V Eventueel gesprek voor vragen

Maandag 07-03-2022

- V Plan van aanpak inleveren
- V Gesprek medestudenten
- V Gesprek Opdrachtgever
- V Telefoongesprek voorbereiden

Dinsdag 08-03-2022

- V Mail opstellen
- V Telefoongesprek voorbereiden
- V Uitzoeken welke basisscholen we willen mailen
- V Informatie ter controle naar Opdrachtgever sturen
- V Goede links delen in whatsapp groep
- V Begin maken interviewguide

Woensdag 09-03-2022

- V Voorstelling Bint bijwonen

Donderdag 10-03-2022

- V Begin antwoord deelvraag 1
- V Verder interviewguide

Vrijdag 11-03-2022

- V Antwoord deelvraag 1
- V Begin portfolio

Maandag 14-03-2022

- V 09:00-09:30 - geprek Opdrachtgever;
- V X mailen/bellen;
- V Mail gestuurd strategische alliantie;
- V Feedback Opdrachtgever verwerken belplan

Dinsdag 15-03-2022

- V Scholen bellen
- V Mailtjes sturen

Woensdag 16-03-2022

- V Zoekstring uitbreiden
- V Begin antwoord geven op deelvraag
- X X beantwoorden
- V Opdrachtgever mailen
- V Ruimte reserveren
- V Teams van Melissa girl aanvullen

Donderdag 17-03-2022

- V X beantwoorden
- V Opdrachtgever uitnodigen voor gesprek
- V Doorgaan antwoord deelvraag 1

Maandag 24-03-2022

- V Opdrachtgever vragen: hoe te doen met bronnen in bronnen?
- V Hoeveel woorden per deelvraag?
- V We hebben van bijna geen school reactie, inmiddels bijna week geleden.
- V Feedback verwerken
- V Gesprek medeonderzoekers

Dinsdag 25-03-2022

- V Welke SLB'ers zouden mee werken aan het onderzoek studerende mantelzorgers
- V Feedback verwerken
- V Voor coderen, fragmenteren, kijken welke fragmenten betekenisvol zijn. Dit beide los
- V Reageren scholen

Woensdag 26-03-2022

- X Laatste keer naar interviewgide kijken
- X School uit Elst mailen
- V Feedback verwerken

Vrijdag 25-03-2022

- V Alliantiepro mailen nog een keer
- V Lijntjes uitzetten ervaringsdeskundigen
- V Mailen naar X -> organisatieomschrijving - mailtje IB'ers
- X Hoe willen wij jonge mantelzorgers zelf spreken?
- V Aanmelden webinar JMZ-pro
- V Begrippenlijst maken
- V School uit Elst mailen
- V Interviewguide bekijken
- V Kijken naar bewustzijn en bewustwording

Maandag 30-03-2022

- V Andere bedrijven mailen
- V Achter scholen aan mailen
- V Op X reageren
- V Op X reageren
- V Interviewguide voor gesprekken met bedrijven
- V Elkaar stukje doorlezen deelvraag 1
- V APA nieuw toepassen
- V APA uit feedback van Willemijn en Ida toepassen
- V Betrouwbaarheid en validiteit onderbouwen vanuit literatuur
- V Waarom is bewustzijn belangrijk?

Dinsdag 29-03-2022

- V Webinar 10.00-11.15 uur
- V Vragen opschrijven voor alliantie/ JMZpro gesprek
- V Interviewguide nog een keer controleren
- V Interviewguide naar Opdrachtgever mailen
- V Scholen terugmailen
- V Thema's interview mailen naar X
- V X terugmailen

Woensdag 30-03-2022

- V Alle informatie bij elkaar zetten van deelvraag 1
- V Interviewguide school aanpassen op wat X
- V Interviewguide organisatie nog aanpassen adhv tips van Opdrachtgever
- V Interview X transcriberen

- V Mail sturen school X
- V Reageren mail movisie
- V Reageren Opdrachtgever
- V Signaalkaart jonge mantelzorgers?
- V Interviewguide uitprinten
- V Routebeschrijven naar Arnhem uitzoeken

Donderdag 31-03-2022

- V 10:30 interview basisschool X
- V Interview transcriberen
- V X terugmailen toestemmingsformulier
- V Jonge mantelzorg ervaringsdeskundige terugmailen x2

Maandag 04-04-2022

- V Interviewguide maken voor ervaringsdeskundigen en jonge mantelzorgers zelf
- V Laten controleren door Opdrachtgever
- V Laten controleren door X
- V 16:00 afspraak Opdrachtgever
- V X terugmailen
- V X terugmailen
- V X terugmailen
- V Coderen
- X Benaderen organisaties
- V Samenvatting meeting Strategische alliantie in teams zetten

Dinsdag 05-04-2022

- V Scholen bellen
- V 13:00 gesprek X (Online)
- V Contact leggen voor interview met jonge mantelzorgers zelf
- V Wat zijn jongeren?
- X Beginnen reflectie
- X Mogen wij kijken bij theatervoorstelling? -
- V X
- V Interviewguide: Wat meer normale termen gebruiken ipv professionele termen.

V Hulp ipv ondersteuning. Mensen terugbrengen in die context. Gevoelsvragen ipv vragen. cognitieve

V Arabesk info + team uitnodiging sturen

V Mail opstellen X over klankbordgroep

V Mail naar X sturen

Woensdag 06-04-2022

V Contact leggen voor interview met jonge mantelzorgers zelf

V Topics mailen jonge mantelzorgers

V Teams vergadering uitnodiging sturen naar X en X

V Teams vergadering de laarakker

V Fragmenteren

V Transcriberen

V Coderen

V Toestemmingsformulier sturen X en X

V Reageren X

V Op mails reageren

X Mail sturen X, fysiek?

Donderdag 07-04-2022

V Literatuur van X veranderen van Scribbr

V Deelvraag 1 mailen

V Deelvraag 1 doorlezen - Eva

V Codering doorlezen - Gido

V Overgebleven school mailen

V X mailen

V Regelen X

V Hokjes vooruit reserveren

V Evalueren op de week

Vrijdag 08-04-2022

V School

X Beginnen reflectie

Maandag 11-04-2022

V 09:30 afspraak X - Directeur

V 13:00 afspraak medestudenten A0.08

V Gesprek X en X verwerken

- V Info bint fragmenteren en coderen
- V Mail X beantwoorden
- V Mail X beantwoorden
- V Afspraak met X inplannen
- V Transcriberen
- V Fragmenteren
- V Coderen
- V Interviewgide voor X nog eens doorlezen

Dinsdag 12-04-2022

- V 09:30 afspraak X (Fysiek)
- V 13:30 afspraak X (Online)
- V 14:45 afspraak (Online) uitnodiging
- V Toestemmingsformulier mailen
- V Maillijst maken
- V Toestemmingsformulieren downloaden
- V Klankbordgroep terugmailen
- V Transcriberen
- V Coderen
- V Fragmenteren

Woensdag 13-04-2022

- V 9:30 afspraak X
- V 12:30 afspraak X
- V Transcriberen
- V Fragmenteren
- V Coderen

Donderdag 14-04-2022

- V 10:30 afspraak X (fysiek)
- V Toestemmingsverklaring mailen X
- V Teams afspraak aanmaken
- V X terugmailen
- V Transcriberen
- V Fragmenteren
- V Coderen

Dinsdag 19-04-2022

- V Opdrachtgever mailen afspraak
- V Analysedocument maken interviews tot nu toe.
- V 15:30 gesprek X
- X Ideeën op een rijtje zetten over het innovatieve product

Woensdag 20-04-2022

- V 09:00 Interview X
- X Ideeën op een rijtje zetten over het innovatieve product
- V Transcriberen X en X
- V Antwoord geven deelvraag over organisaties

Donderdag 21-04-2022

- V 10:00 Afspraak X (fysiek)
- V Fragmenteren en coderen X
- V Transcriberen X

Vrijdag 22-04-2022

- V Opdrachtgever mailen met uitnodiging voor teams
- V Op X reageren
- V Op X reageren
- V Coderen interview X
- V Document maken met belangrijke links

Maandag 25-04

- V Brainstorm innovatieve product (post-its?)
- V Afspraak Opdrachtgever
- X Feedback Opdrachtgever deelvraag 1 verwerken
- V X in Excel
- V X in Word
- X Nieuwe deelvraag? Hoe verwoorden?

Dinsdag 26-04-2022

- V Begin maken aan deelvraag 2
- V Begin maken aan deelvraag 3
- V Nieuwe deelvraag? Hoe verwoorden?
- V Feedback Opdrachtgever deelvraag 1 verwerken

Donderdag 28-04-2022

- V Samenvoegen van deelvragen
- V Deelvraag 4 aanpassen
- V Deelvraag 5 bedenken
- V Juiste informatie toevoegen en samenvatten deelvraag 5
- V Begin conclusie schrijven deelvraag 1, 3 en 4.
- V Definitie (begin deelvraag 1) -> waar kan dit het beste en inkorten

Maandag 09-05-2022

- V Heyman & Heyman nog toevoegen in bronnenlijst
- V Reageren X
- V Deelvraag 5 beantwoorden
- V Conclusie
- V Begin innovatieve product
- V Staat alle info van de ideeën over het innovatieve product in t verslag?

Dinsdag 10-05-2022

- V 10:30 - 11:15 afspraak X (fysiek)
- V Transcriberen
- V Mails versturen interview vrijdag
- V Reageren X
- V Alles in tegenwoordige tijd zetten
- V Doorgaan flyer

Woensdag 11-05-2022

- V Flyer af
- V Uitprinten flyer
- V Filmpje kiezen (huidige filmpje is het beste)
- V Vragen voor X en X
- V Ondersteunende vragen opstellen
- V Verslag in tegenwoordige tijd zetten
- V Auto-immuun systeem naar auto-imuun ziekte
- V Dingen in het oranje nog evt aanpassen
- V Creatieve werkvorm bedenken gesprek morgen (Six thinking hats)
- V Uitprinten creatieve werkvorm
- V Iets in de conclusie over dat we heel veel scholen hebben benaderd maar dat het heel lastig is om scholen zomaar binnen te komen over dit thema

Donderdag 14-05-2022

- V Overleg innovatief product
 - Innovatief product bespreken aan de hand six thinking hats
 - Eventuele verdiepende vragen en originele werkvormen bespreken
 - Interviewgide met Opdrachtgever (en anders mailen)
- V Ondersteunende vragen opstellen en werkvormen uitwerken
- V Verwachtingen op papier zetten (van de Ib-ers)

Vrijdag 13-05-2022

- V 09:30 afspraak via teams Mail
- V 10:30 - 12:00 les
- V Hoe de geïnterviewde benoemen? Datum erbij? (Persoonlijke communicatie, respondent 1, 13-05-2022). X
- X Veel Ib'ers willen signaal & handelkaart, is niet onze onderzoeksvraag, erbij leveren? Blaadje met instructie voor IB-ers die het inbrengen in het IB-netwerk en werkvormen
- V Transcriberen
- V Verslag aanpassen
- V Toestemmingsformulier sturen
- V Format photoshop aanpassen (in rolstoel)

Maandag 16-05-2022

- V Arenabijeenkomst 10:00 - 11:30
- V Mail sturen X Signaalkaart en handelkaart
- V Verantwoording
- V Ruimte reserveren
- V Discussie
- V Innovatieve product
- V Bijlages controleren en toevoegen

Dinsdag 17-05-2022

- V 12:45 afspraak X (Online)
- V Mail sturen Stroomland en SWV
- V Ons innovatieve product naar X en X mailen
- V Interviewgide aanpassen
- V Heyman & Heyman nog toevoegen in bronnenlijst
- V Transcriptieboek
- V Bronnencheck
- V Plan van aanpak los van verslag zetten

- V Leeswijzer
- V Mail X
- V Respondent 1 bij X veranderen naar respondent 10

Woensdag 17-05-2022

Evaluatie en reflectie

- V Innovatieve product aanpassen
- V QR filmpje toevoegen
- V Mail opstellen stichtingen
- V Bij deelvraag 2 uitleggen van fragmenteren, coderen. Verwijzen naar transcriptenboek en codeerschema
- V Alle cijfers naar letters veranderen '40' naar 'veertig'
- V Deelvraag toegevoegd - verantwoorden
- V Zijn alle quotes terug te vinden in het transcriptenboek?
- V Leeswijzer
- V Coderen screenshots maken
- V Definitieve innovatieve product toelichten - de mails naar de stichtingen

Verantwoording innovatieve product

- V Mail sturen naar Opdrachtgever
- V X en X vragen voor feedback: Conclusie, discussie en verantwoording?
- V Apa toevoegen flyer
- V Hoofdstukken kloppend maken onderzoek
- V Vragen opstellen voor les dinsdag
- Bewijslast samenwerking: samenwerkingscontract, elkaar feedback geven, screenshots van mails kan nog
- Bewijslast creatief handelen
- Bewijslast delen informatie belangrijke betrokkenen
- V Feedback formulier over samenwerken naar Opdrachtgever, X en X sturen

Donderdag 18-05-2022

QR-code mantelzorgkaart

Feedback X en X verwerken

Innovatieve product afmaken

Het hele product naar Sylvia sturen

Document met alle privacyverklaringen maken

Feedbackformulier over samenwerking moet ingevuld worden door meerdere personen:
Opdrachtgever, X en X

Kunnen we ergens nog de resultaten koppelen aan de probleemanalyse?

Bronnen in de flyer?

Een grote APA check nog doen

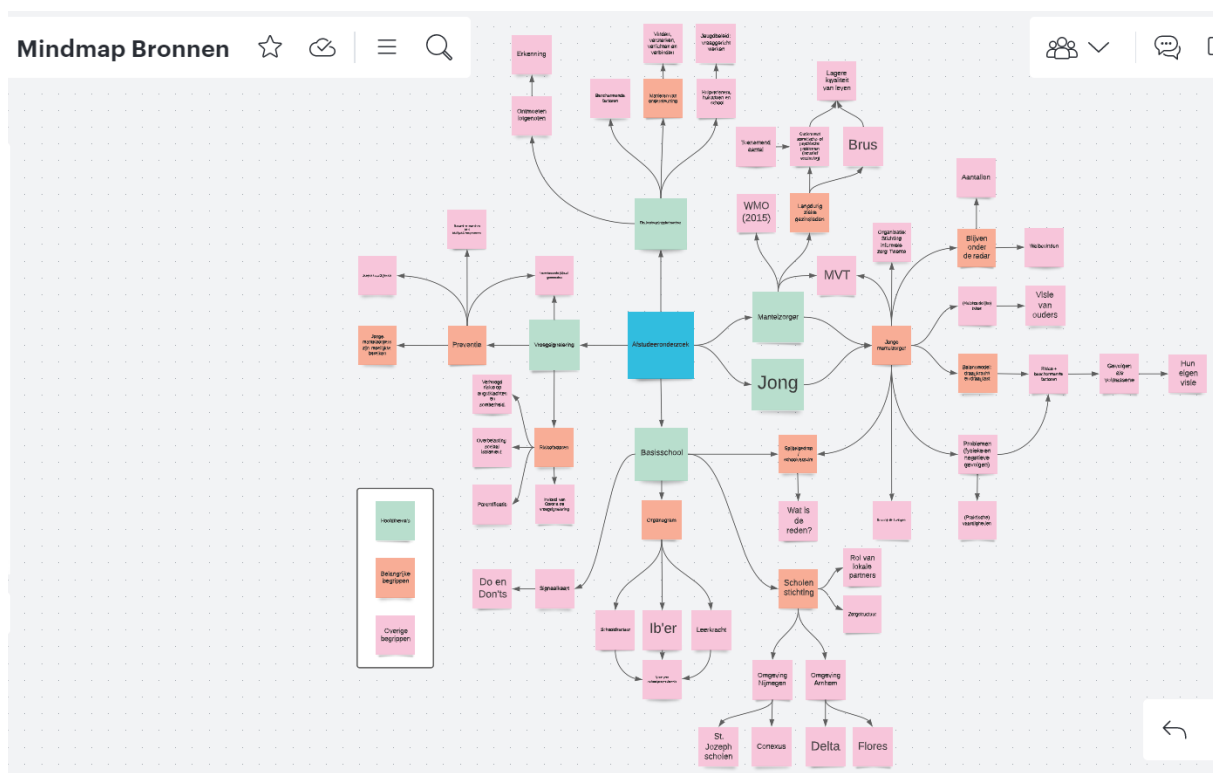
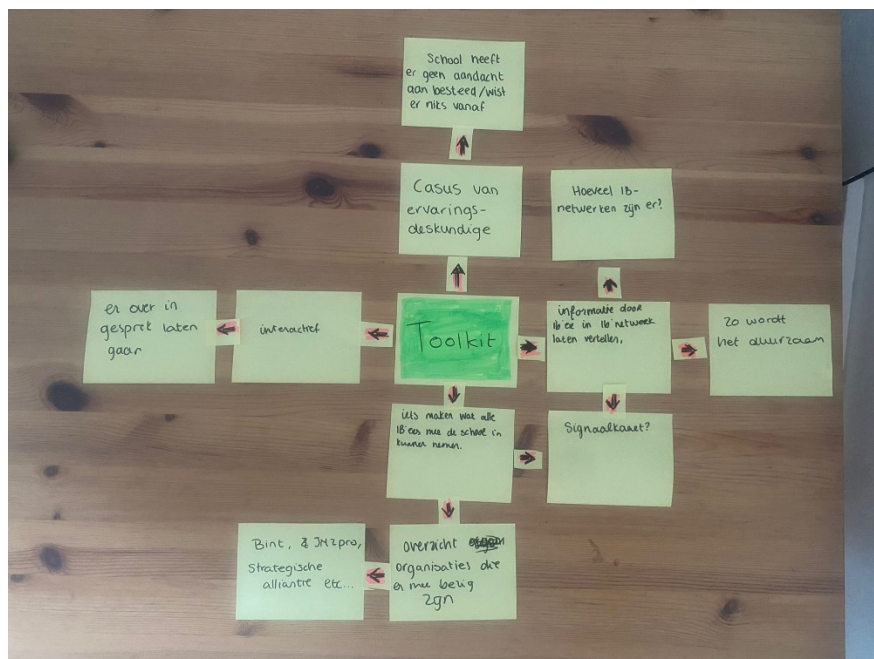
Maandag 23-05-2022

Dinsdag 24-05-2022

9:00 - 10:30 coachingmoment les

V Alle citaten in de transcriptielijst controleren

BIJLAGE 23. MINDMAPS

BIJLAGE 24. TEAMSPAGINA

The screenshot displays the Microsoft Teams application interface. On the left sidebar, the 'Algemeen' channel is selected under the team 'JIP Jonge Mantelzorger...'. The main area shows a document list for the 'Algemeen' channel. The list includes columns for document icons, names, last modified dates, and authors. The documents listed are:

Document	Naam	Gewijzigd	Gewijzigd door
2003-MantelzorgNL-signaalkaart-jonge-ma...	Een paar seconden...	Eva Winters (stude...	
Belplan + stroomschema + mail basisschol...	16 maart	Gido Schonenberg ...	
Interviewguide ervaringsdeskundigen.docx	Ongeveer een min...	Eva Winters (stude...	
Interviewguide organisatie.docx	4 april	Eva Winters (stude...	
Interviewguide professionals op school.docx	4 april	Eva Winters (stude...	
Webinair strategische alliantie.docx	4 april	Eva Winters (stude...	

BIJLAGE 25. OVERIG BEWIJSLAST

Eva Winters (student)
Aan: [REDACTED]
CC: Gido Schonenberg (student)
Wo 18-5-2022 09:53

Hi [REDACTED]

We hebben gister gelukkig een aantal mensen aan de lijn gehad van Stroomland en Passendwijs (de samenwerkingsverbanden in Arnhem en Nijmegen). Zij vertelden ons echter dat we dit per stichting moeten benaderen als we iets in zouden willen brengen in de IB-netwerkbijeenkomsten. In de regio Nijmegen zijn er ongeveer 20 stichtingen en in de regio Arnhem ook.

We willen graag een mail opstellen met een introductie van ons innovatieve product dat gestuurd kan worden naar de stichtingen, zou jij deze mail even door willen lezen?

Alvast bedankt!

De mail is als volgt:

Beste,

Contact ervaringsdeskundigen - Eva Winters (student) - Outlook - Google Chrome
about:blank

Allen beantwoorden Verwijderen Ongewenste e-mail Afzender blokkeren

Contact ervaringsdeskundigen

Eva Winters (student)
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED] Gido Schonenberg (student) +1 ander
Di 5-4-2022 14:42

We hadden beloofd om nog even de informatie op de mail te zetten voor de klankbordgroep.

Namens leerateller Jongeren, Inclusie en Participatie doen wij onderzoek naar het bewustzijn over jonge mantelzorgers op basisscholen binnen de regio Arnhem en Nijmegen.

Voor ons onderzoek is het heel waardevol om in gesprek te gaan met jongeren die op de basisschool mantelzorger waren. Dat houdt voor ons in dat je op bent getroefd met een familielid dat chronisch ziek is, gehandicapt is of een psychische aandoening heeft.

In het gesprek willen we jouw ervaringen, meningen en ideeën te weten komen over het zijn van een jonge mantelzorger op de basisschool.

We denken dat het gesprek ongeveer 45 minuten zal duren. Het gesprek kan zowel fysiek als online plaatsvinden. Met de deadline van ons onderzoek is het achterhoofd zouden we graag het gesprek vóór midden mei laten plaatsvinden. Op korte termijn heeft de voorkeur.

We horen graag of iemand/meerdere van de klankbordgroep met ons in gesprek zouden willen gaan!

Met vriendelijke groet,

Gido Schonenberg en Eva Winters

Interviewguide
1

Eva Winters (student)
Aan: [REDACTED]
CC: Gido Schonenberg (student)
Ma 4-4-2022 16:52

Hoi [REDACTED]

Een aantal weken geleden hadden wij een gesprek samen met [REDACTED]. Jij gaf toen aan dat je onze interviewguide wel wilde doorlezen.

Wij hebben volgende week twee gesprekken met jongeren die op de basisschool mantelzorger waren.

We zouden het heel waardevol vinden als jij onze guide eens doorleest en ons tips geeft.

We horen het graag!

Met vriendelijke groet,
Gido en Eva

Beantwoorden Allen beantwoorden Doorsturen

Belplan en mails
4

Eva Winters (student)
Aan: [REDACTED]
CC: Gido Schonenberg (student)
Beste [REDACTED]
Di 8-3-2022 12:08

In de bijlage hebben we een opzet voor welke scholen we willen benaderen, welke mail we willen sturen naar de scholen en wat we willen zeggen in het telefoongesprek.

We hebben een lijst gemaakt met 20 scholen uit Nijmegen en 20 scholen uit Arnhem.

We benaderen sowieso de eerste 10 van elke stad, mocht er weinig animo voor een gesprek zijn gaan we de lijst verder af.

De scholen die we hebben uitgekozen zijn qua onderwijsconcept, godsdienst, locatie, stichting en leerlingaantal zo gevarieerd mogelijk.

Daarnaast hebben we een mail opgesteld die we naar strategische alliantie jonge mantelzorg willen sturen.

Zou jij misschien even willen kijken of we alles goed hebben verwoord en of we aan alles hebben gedacht?

Alvast bedankt!

BIJLAGE 26. FEEDBACKFORMULIEREN

Feedbackformulier Samenwerken en creatief handelen

bij semesterprogramma 'Praktijkverbetering' 2021-2022

Deeltentamen: Praktijkverbetering: uitvoering en verantwoording

Student 1	Student 2	Naam Feedbackgever: X
Naam: Eva Winters	Naam: Gido Schonenberg	Functie / relatie : Mede-studentonderzoeker Leeratelier JIP
Studentnummer: 584608	Studentnummer: 619634	Datum: 19-05-2022

Feedbackpunten	Positieve punten	Aandachtspunten
De student werkt zoveel mogelijk samen met alle betrokkenen.	Veel samengewerkt met medewerkers van scholen en een aantal van hen ook meerdere keren gesproken om het product te testen.	
De student zorgt voor draagvlak bij alle betrokkenen.	Door gesprekken met medewerkers van scholen creëren jullie draagvlak voor het product.	Na jullie onderzoek moeten mensen zelf de verantwoordelijkheid nemen om het product in te zetten in bijeenkomsten, wat mogelijk niet (maar misschien ook wel) gebeurd.
De student heeft een goed beeld van de verbeterwensen die liggen bij de betrokkenen.	Goed geïnventariseerd wat er nodig was en dit duidelijk weergegeven in de infographic.	
De student werkt aan een gelijkwaardige relatie.		Deze weet ik niet zo goed.
De student benut talenten & kwaliteiten van alle betrokkenen.	Jullie benutten het overleg tussen medewerkers van scholen als kans om mensen enthousiast te maken over het product zodat zij het in gaan zetten.	
De student verdiept zich in verschillende perspectieven en belangen van de betrokkenen.	Door interviews komen jullie veel te weten gekomen over hoe verschillende mensen tegen de kwestie aankijken.	
De student zorgt voor voldoende participatie van alle betrokkenen	Doordat mensen zelf de verantwoordelijkheid moeten nemen om het onderwerp mantelzorg in het overleg in te brengen, moeten zij zich participatief opstellen.	

De student heeft creatieve werkvormen gebruikt in de samenwerking met betrokkenen	De manier van feedback ophalen was erg creatief en handig.	
De student heeft bevindingen gedeeld met betrokkenen.	Bevindingen gedeeld met betrokkenen bij Leeratelier JIP en mensen van scholen en bij allebei feedback gevraagd.	
Overige feedback en opmerkingen van de feedbackgever	Positieve punten	Aandachtspunten
	Jullie hebben altijd enthousiast verteld over jullie onderzoek bij onze bijeenkomsten en hulp gevraagd waar nodig. Jullie waren ook altijd erg behulpzaam als andere studentonderzoekers hulp nodig hadden en deelden handige sites met de groep.	

Deeltentamen: Praktijkverbetering: uitvoering en verantwoording

Student 1	Student 2	Naam Feedbackgever: X
Naam: Eva Winters	Naam: Gido Schonenberg	Functie / relatie : Mede-studentonderzoeker Leeratelier JIP
Studentnummer: 584608	Studentnummer: 619634	Datum: 23-05-2022

Feedbackpunten	Positieve punten	Aandachtspunten
De student werkt zoveel mogelijk samen met alle betrokkenen.	Voldoende samengewerkt met medewerkers van het basisschool onderwijs. Gaven niet op met het leggen van contacten als het even niet lukte. Ook goed samengewerkt met andere medeonderzoekers bij JIP. Actief deelgenomen aan overleggen.	
De student zorgt voor draagvlak bij alle betrokkenen.	Zelf een draagkracht gecreëerd door contacten te behouden op de basisscholen en bij de medeonderzoekers van Leeratelier JIP. Nauwe contacten warm gehouden, zodat jullie het uiteindelijk gemakkelijk kunnen implementeren.	De contacten van de basisscholen moeten er zelf voor zorgen dat het wordt ingezet op die school. Hoe gaat dit in de praktijk? Is er voldoende motivatie, tijd, kennis? Ze moeten zelf daarin het initiatief nemen.
De student heeft een goed beeld van de verbeterwensen die liggen bij de betrokkenen.	Jullie hebben veel internbegeleiders van verschillende basisscholen gesproken. Jullie hebben hier heel goed gevraagd naar de behoeften, waardoor de uiteindelijke verbeterwens daarop aansluit.	
De student werkt aan een gelijkwaardige relatie.	Jullie zorgen voor eigen input in overleggen, maar jullie kunnen ook vragen van andere beantwoorden of juist vragen stellen. Het is een wederkerige relatie.	

De student benut talenten & kwaliteiten van alle betrokkenen.	Tijdens de overleggen geven jullie de ruimte voor input van de betrokkenen. Dit observeren jullie goed en nemen jullie mee in het onderzoek. Jullie geven de ruimte om kwaliteiten aan bod te laten komen.	Hoe hebben jullie dit meegenomen in het onderzoek? Is dit van belang?
De student verdiept zich in verschillende perspectieven en belangen van de betrokkenen.	Jullie vragen naar de meningen en feedback van betrokkenen. Luisteren echt naar wat iemand te zeggen heeft en jullie vragen er op door als jullie verduidelijking willen.	
De student zorgt voor voldoende participatie van alle betrokkenen	Tijdens de werkoverleggen gebruikten jullie een mooi feedback formulier. Hierdoor ontstond er participatie van de deelnemers. Je houdt ze zo beter bij de aandacht.	Ik heb geen zicht op hoe jullie dit met de betrokkenen van de basisscholen hebben gedaan.
De student heeft creatieve werkvormen gebruikt in de samenwerking met betrokkenen	Creatief feedback gevraagd door middel van verschillende vragen op het formulier. Zo ga je anders kijken naar de gehele situatie. En een mooie creatieve flyer.	
De student heeft bevindingen gedeeld met betrokkenen.	Jullie hebben wellicht bruikbare sites online geplaatst en andere onderzoekers getipt zodat die dat misschien ook konden gebruiken.	

Overige feedback en opmerkingen van de feedbackgever	Positieve punten	Aandachtspunten
	Jullie hebben altijd verder gekeken als er iets niet helemaal soepel liep. Zoals de werving van basisscholen om te interviewen. Jullie gaven niet op en probeerden het op een andere manier. Ook dachten jullie mee met de andere onderzoekers. Ondanks dat het onderwerp niet precies overeen kwam, probeerden jullie toch te helpen.	

Deeltentamen: Praktijkverbetering: uitvoering en verantwoording

Student 1	Student 2	Naam Feedbackgever: X
Naam: Eva Winters	Naam: Gido Schonenberg	Functie / relatie : Onderzoeker leeratelier JIP / opdrachtgever
Studentnummer: 584608	Studentnummer: 619634	Datum: 06-06-2022

Feedbackpunten	Positieve punten	Aandachtspunten
De student werkt zoveel mogelijk samen met alle betrokkenen.	Eva en Gido hebben een constructieve samenwerking gezocht en onderhouden met de studenten van de andere projecten van het leeratelier JIP. Er is een open uitwisseling van ervaringen en bijdrage aan elkaar project.	
De student zorgt voor draagvlak bij alle betrokkenen.	Op basis van de resultaten van het onderzoek en de interactieve dialoog in de ontwikkelsessies voor het product.	
De student heeft een goed beeld van de verbeterwensen die liggen bij de betrokkenen.		
De student werkt aan een gelijkwaardige relatie.	Eva en Gido tonen zich ontvankelijk voor feedback en verwerken deze op constructieve wijze	
De student benut talenten & kwaliteiten van alle betrokkenen.	Eva en Gido werken zelfstandig en weten op welke momenten ze welke hulp in moeten roepen. Ze kennen hun eigen kwaliteiten en bij wie ze welke expertise kunnen inroepen.	
De student verdiept zich in verschillende perspectieven en belangen van de betrokkenen.	In het onderzoek zijn veel perspectieven aan bod gekomen. Op basis van de resultaten van het onderzoek en de interactieve dialoog in de ontwikkelsessies voor het product.	
De student zorgt voor voldoende participatie van alle betrokkenen	Passend creatieve werkvorm gekozen in relatie tot het product en de betrokkenen	
De student heeft creatieve werkvormen gebruikt in de samenwerking met betrokkenen	Heldere presentatie met duidelijke feedbackvragen	

De student heeft bevindingen gedeeld met betrokkenen.	Doorlopend	
---	------------	--

Overige feedback en opmerkingen van de feedbackgever	Positieve punten	Aandachtspunten
	Bedankt voor jullie waardevolle bijdrage aan dit belangrijke thema!	